

Vol. VIII

BULLETIN OF
THE GOVERNMENT ORIENTAL
MANUSCRIPTS LIBRARY
MADRAS

EDITED BY

T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.

Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT
GOVERNMENT PRESS

MADRAS

1955

TABLE OF CONTENTS

	PAGE
Mahimnastava with the commentary of Dēcayāmātya (Sanskrit). Edited by Sri T. Chandrasekharan, M.A., L.T.	1
Ānavulā (Tamil). Edited by Pulavar Sri M. Pasupati	31
Ilakkaṇḍipam (Tamil). Edited by Vidvan V. S. Krishnan	41
Ēgaṇṭivāri vacanamulu (Telugu). Edited by Vidvan Sri M. Sarabhaya	53
Śaṅkaradēvara kanda by Śaṅkaradēva (Kannaḍa). Edited by Vidvan C. Madhusudana Bhat	69
Tarūsvārūpam Rājakkannāruṭe Kathā (Malayālam). Edited by Sri M. P. Mukundan	89
Poona Pett Kaifiyat (Marāṭhi). Edited by Sri K. Thulajaram Ksheerasagar	97
Tadhkirat-al-Ansāb (Persian). Edited by Syed Hamza Husain, Munshi-e-Fāzil	105

MAHIMNASTAVA by Puṣpadanta

(with the commentary of Decayāmātya).

Edited by

SRI T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.,
(Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras).

Mahimnastavā, which is now printed is in praise of Lord Śiva. This is one of the five Śiva-stotras called Pañcastavi. It consists of 32 verses. Since this eulogy begins with the word *Mahimna*, it is called Mahimnastava on the analogy of Kenopanīṣat. It is intended to be repeated daily for the purpose of attaining eternal salvation by the grace of Lord Śiva. There are some differences of opinion about the authorship of this treatise which is generally attributed to Puṣpadanta. Puṣpadanta, a Gandharva, daily used to take flowers from the garden of a king. Knowing this, the king scattered Śivanirmālya on his way in order to prevent Puṣpadanta from entering the garden. Unaware of this, Puṣpadanta stepped on those flowers and lost his energy. After investigation, Puṣpadanta came to know that he had stepped over Śivanirmālya, as a result of which he became powerless. He then composed this hymn to expiate that sin.

Another commentator on this eulogy, called Ahobala, narrates another tale. Puṣpadanta composed this hymn to glorify Lord Śiva who appeared before him in response to his severe penances.

There are other stories also. Puṣpadanta once preached atheism. As a result of this, he found that the idols which were worshipped by him were missing from his house. Immediately he not only changed his views but also uprooted his teeth with the help of which he was preaching atheism, and offered them as flowers to Lord Śiva along with this eulogy specially composed by him. It is also stated that he was hence called Puṣpadanta.

Decayāmātya, our present commentator, attributes this work to Kumārila Bhaṭṭa, the famous commentator on Śābarabhāṣya. He relates a story in this connection. There was a king called Bijjala. He embraced Buddhism along with his subjects. This resulted in some confusion in the country. On hearing this, Lord Śiva ordered his two sons to take human form and protect the Vedic rites. Accordingly, Gaṇeśa took the form of Prabhākara while Skanda took that of Kumārila Bhaṭṭa. Each of them composed a hymn by the power of which the king perceived Lord Śiva. Mahimnastava is the hymn composed by Kumārila Bhaṭṭa.

There are others who hold the view that Kumārila was the incarnation of Lord Subrahmaṇya and that he was the author of the work Mahimnastava composed by him under different circumstances. Kumārila lost the idols worshipped by him as a result of his propagation of the Mimāṃsā-Śāstra, which denies the existence of God. To expiate that sin he composed this Stotra.

All these different stories make it difficult to determine without doubt the author of this work. The colophons of the different copies of this work available in this library, far from helping us to decide the matter, add more to the confusion.

This work is accompanied by an erudite commentary by Decayāmātya. This work has been commented upon by 12 other persons. Further details about the commentators, will be found in the previous issue of this Bulletin, i.e., Volume VII, No. 2.

A list of the commentators and the names of the commentaries on this work is given below :—

1. Amaraṅga.
2. Upadeva.
3. Kaivalyānanda.
4. Bhagiratha Miśra.
5. Madusūdanaśaraśvatī.
3. Rāmājivana Tarkavāgīśa.
7. Rāmānanda Tīrtha.
8. Viśveśvaraśaraśvatī.
9. Vopadeva.
10. Paramānanda Cakravartī.
11. Śrīdharaśvāmī.
12. Haragovindāśrama—Vaiṣṇavī.
13. Govindarāma—Prakāśa.
14. Gopāla Bhaṭṭa—Stuticandrikā.
15. Ahobala—Kalpalatā.
16. Śvetagiri—Śivaprakāśikā.
17. Decaya—Pañcikā.
18. Buddhisūri—Kaumudī.

Out of these, some commentaries are available in this library.

The present edition is based on the following manuscripts :—

1. D. No. 11121, Palm-leaf. Size $14\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Script, grantha. Lines, 6 on a page. Good.

2. D. No. 11120, Palm-leaf, Size $16\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Script, Telugu. Lines, 8 on a page. Injured.

3. R. No. 1251, Palm-leaf. Size $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Script, Telugu, pages 62. Lines, 9 on a page. good. Presented in 1913-14 by Sri Jagannohana Rao of Masulipatnam.

श्रीः

महिम्नःस्त्रवटीका ॥

उपोद्घातः ।

वंशे तदीये वनजासनाभाः कौण्डिन्यनाम्ना कलिता
मुनीन्द्राः ।

षड्दर्शनीदर्शनपारगैर्वेदाश्च यज्ञाश्च विशेषितार्याः ॥

तदन्ववाये तपनः प्र ।

तद्धर्मपत्नी तरुणीमणीनां वराग्रगण्या भुवि कोम्माम्बा ॥

उमया परमेशानं रमया पुंरुषोत्तमम् ।

संस्तुवन्त्यन्नयामात्यमनया ॥

[कोम्मा]म्बा गर्भपाथेषेः समभूवन् त्रयः सुताः ।

अयलन्नप्रधानारूपास्तिप्पयामात्यशेखरः ॥

देचिराजमहामन्त्री पित्रोः पादाब्जसेवकः ।

तत्रा ॥

. धर्मपत्नी बभूवाय्यलुमन्त्रिणः ।

अरुन्धती वसिष्ठैरनसूया भृगोरिव ॥

तस्या[म]य्यलुमन्त्रीशात् पुत्रद्वयमजायत ।

. त्यमणिर्गणाधिपसमस्तयोः ॥

कुमारसदृशः श्रीमान् तिप्पयामात्यशेखरः ।

. ॥

कवे विभो तिप्पगवात्यहीननहात्यवागप्पतिभो विवेकः ।

इत्यादिकाव्ये ? ॥

. कृपा रमाम्बा कृपणार्तिहन्त्री ।

अपारमानान्वयसिन्धुजाता सा तिप्पयार्या(सद)[दत्त] विष्ट

सूनुम् ॥

स चान्नयामात्य इति प्रसिद्धः समन्वयात् ।
 ॥

अन्नयः सचिवः श्रीमान् सन्नयः सर्ववर्त्मसु ।
 सन्नयार्यसमो विद्वा[न] (स)न्नयागार्चितातिथिः ॥

सन्नगेश्वरसंकाशः पन्नगेश्वरस ।

. ङो,

दुग्धाम्भोराशिमध्यात् सरसिजसदने(वाम) [वियमा]

. विर्बभूव ।

अस्याः कृष्णाम्बिकायाः पतिरभिजनवानन्नयामात्यवर्यः,

तस्याः पद्मालयायाः पतिरभिजनवान् पद्मनाभो यथैव ॥

. . . लंगनं विदुषां पुष्पाति मृगतृष्णिकाम् ।

कूर्मावतारपादा च मीनावतरलोचना ॥

सिंहावतरमध्येयं बराहावतरोद्दहा ।

कण्ठजङ्गानाभिदेशैर्वामनावतरान्विता ॥

रामावतरसर्वाङ्गी ।

. रेण राहिता कृष्णाम्बिका ॥

राजा यथोपायचतुष्टयेन विष्णुर्यथा बाहुचतुष्टयेन ।

ब्रह्मा यथा वेदचतुष्टयेन भात्यन्नयः पुत्रचतुष्टयेन ॥

भूमिर्य ष्टयेन ।

विद्या यथा वर्गचतुष्टयेन कृष्णा बभौ पुत्रचतुष्टयेन ॥

श्रीपर्वताख्यः प्रथमः कुमारः पुत्रो द्वितीयोऽभ्यल्लमन्त्रिवर्यः ।

तृतीयपुत्रोऽजनि देचमन्त्री ततोऽभवत्काण्डयमन्त्रिवर्यः ॥

. गैः श्रीपर्वतेन मुनिना सदृशप्रभावः ।

श्रीपर्वतेश्वरपदाम्बुजचञ्चरीकः श्रीपर्वतोऽब्धिगधीरगभीर-

चित्तः ॥

युगन्धरो नीतिविचारणायां धुरन्धरः स्वामिहितक्रियायाम् ।
जलन्धरो तथ्यलार्यः ॥

यद्बुद्ध्या बुद्धिमन्तो निखिलबुधगणा यस्य शौर्येण शूराः
भृत्या यद्भाग्यलक्ष्म्या प्रतिदिनमभवन् वान्धवा माग्यवन्तः ।
यन्नीत्या नीतिमन्तः सकलनृपवरामात्यवर्गा भवेयुः
सोऽयं वान्धव्यलार्यः ? ॥

कोण्डयामात्यचन्द्रोऽयं मण्डलाधिपवैभवः ।
कुण्डलीन्द्रसमो वाचा चम्डरश्मिप्रभोज्ज्वलः ॥
मण्डनाधिकलावण्यः खण्डनः स्वलवैरिणान् ।
दण्डनाथिपरा ? ॥

. कोण्डवंश्यो
यस्य प्रभावगृणनं गणनातिवर्ती ।
सोऽयं गुरुर्भवति यूरकुलावतंस-
श्रीदेचमन्त्रिवरवीरमहेश्वरस्य ॥

यद्रक्षादीक्षितोऽसौ परमशिवमते वार . . . ?
यस्मादस्तेशमादादखिलमनुपतिं देचयामात्यवर्यः, ।
.

सोऽयं श्रीचन्द्रमौलिर्जयति गुरुवरः प्रोलनाराध्यवंश्यः ॥
नाडिडूलगोपसचिवः सचिवाग्रगण्यः
श्रीसास्त्रुतिम्मसचिवेश्वर[भा]ग्नेयः ।
.

देचार्यमन्त्रिणि निघाय सुरवं समारते ॥
श्रीकोण्डवीडुनगरे नगरेखहर्म्य-
भर्म्याणि भूषणवराणि वितानजालम् ।
छत्रध्वजांश्च मखवैरिमहेश्वराय
प्रादत्त देचय ॥

• • • • सप्त भुवनव्याप्तं यशो यत्कुले,
सप्तर्षिप्रवरो हि यत्कुलगुरुः कौण्डिन्यनामा मुनिः ।
यूरेग्रामनिवासवासनवशाद्यूरारूपया विश्रुतः,
सोऽयं देचयमन्त्रि ॥

[येनापा]लि कपालिपादयुगलध्यानकैतानव्रतं
येनातारि जितारिणा सुतसुहजायात्ममोहाम्बुधिः ।
येनालावि कलाविदां प्रथमतः पाशाख्यबन्धच्छटा
सोऽयं देचयमन्त्रि ॥

येनाकारि त्रिदशतटिनीजूटपादाब्जसेवा
येनाधारि व्रतमसुलंभं धीरमाहेश्वरत्वम् ।
येनावारि स्फुटमरिकुलं बाह्यमाभ्यन्तरं वा
सोऽयं स्तुत्यः कविबुधजनैः यूरेदेचार्यमन्त्री ॥

विद्वान्विद्व
शूरः शौर्यप्रथितमहसां पुण्यवान् पुण्यवत्सु ।
प्राज्ञः प्राज्ञेष्वतुलमहिमा नीतिभान्नीतिमत्सु
श्रीमान् देचप्रभुमणिरसावन्नयामात्यसूनुः ॥

तन्मतिस्तन्मतिरिव तन्नीतिस्तस्य नीतिवत् ।
त ॥

पारावारप्रचलदचरुभूभागभोगीशकन्या
दन्यासन्या . . सशतमयसमुद्वेलदुग्धाब्धिरासीत् ! ।
यत्कीर्तिस्त्यायमाना सुरसुरयुवतीकिन्नरीगीयमाना
सोऽयं श्रीयूर ॥

स चायं देचयामात्यो महिमस्तुतिपञ्चिकाम् ।
लक्ष्मीधरकटाक्षेण कुरुते गुरुतेजसा ॥

विश्वेशपार्वतीपुत्रं लोल्ललक्ष्मीधराह्वयम् ।

विद्वद्गणपतिं वन्दे द्विजराजशिरोमणिम् ॥

तत्र तावद्भूमिः

स्तुवन्ति महिम्नः पारं त इत्यादिस्तुत्या । अत्रेमां (ग्रन्थां) [गाथां] वदन्ति = पूर्वं विञ्जलो नाम महाराजा राजन्यवंशाग्रणीः धरणीमपीपलत् । तस्मिन् समये बौद्धमतबाहुल्यात् 'यथा राजा तथा प्रजाः' इति न्यायेन सर्वाः प्रजास्तन्मतेनावर्तिषत । ततो वैदिकः सर्वोऽपि मार्गः खिलीकृतः तेन राज्ञा । तत इन्द्रादयो देवा इमं वृत्तान्तं महादेवाय न्यवेदयन् । ततो महादेवः (कुमारगजान) नावाह्वय उभाभ्यां भूलोकमवतीर्य, वेदमार्गो निर्वाह्य इत्याज्ञापितवान् । तदाज्ञानुसारेण कुमारस्वामी भट्टाचार्यरूपेण जन्त्वा हेरम्बस्तु प्रभाकररूपेण (जनि) त्वा [गत्वा] परिषदं विजलाख्यराजन्यस्य च वेदान्तवेद्यं परमेश्वरं प्रत्यक्षेण दर्शयामासतुः स्तोत्रद्वयेन ।

भट्टाचार्यकृतं 'महिम्नः पारं ते इत्यादिकम् । प्रभाकरगुरुकृतं तु स्तोत्रं कथ्यते:—

जय

तपसि निरत पृथुलभुजमहित जय विषमनयन जय गिरिशशयन गल-
निहितगरल जय सुजनसरल जय विजितमदन कृतसततनटन जय
वृषभवाहन धृतरजनिजनक जय भुवनजनक जय भुवनशमन जय
कलितभुवन नमस्ते नमस्ते ।

अत्र कैश्चिदुक्तं भट्टाचार्यः प्रभाकरगुरुश्च निरीश्वरवादं कृतवन्तौ । तदनन्तरं देवपूजासमये पीठिकायां देवता नास्ति । अतःपरं अपचार-
निवृत्त्यर्थं
गुरुमते वा उपास्यत्वेन देवता नास्तीति नोक्तम् । उपासनाफलं ददातीत्युक्तमेव ।

अतोऽस्मदुक्तकथानुसन्धानमेव सम्यक् । इतरेषां तु भ्रममूलमेतत् । यत्प्रभाकरगुरुणा तर्कपादे ईश्वरवादे भट्टाचार्यैरपि महिम्नः स्तुतिः पठितेति । महिम्नः पारं ते इत्यादि ।

॥ श्रीः ॥

॥ महिम्नःस्तवः ॥

(देचयामात्यकृतटीकासहितः)

महिम्नः पारं ते परमविदुषो यद्यसदृशी

स्तुतिर्ब्रह्मादीनामपि तदवसन्नास्त्वयि गिरः ।

अथावाच्यस्त्वस्त्वमतिपरिणामावाधि गृणन्

ममाप्येष स्तोत्रेहर ! निरपवादः परिकरः ॥ १ ॥

अस्यार्थः—महिम्नः अत्यैश्वर्यस्य । पारमवधिम् । ते तव । परं उत्कृष्टम् । अविदुषोऽविजानतः । यद्यसदृशी अननुरूपा चेत् । स्तुतिः स्तोत्रम् । ब्रह्मादीनां ब्रह्मा प्रजापतिरादिर्येषां ते वाचस्पतिप्रभृतयः, तेषामपि । अपिशब्दस्सम्भावनायाम् । तत् तर्हीत्यर्थः । अवसन्नाः अवसादं प्राप्ताः । कुण्ठिता इति यावत् । त्वयि, त्वयि विषये । गिरः वाचः । अथेति शङ्काच्छेदे । अध्याच्यः अनिन्द्यः । सर्वो जनः । स्वमतिपरिणामावधि. स्वस्य स्तोतुः मतिः प्रज्ञा तस्याः परिणामः प्रसारः अवधिर्भर्यादा यस्मिन्कर्मणि तद्यथा भवति तथा । गृणन् स्तुवन् । 'लक्षणहेत्वोः क्रियायाः' इति हेतौ शतृप्रत्ययः । स्तोतु-मित्यर्थः । ममापि, अपिशब्दः सम्भावनायाम् । एषः स्वमतिपरिणामावधिगृणनरूपः । स्तोत्रे स्तुतिविषये । हर ! भक्तानां दुरितं हरतीति हरः, तस्य सम्बुद्धिः हे हर ! । निरपवादः अपवादेभ्यः परिपन्थिवचनेभ्यो निष्क्रान्तो निरपवादः । निरङ्कुश इत्यर्थः । 'निरादयः क्रान्ताद्यर्थे पञ्चम्या' इति समासः । परिकरः सामग्री ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे हर ते महिम्नः परं पारमविदुषः स्तुतिरसदृशी यदि तद् ब्रह्मादीनामपि गिरः त्वद्यवसन्नाः । अथ सर्वः स्वमतिपरिणामावधि गृणन् अवाच्यः एष ममापि स्तोत्रे परिकरः निरपवादो भवति । 'अस्तिर्भवन्तीपर' इति भवतिपदमध्याहार्यम् ।

अयमभिप्रायः—हे परमेश्वर ! अपर्यन्तं भवन्महिमानं ब्रह्मादयोऽपि न जानन्ति । तत्र के वा वयम् ? यथाशक्ति स्तवने ब्रह्मादीनामिवास्माकमपि शक्तिरस्त्येवेति भवन्महिमस्तुतिविषये ब्रह्मादयो मतोऽधिका न भवन्तीति । अत्र वाक्यार्थहेतुकं काव्यलिङ्गमलङ्कारः ।

अथ 'ममाप्येष स्तोत्रे हर निरपवादः परिकरः' इत्यत्र स्तोतुरहङ्कार-प्रतीतौ तां परिहर्तुमाह—अतीतः पन्थानम् इति ।

अतीतः पन्थानं तव च महिमा वाङ्मनसयो-

रतद्वचावृच्या यं चकितमभिधत्ते श्रुतिरपि ।

स कस्य स्तोतव्यः कतिविधगुणः कस्य विषयः

पदे त्वर्वाचीने पतति न मनः कस्य न वचः ॥ २ ॥

अस्यार्थः—अतीतः अतिक्रान्तः । पन्थानं मार्गम् । विषयत्वमिति यावत् । तव च । चकारः शङ्कान्छेदे । महिमा ऐश्वर्यम् । वाङ्मनसयोः वाक् च मनश्च वाङ्मनसे तयोः । 'अचतुर' इत्यादिना अक्रान्तो निपातः । अतद्वचावृच्या तत् ब्रह्मस्वरूपं सत्यज्ञानानन्तानन्दात्मकं ततोऽन्ये अतदः असत्याज्ञानपरिच्छिन्नदुःखात्मकाः पदार्थाः, अतद्गोचो व्यावृत्तिरतद्वचावृत्तिः । पर्युदासः ! तथा ।

एतदुक्तं भवति—'सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म' 'आनन्दं ब्रह्म' इत्यादि-श्रुतिवाक्यस्थपदानि सत्यादिगुणविशिष्टं ब्रह्मस्वरूपं प्रतिपादयितुं न शक्नुवन्ति; 'साक्षी चेता केवलो निर्गुणश्च' इत्यादिनिर्गुणप्रतिपादक-श्रुतिविरोधात् । अतश्च तद्विरोधपरिहाराय प्रतीयमानविशेषणविशेष्यभावान्वयनिर्वाहाय च सत्यमित्यादौ असत्यव्यावृत्तं सत्यमेव, अज्ञानव्यावृत्तं ज्ञानमेव परिच्छिन्नव्यावृत्तमनन्तमेव, दुःखव्यावृत्तमानन्दमेवेति लक्षणावृच्याश्रयणेन सत्यादिपदैर्ब्रह्मस्वरूपं विशिनष्टि श्रुतिरिति ।

यं महिमानम् । चकितं सभयं यथा भवति तथा । क्रिया-विशेषणमेतत् । अभिधत्ते प्रतिपादयति । अत्राभिधानं तात्पर्येण बोधनमात्रं, न त्वभिधाव्यापारेण निरूपणम् । 'यतो वाचो निवर्तन्त' इति श्रुतिविरोधात् । श्रुतिरपि, श्रुतिर्निर्गमः । अपिशब्दस्सम्भावनायाम् । स तादृशः ।

महिमा । निर्गुणस्वरूपमिति यावत् । कस्य पुरुषस्य । स्तोतव्यः स्तोतुं शक्यः । न कस्यापीत्यर्थः । सविशेषमेव वस्तु स्तोतव्यं न निर्विशेषमिति भावः । ननु सन्ति हि ब्रह्मणो धर्माः आनन्दो विषयानुभवो नित्यत्वैवेत्यत आह—कतिविधगुण इति । कतिविधाः कादृक्प्रकारा गुणा यस्य स कतिविधगुणः । ये तु आनन्दाविषयानुभव-नित्यत्वादयः, तेऽपि शुद्धचैतन्यस्वरूपानतिरिक्ताः अतिरेकेण निरूपयितु-मशक्याः अतः उक्तं कतिविधगुण इति । कस्य प्रमाणस्य । विषयो गोचरः । न कस्यापीत्यर्थः । प्रत्यक्षादिप्रमाणगोचरो न भवति । कुतः ? तेषां प्रत्यक्षानुमानोपमानशब्दार्थापच्यादीनां परागर्थविषयतया प्रत्यगर्थस्वरूपगोचरत्वाभावात् । अत उक्तं कस्य विषय इति ।

ननु ब्रह्मस्वरूपं निर्विशेषत्वात् स्तोतुमशक्यं (यदि) तर्हि जोषमा-स्यतामित्याशङ्क्य निर्विशेषं मास्तु स्तोतव्यम्, सविशेषं स्तुम इत्याह—पदे त्वर्वाचीन इति । तुशब्दः पूर्वोक्तव्यावर्तकः । पदे वस्तुनि । अर्वाचीने पञ्चविंशतितत्त्वादपरे । पतति प्रसरति । न मनः कस्य न वचः । नेत्यत्र कस्येत्यत्र च काकुः । सर्वस्याप्यर्वाचीने पदे मनः वचश्च प्रसरत्येवेत्यर्थः ।

एतदुक्तं भवति—‘पञ्चविंश आत्मा भवति’ इति श्रुतेः ब्रह्मस्वरूपं शुद्धचैतन्यं सदानन्दात्मकं शिवतत्त्वं पञ्चविंशतितत्त्वम् । इतराणि चतु-र्विंशतितत्त्वानि अर्वाञ्चि तानि पञ्च भूतानि शब्दस्पर्शरूपरसगन्धाः ज्ञाने-न्द्रियपञ्चकं, कर्मेन्द्रियपञ्चकं मनोबुद्ध्यहङ्कारचिन्तात्मकमन्तःकरणचतुष्टयमेकं तमो रजः सत्त्वं चेति चतुर्विंशतितत्त्वानि । तमोगुणप्रधानं हरतत्त्वं रजोगुणप्रधानं भवतत्त्वं, सत्त्वगुणप्रधानं मृडतत्त्वमिति हरभवमृडतत्त्वातीतं चतुर्थं शिवतत्त्वम् । ‘शिवमद्वैतं चतुर्थं मन्यन्ते’ इति श्रुतेः ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे हर ! तव च महिमा वाङ्मनसयोः पन्थानमतीतः यं महिमानमद्भ्यावृत्त्या श्रुतिरपि चाकितमाभिधत्ते, स कस्य स्तोतव्यः, स च कतिविधगुणः, स च कस्य विषयः । किन्तु अर्वा-चीने पदे कस्य मनो न पतति । कस्य वचो न पतति । अत्रापि वाक्यार्थहेतुकं काव्यालिङ्गमलङ्कारः ॥ २ ॥

नन्वेवमर्वाचीनपदरूपमपि स्तोतुं न शक्यते । कुतः ? अर्वा-
चीनपदरूपाणां हरभद्रमृडरूपतत्त्वानां सगुणानां मध्ये यागध्वंसादीनां
संहातिरूपाणां गुणानां हरतत्त्वैकनिबन्धनानाम्, गौरीब्रिवाहादीनां जगदु-
त्पादनरूपाणां गुणानां भवतत्त्वैकनिबन्धनानाम्, हालाहलुधारणादीनां
जगद्रक्षाहेतूनां गुणानां मृडतत्त्वैकनिबन्धनानामानन्त्यादिति[ते] वृथाहङ्कारोक्ति-
रित्याशङ्क्य, तां परिहर्तुं सगुणस्वरूपगतकतिपयगुणकीर्तनमात्रेणापि वाणी
पवित्रा भविष्यतीत्युद्योगेनोक्तं—‘पदे त्वर्वाचीने पतति न मनः कस्य न
वचः’ इति । अतो नाहङ्कारलेशप्रतीतिर्नाप्यशक्यार्थाविषया स्तुतिरित्य-
भिसन्वायाह—मधुस्फीता इति ।

मधुस्फीता वाचः परमममृतं निर्मितवत-

स्तव ब्रह्मन् किं वागपि सुरगुरोर्विस्मयपदम् ।

मम त्वेतां वाणीं गुणकथनपुण्येन भवतः

पुनामीत्यर्थेऽस्मिन्पुरमथन ! बुद्धिर्व्यवसिता ॥ ३ ॥

मधुना क्षौद्रेण स्फीता उपचृहिताः । अत्यन्तमधुरा इति यावत् ।
तथा च श्रुतिः ‘इयं वाव सरधा । तस्या अग्निरेव सारधं मधु’ ।
इति । अग्निशब्देन वेदार्थं उपलक्ष्यते । अतो मधुस्फीता वाचः
वेदान्ता एव । परमं पूज्यम् । अमृतं मोक्षम् । मोक्षस्यैव स्वर्गादिकं
प्रति पूज्यत्वम् । ‘सन्महत्परमोत्तमोत्कृष्टाः पूज्यमानैः’ इति सूत्रे
परमशब्दः पूज्यवचनो निर्दिष्टः । अतोऽत्रापि पूज्यवचनः । यद्वा
परमशब्द उत्कृष्टवचनः । अमृतशब्दरसायुज्यवचनः । सायुज्यरूप-
मोक्षस्य सार्ष्टिसालोक्यसामीप्यसारूप्यलक्षणचतुर्विधमोक्षापेक्षया उत्कृष्टत्वात् ।
परमपदस्यामृतपदेनान्वयस्तमञ्जसः । यद्वा परमं परमस्वरूपं, अमृतं
स्वरूपम् । वाचः रूपकत्वान्न विशेष्यलिङ्गता । परमामृतरूपा वाच
इत्यर्थः । निर्मितवतः कृतवतः । अयमर्थः—परब्रह्मस्वरूपामृतस्वरूप-
मधुस्फीता वाचो निर्मितवत इत्यन्वयः । तव ब्रह्मन् ! जगदुत्पादक !
अनेन परमेश्वरस्य जगत्कर्तृत्वं वेदकीर्त्यत्वं चेति ‘जन्माद्यस्य यतः’
‘शास्त्रयोनित्वात्’ इति सूत्रद्वयार्थः सूचितो भवति । किंशब्दः

आक्षेपे । वागपि शब्दप्रपञ्चात्मिका स्तुतिः । अपिशब्दस्तम्भा-
वनायाम् । सुरगुरोः बृहस्पतेः । विस्मयपदम् । यद्वा—मधुस्फीता
वाचः परमममृतं निर्मितवतः तव हे ब्रह्मन् ! वेदकर्तः ! किंवागपि
निरर्थकं पदं हुंफुडादिकम् । अपिशब्दस्तमुच्चये । सुरगुरोरपि विस्मय-
पदम् । किन्तु मम एतामुच्चार्यमाणां वार्णां गिरम् । गुणकथनपुण्येन
गुणकथनेन यत्पुण्यं तेन । भवतः । पुनामि पवित्रीकरोमि । इत्यर्थेऽस्मिन्
इत्यस्मिन्नर्थे । हे पुरमथन ! त्रिपुरहर ! बुद्धिर्व्यवसिता उद्युक्ता ।

अत्रैतत् पदयोजना—हे ब्रह्मन् ! मधुस्फीता वाचः परमममृतं च
निर्मितवतः, यद्वा परमममृतं मधुस्फीता वाचो निर्मितवतस्तव सुरगुरोर्वा-
गपि विस्मयपदं किम् ? यदा किंवागपि सुरगुरोर्विस्मयपदम् ? किन्त्वेतां
मम वार्णां हे पुरमथन ! भवतो गुणकथनपुण्येन पुनामीत्यस्मिन्नर्थे
बुद्धिर्व्यवसिता । अत्रापि वाक्यार्थहेतुकं काव्यालिङ्गम्, परमममृतमिति
रूपकम्, तयोस्तंसष्टिः ॥ ३ ॥

अर्वाचीनपदगुणवर्णनया वाचं पुनामीत्युक्तम् । तदर्वाचीनं पदं
कीदृशं कीदृग्विधमिति ! तत्राह—**तवैश्वर्यम्** इति

तवैश्वर्यं यत्तज्जगदुदयरक्षाप्रलयकृत्

त्रयीवस्तु व्यस्तं तिसृषु गुणभिन्नासु तनुषु ।

अमठ्यानीमस्मिन्वरद ? रमणीयामरमर्णी

विहन्तुं व्याक्रोशीं विदधत इहैके जडधियः ॥ ४ ॥

अस्यार्थः—तव । ऐश्वर्यं महिमा । यत्तत् यदित्यर्थः । यच्छब्दो-
त्तरस्थितस्तच्छब्दो यच्छब्दार्थमेवाभिधत्ते । 'यत्तदुदेति मह' इति
श्रुतिव्याख्यानावसरे भगवान् भाष्यकार आह—'तदुपरि यत्तदर्थः,
यदुपरि तद्यदर्थ' इति । अत्राह कैयटः—'तच्छब्दोपरि स्थितस्य
यच्छब्दस्य, यच्छब्दोपरि स्थितस्य तच्छब्दस्य च प्रातिहवाचकत्वात्

पूर्वोक्तशब्दार्थप्रासिद्ध्या उत्तरशब्दार्थतिरोधानात् पूर्वशब्दार्थ एवोत्तर शब्दार्थः स्यात्' इति । अतश्च यत्तद्वैश्वर्यमस्ति तत् जगदुदयरक्षा-प्रलयकृदिति न भ्रमितव्यम् । जगदुदयरक्षाप्रलयकृत् जगतां लोकाना-मुदयः उत्पत्तिः रक्षा स्थितिः प्रलयो विनाशस्तान् करोतीति तथोक्तः । त्रयीवस्तु त्रय्याः वेदत्रयस्य वस्तु प्रतिपाद्यवस्तु । व्यस्तं पृथक् पृथगनु-बद्धम् । अधिकारभेदादिति भावः । तिसृषु गुणभिन्नासु गुणैः सच्चर-जस्तमोभिर्भिन्नासु सम्भिन्नासु । उपहितास्वित्यर्थः । तनुषु शरीरेषु । अभव्यानां मन्दभाग्यानाम् । अस्मिन् तवैश्वर्ये । त्रियत इति वगे मोक्षः साष्टर्चादिः तं ददातीति वरदः । यद्वा रावणादीनां त्रैलोक्याधि-पत्यादीन् अर्जुनादीनां पाशुपतास्त्रादीन् वरान् ददातीति वरदः, तस्य सम्बुद्धिः हे वरद ! अनेन लीलापरिगृहीतविग्रहो भक्तैः प्रत्यक्षेण परिदृश्यमानः परमेश्वरो युक्तिभिर्नापलपितुं शक्य इत्यत उक्तं वरदेति । रमणीयां आपाततो रम्याम् । अरमणीं वस्तुतश्चानिष्टकारिणीम् । विहन्तुं स्वकीयमात्मानं नाशयितुम् । व्याक्रोशीं निन्दाम् ; विदधते कुर्वते । इह जगति । एके कतिचन । जडधियो मूढाः ।

अत्रेत्यं पदयोजना— हे वरद ! यत्तद्वैश्वर्यं जगदुदयरक्षाप्रलयकृत् त्रयीवस्तु तिसृषु गुणभिन्नासु तनुषु व्यस्तं भवति । तस्मिन् तवैश्वर्य-विषये अरमणीं अभव्यानां रमणीयां व्याक्रोशीं इहैके जडधियो विहन्तुं विदधते । लीलापरिगृहीतविग्रहं भक्तानुग्रहकारिणं परमेश्वरं प्रत्यक्षायमाणं वस्तु निन्दति स मन्दभाग्य इत्यर्थः ॥ ४ ॥

तामेव व्याक्रोशीमाह—किमीह इति ।

किमीहः किंकायः स खलु किमुपायस्त्रिभुवनं

किमाधारो धाता सृजति किमुपादान इति च ।

अतर्क्यैश्वर्ये त्वय्यनवसरदुःस्थो हतधियः

कुतर्कोऽयं कांश्चिन्मुखरयाति मोहाय जगतः ॥ ५ ॥

का ईहा इच्छा यस्य स किमीहः । किंकायः कः कायो यस्य स किंकायः । कीदृक्काय इत्यर्थः । सै खलु । तच्छब्दः प्रसिद्ध-
वाची । खलुशब्दो वाक्यालङ्कारे । स इति । यत्तदोर्नित्यसंबन्धे-
ऽपि प्रसिद्धवाचकत्वात्तच्छब्दस्य यच्छब्दापेक्षा नास्ति ।

यथाह—‘अनुभूतप्रकृतप्रसिद्धार्थाभिधायकस्तच्छब्दो यच्छब्दोपादानं
नापेक्षत इति । क्रमेणोदाहरणं यथा—

‘सेयं ममाङ्गेषु सुधारसश्छठासुपूरकपूर्शलाकिका दशोः ।
मनोरथश्रीर्मनसः शरीरिणां प्राणेश्वरी लोचनगोचरं गता ॥’

सेयमित्यत्रानुभूतार्थविषयत्वात् तच्छब्दो यच्छब्दोपादानं नापेक्षते ।

‘स राज्यं गुरुणा दत्तं प्रतिपद्याधिकं वभौ ।’

इत्यत्र तच्छब्दः प्रकृतार्थवाचकत्वात् यच्छब्दोपादानं नापेक्षत इति
ध्येयम् । किमुपायः, के उपायाः साधनानि यस्य स किमुपायः ।
यथा पठनिर्माणे तुरीवेमादयः, घटनिर्माणे दण्डसलिलपाषाणादयः तद्वा इत्यर्थः ।
त्रिभुवनं त्रयाणां भुवनानां समाहारस्त्रिभुवनम् । पात्रादित्वात् ङीप्प्रत्यय-
प्रतिषेधः । किमाधारः क आधारे यस्य स किमाधारः । कुलालवत्
कर्म्मिश्रित् वस्तुनि स्थित्वैव निर्मातव्यमिति भावः । धाता स्रष्टृत्वापन्न
ईश्वरः । सृजति निर्मिमीते । किमुपादानः किं उपादानं यस्य स
किमुपादानः । कुलालस्य मृदिव तन्तुवायस्य तन्तव इव चेति भावः ।
चकारोऽनुक्तसमुच्चयार्थः । किमुपादानज्ञप्तिः किञ्चिकीर्षः किं व्यापारः
किंसामर्थ्य इत्याद्युन्नेयम् । अत्र सर्वे किंशब्दा आक्षेपवाचकाः ।
अतर्क्यैश्वर्ये, अतर्क्यमर्चिन्यं ऊहितुमशक्यं अमीमांसाविषय इति यावत् ।
तर्क ऊहो विचारो भीमांसेति पर्यायाः । पूजितविचारवचनो भीमांसा-
शब्दः । अतर्क्यमैश्वर्यं सामर्थ्यं यस्य स तस्मिन् । त्वयि विषये ।
अनवसरदुस्थः अनवसरेण अप्रवेशेन अतितुच्छत्या तर्कस्य विषया-
भावाद्दौस्थ्यमापन्नः अप्रतिष्ठित इति यावत् । हतधियः नष्टप्रज्ञान् ।
कुतर्कः कुत्सितस्तर्कः । तर्कस्य कुत्सितत्वमप्रतिष्ठानात् कांश्चित् विदुषः ।
मुखरयति वाचालयति । मोहायोज्ञानाय विनाशायेत्यर्थः । जगतो
जगमात्मकस्य प्रपञ्चस्य ।

अत्रेत्यं पदयोजना—स खलु घाता त्रिभुवनं किमीहः किंकायः
किमुपायः किमाधारः किमुपादानश्च सृजतीत्ययं कुतर्कः अतर्क्यैश्वर्ये त्वयि
विषये अनवतरदुःस्थो जगतो मोहाय हतधियः कर्तृश्रिन्मुखरयति ।

अत्रेदमाकूतम्—किमीह इत्याक्षेपस्य किमीह इत्येवोत्तरम् । केवलं
लीलैव । किंकाय इत्याक्षेपस्य किंकाय इत्येवोत्तरम् । निरवयव एव ।
किमुपाय इत्याक्षेपस्य किमुपाय इत्येवोत्तरम् । निरुपाय एव ।
त्रिभुवनमिति त्रीणि भुवनानि विचित्ररूपाणि विचित्रोपादानकानि कथमेकः
सृजतीत्याक्षेपस्य त्रिभुवनमित्येवोत्तरम् । एक एव किमाधार इत्याक्षेपस्य
किमाधार इत्येवोत्तरम् । निराधार एव घाता, धातृत्वावस्थापन्नत्वं कथं
निष्कलस्येत्याक्षेपस्य घातेत्येवोत्तरम् । निष्कलस्यैव धातृत्वम् किमुपादान
इत्याक्षेपस्य किमुपादान इत्येवोत्तरम् । स्वस्यैवोपादानत्वात् ।

अत्रेदं रहस्यम्—परमेश्वरस्य शुद्धचैतन्यरूपसदाशिवतत्त्वस्यानाद्य-
विद्याविजृम्भणात् कर्तृत्वादिकमौपाधिकं अभिन्ननिमित्तोपादानत्वञ्च श्रुतयः
सङ्गिरन्ते । ‘तस्माद्वा एतस्मादात्मन आकाशस्सम्भूत’ ‘यथोर्णनाभिः
सृजते’ इत्यादयः शिवतत्त्वस्याभिन्ननिमित्तोपादानत्वप्रतिपादिकाः । ‘सूर्या-
चन्द्रमसौ घाता यथापूर्वमकरूपयत्’ इति धात्रवस्थापन्नस्य सदाशिवतत्त्वस्य
सृष्टिप्रतिपादिका श्रुतिः ।

‘पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात्पूर्णमुदच्यते ।

पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥’

अदः कारणाविद्या । पूर्णं सर्वत्र परिपूर्णम् । पूर्णमिदं अविद्या-
कार्यरूपमिदं प्रपञ्चसर्वत्र परिपूर्णम् । कथमाविद्यातत्कार्ययोः पूर्णत्वं ?
तत्राह—पूर्णात्पूर्णमुदच्यते इति । पूर्णात् ब्रह्मस्वरूपात् सदाशिवतत्त्वात्
पूर्णं अविद्यातत्कार्यरूपं उदच्यते प्रतीयते । तदेव समर्थयते—पूर्णस्य
पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते । सदाशिवतत्त्वं संहतिकाले पूर्णस्याविद्या-
तत्कार्यरूपस्य पूर्णं पूर्णत्वम् । आदाय आकृष्य । पूर्णमेवावशिष्यते ।
स्वयमेव परिपूर्णमवस्थितम् । अविद्यातत्कार्ययोरीपाधिकं पूर्णत्वमिति

श्रुतेरर्थः । अतश्च किमीह इत्यादिनोच्छ्रितस्य तर्कस्य कुतर्कत्वमिति सिद्धम् । किञ्चायं प्रपञ्चः सकर्तृकः कार्यत्वादिति कार्यत्वं कारणं साधयतीत्यलपतिविस्तरेण ॥ ९ ॥

धर्मिग्राहकप्रमाणं तावदाह—अजन्मान इति ॥

अजन्मानो लोकाः किमवयववन्तोऽपि जगता-
मधिष्ठातारं किं भवविधिस्नाहृत्य भवति ।
अनीशो वा कुर्याद्भुवनजनने कः परिकरो
यतो मन्दास्त्वां प्रत्यमरवर ! संशेरत इमे ॥ ६ ॥

अजन्मानः उत्पत्तिशून्याः । लोकाः प्रपञ्चः । किमित्याक्षेपे । अवयववन्तोऽपि । अपिशब्दो विरोधे । वस्तु सावयवं सदुत्पत्तिमन्न भवतीति विरुद्धमिति भावः । जगतां लोकानाम् । अधिष्ठातारं कर्तारम् । किमित्याक्षेपे । भवविधिरुत्पत्तिक्रिया । अनाहृत्य तिरस्कृत्य भवति । उत्पत्तिमद्वस्तु उत्पादकं विना स्वयमेवोत्पद्यत इति वक्तुमयुक्तमिति भावः । वाशब्दस्तम्भावनायाम् । अनीशः ईश्वरं व्यतिरिक्तः सम्भावितश्चेत् तस्य, भुवनजनने भुवनानां त्रयाणां विचित्ररूपाणां विचित्रोपादानकानां जनने उत्पादने । कः कीदृशः । परिकरः सामग्री । नास्तीत्यर्थः । अदृष्टद्वारा वयमेव कर्तार इति मतान्तराणि निरस्तानि वेदितव्यानि । अतो धर्मिग्राहकप्रमाणमेव विचित्रोपादनसकलजगन्निर्माणशक्तिमन्तं परमेश्वरमेतन्नं साधयति इति । यतो हेतोः कुतो हेतोः तं हेतुं न पश्याम इत्यर्थः । मन्दाः मन्दभाग्याः । त्वां प्रति । कर्मप्रवचनीययुक्ते द्वितीया । अमरवर ! अमराणां देवेन्द्रादीनां वर श्रेष्ठ ! देवमनुष्यगन्धर्वपितृणां देवाः श्रेष्ठाः तेषामिन्द्रादयः श्रेष्ठा इति तारतम्यनिबन्धनं श्रेष्ठत्वं त्वय्येव विश्रान्तम् । संशेरते सन्दिहते । इमे सांख्यादयः ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे अमरवर ! लोका अवयववन्तोऽपि अजन्मानः किम् ? भवविधिर्जगतामभिष्ठातारमनादृत्य भवति किम् ? अनीशो वा कुर्यात् । तस्य भुवनजनने परिकरः कः ? यतो हेतोरिमं मन्दाः साङ्ख्य्यादयः त्वां प्रति संशेरेते ।

ननु, सिद्धान्ता अनेके व्यवस्थिता भवदूषणमात्रेण न दूषिता इत्याशयं, तिष्ठन्त नाम परसिद्धान्ताः पाशुपतमेव [मतं] ते सर्वेऽप्यनुवर्तन्त इत्याह—**त्रयी साङ्ख्यम्** इति ॥

त्रयी साङ्ख्यं योगः पशुपतिमतं वैष्णवमिति
प्रभिन्ने प्रस्थाने परमिदमदः पथ्यमिति च ।

रुचीनां वैचित्र्याद्ऋजुकुटिलनानापथजुषां
नृणामेको गम्यस्त्वमसि पयसामर्णव इव ॥ ७ ॥

त्रयी वेदत्रयी प्रतिपाद्यज्ञमीमांसाशास्त्रमित्यर्थः । पथाहापस्तम्बः—
'स त्रयाणां वर्णानां त्रिभिर्वेदैः' इति । साङ्ख्यं कापिलमतम् । योगः
पतञ्जलिमतम् । पशुपतिमतं पाशुपतम् । वैष्णवं पाञ्चरात्रम् ।
इति एवंप्रकारेण । प्रभिन्ने पृथक् पृथग्व्यवस्थिते । प्रस्थाने
निबन्धने । तीर्थिकरनिर्मितं निबन्धनं प्रस्थानमित्युच्यते । परं उत्कृष्टम् ।
इदम् । अदः स्वमतम् । पथ्यं परलोकप्रापकत्वेन हितकारीति ।
चकार उक्तसमुच्चयार्थः । तत्र हेतुः रुचीनां वैचित्र्यात् । 'लोको
भिन्नरुचि'रिति न्यायादिति भावः । एवं ऋजुकुटिलनानापथजुषां
ऋजवः अवक्राः कुटिला वक्राः ते च ते नानाविधाश्च ते च ते पन्थानश्च
ऋजुकुटिलनानापथाः । समासान्तष्टच् । नानापथान् जुषन्ते प्राप्नुवन्तीति
तथोक्ताः तेषाम् । नृणामेको गम्यः सेव्यः । प्राप्यस्त्वमसि[भवसि] ।
पयसां नदीनिर्झररथ्योदकादीनामर्णवः समुद्र इव ।

यद्यपि पूर्वमीमांसायां साङ्ख्यघने च ईश्वरो नास्ति । तथापि
कर्मसाध्यफलप्रदाता तेषामवश्यमङ्गीकर्तव्यः । अपूर्वस्याचेतनस्य[वा]
कालान्तरदेहान्तरदेशान्तरभाविस्तीति फलप्रदायकत्वाशक्तेरिति ह्यतोऽर्थः ।

अत्रेत्थं पदयोजना—त्रयी साङ्ख्यं योगः पशुपातिमतं वैष्णवमिति
प्रस्थाने प्रभिन्ने सति रुचीनां वैचित्र्यादिदं परमदः पथ्यञ्चेति ऋजुकुटिल-
नानापथजुषां नृणां त्वमेक एव पयसामर्णव इव गम्योऽसि ॥ ७ ॥

एवमीश्वरसंज्ञावे तर्कसहकृतमुपनिषत्प्रमाणं निरूप्य तस्यैव औपनिषदस्य
पुरुषस्य लीलास्तुवन्नाह—महोक्ष इत्यादि ॥

महोक्षः खट्वाङ्गं परशुरजिनं भस्म फणिनः

कपालञ्चेतीयस्तव वरद ! तन्त्रोपकरणम् ।

सुरास्तां तामृद्धिं दधति तु भवञ्छूप्रणिहितां

न हि स्वात्मारामं विषयमृगतृष्णा भ्रमयति ॥ ८ ॥

महानुक्षा षड्होक्षः । ‘अचतुर’ इत्यादिना अकारान्तो निपातः ।
अनेन धर्माख्यवृषवाहनलीला सूचिता भवति । खट्वाङ्गं अयं खट्वाङ्गशब्दः
शुरूप्रोतशिरःकपालवचनः । अनेन दक्षशिरःकमालधारणेन यागध्वं-
साख्या लीला सूचिता । परशुः कुठारविशेषः । अनेन कालायसवधाख्या
लीला सूचिता । अजिनं कृत्तिः अनेन गजासुरैर्व्याघ्रासुरबधद्वयरूपं
लीलाद्वयं सूचितम् । भस्म भासितम् । अनेन कामदहनाख्या लीला
सूचिता । फणिनः सर्पाः । अनेन दवानलधारणं सूचितम् । कपालं
करोटिः । अनेन ब्रह्मणः चतुर्थशिरश्छेदरूपा लीला सूचिता ।
चकारोऽनुक्तसमुच्चयार्थः । अनेन श्मशाननिवासादयः सूचिताः । इति
एवं प्रकारेण । इयत् एतावत् तव वरद ! स्वस्वरूपप्रदर्शनलक्षणं
वरं भक्तेभ्यो ददातीति वरद । ततोऽतिरिक्तानां वराणां तुच्छत्वात्
सदाशिवतत्त्वसाक्षात्कार एव[हि] परमो वर इत्यत उक्तम् — वरदेति ।
लीलापरिगृहीतविग्रह । प्रपञ्चः ‘तवैश्वर्य’ मित्यादिश्लोके [४] विस्तरेण
प्रतिपादितः । तन्त्रोपकरणं तन्त्रस्य संसारस्य उपकरणं साधनजातम् ।
सुरा इन्द्रादयः तां तां तादृशीम् । कल्पवृक्षकामधेनुचिन्तामाणिनव-
निधानाधिपत्यादिकां ऋद्धिं सम्पदं दधति विभ्रति । तुशब्दो व्यावृच्यर्थः ।
भवञ्छूप्रणिहिताम्, भवतो भूः भूचलनविलासमात्रं तेन प्रणिहितां

प्रकर्षेण कदाचिदपि चलनराहित्येन निहितां दत्तामित्यर्थः । उक्तमर्थ-
मर्थान्तरेण समर्थयते—न हि स्वात्माराममिति । स्वात्मैव स्वस्वरूपमेव
अग्रामो विहरणस्थानं यस्य सः तम् । यद्वा स्वं जीवात्मानं आत्मतया
परमात्मतया आरमति अनुसन्धत्त इति स्वात्मारामः, महायोगीत्यर्थः ।
तम् । विषयमृगतृष्णा विषया इति मृगतृष्णा विषयमृगतृष्णा ।
मध्यमपदलोपी समासः । यद्वा मृगतृष्णाप्राया विषया इति कृत्वा विषया
एव मृगतृष्णेति रूपकसामसः । यद्वा विषया मृगतृष्णेवेति उपमित्ति-
समासः । व्याघ्रादेराकृतिगणत्वात् 'उपमितं व्याघ्रादिभिः सामान्या-
प्रयोगे' इति समासः । न भ्रमयति भ्रान्तिं न जनयति ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे वरद ! महोक्षः खट्वाङ्गं परशुः अजिनम्
भस्म फणिनः कपालश्चेतीयत्तव तन्त्रोपकरणम् । सुरास्तु भवद्भ्रूप्रणिहितां
तां तामृद्धिं दधति । तथा हि विषयमृगतृष्णा स्वात्मारामं न
भ्रमयति हि ॥ ८ ॥

शिवलीलाः प्रस्तोष्यन् शिवतत्त्वदूषकानुपहसति— वं कश्चित् इति ॥

ध्रुवं कश्चिद्भ्रूते सकलमपरस्त्वध्रुवमिदं

परो ध्रौव्याध्रौव्ये जगति गदति व्यस्तविषये ।

समस्तेऽप्येतस्मिन् पुरमथन ! तैर्विस्मित इव

स्तुवन् जिह्रेमि त्वां न खलु ननु घृष्टा मुखरता ॥ ९ ॥

ध्रुवं नित्यम् । कश्चित् विद्वान् अख्यातिवादी । भ्रूते व्यक्तवाग्भिः
प्रतिपादयति । सकलं समस्तं प्रपञ्चम् । अपरः अन्यः ¹असत्ख्याति-
वादी । अध्रुवं क्षणिकम् । इदं जगत् । [भ्रूत इत्यन्वयः] । परः
अन्यथाख्यातिवादी । ध्रौव्याध्रौव्ये ध्रुवस्य भावो ध्रौव्यं नित्यत्वम्,
अध्रुवस्य भावोऽध्रौव्यमनित्यत्वम् । जगति प्रपञ्चे । गदति व्यक्तवाग्भिः

¹ आत्मख्यातिवादी ।

समर्थयते । व्यस्तविषये व्यस्तश्चासौ विषयश्च व्यस्तविषयः तस्मिन्व्यस्त-
विषये । जगद्विशेषणमेतत् । परमाण्वाकाशादेर्भ्रौव्यं द्व्यणुकादेरध्रौ-
व्यमिति व्यस्तविषयता । अन्य इत्यध्याहार्यम् । अन्यः सदसत्ख्याति-
वादी । समस्तेऽपि, अव्यस्तविषयेऽपि कृत्स्नेऽप्येतस्मिन् जगति ।
ध्रौव्याध्रौव्ये गदतीत्यन्वयः । अपिशब्दः समुच्चयार्थः । हे पुरमथन !
त्रिपुरहर ! तैः तादृशैर्वादिभिः । विस्मित इव उपहसित इव । 'स्मिद्ध
ईषद्धसन' इति घातोः कर्मणि निष्ठा । अपसिद्धान्तोक्तौ प्रतिवादिभि-
र्हसिते यादृशी लज्जा जायते सदसद्विलक्षणख्यातिवादिनो मम तदभावेऽपि
लज्जा तादृशी जायते । सर्वेषां विदुषां वैदुष्यहानिकरं वदन्तीति ।
स्तुवन् स्तोत्रं कुर्वन् । जिह्मेमि लज्जितोऽस्मि । त्वां भवन्तं ।

अयं भावः—परैरुपहासाभावेऽपि लज्जिता वयम् । अस्माभिरनिर्वच-
नीयख्यातिवादिभिरुपहसितास्तन्तो निर्लेज्जाः परस्परं क्लहायन्त इति ।
न खल्वित्यत्र काकुरनुसन्धेया । नन्विति शिवं प्रति सम्बोधनम् घृष्टा
धार्ष्ट्यवती । निर्लेजेत्यर्थः । धाष्ट्यं धाष्ट्यं वैयात्यमिति पर्यायाः ।
'घृष्टे घृष्टुर्धियातः स्या'दित्यमरसिंहेन पर्यायताभिधानात् ।

माधे—

अन्यदा भूषणं पुंसां क्षमा लज्जैव योषिताम् ।

पराक्रमः परिभवे वैयात्यं सुरतेष्विव ॥

अयमर्थः—स्त्रीणां अन्यदा लज्जा भूषणम् । सुरते वैयात्यं लज्जात्याम
एव भूषणमिति वदन् । वैयात्यशब्दलज्जात्यागशब्दयोरेक एवार्थ इति
लज्जाभावपरतया वैयात्यशब्दं प्रयुक्तवान् कविरिति ध्येयम् । मुखरता
मुखरस्य भावो मुखरता दुर्मुखत्वम् । 'दुर्मुखे मुखराबद्धमुखौ' ।
इत्यमरः । 'निर्लेज्जः को न पण्डित' इति लज्जां विहाय पण्डितमन्यः
मुखर इत्यर्थः ।

अत्रत्यं पदयोजना—कश्चिद्विद्वान् सकलं ध्रुवं ब्रूते । अपरस्तु
विद्वान् इदं जगत् अध्रुवं ब्रूते । परो विद्वान् व्यस्तविषये जगति

ध्रौव्याध्रौव्ये गदति । अन्यस्तु विद्वान् समस्तेऽप्येतस्मिन् ध्रौव्याध्रौव्ये गदति । हे पुरमथन! तैर्विस्मित इव त्वां स्तुवन् जिहोमि । ननु मुखरता धृष्टा न खलु ।

अयमभिप्रायः—परमेश्वरे अध्यस्तं जगत् आविर्भावतिरोभावाभ्या-
मुत्पत्तिविनाशवदिव प्रतिभाति शुक्तिकायां रजतमिव । अतो*ध्रौव्यमध्रौव्यं
[व्यस्ते समस्ते वा] ध्रौव्याध्रौव्ये चेति मतच्चतुष्टयमनादरणीयमित्यलमति-
विस्तरेण ॥ ९ ॥

शिवलीलाः प्रस्तौति—तवात्मानम् इति॥

¹तवात्मानं यत्नाद्यदुपरि विरिञ्चो हरिरधः

परिच्छेत्तुं यातावनलमनल²स्तंभवपुषः ।

ततो भक्तिश्रद्धाभरगुरु गृणद्भ्यां गिरिशय³

स्वयं तस्थे ताम्यां ⁴त्वयि किमनुवृत्तिर्न फलति ॥ १० ॥

तवात्मानं निजस्वरूपम् । यत्नात्प्रयत्नमवलम्ब्य । यच्छब्दः
कारणवाची । उपरि ऊर्ध्वम् । विरिञ्चो वद्धा । 'विरिञ्चश्च विरिञ्चनः'
'विरिञ्चि' रित्यमरशेषे । हरिः विष्णुं अधः अधोभागे । परिच्छेत्तुं
परिमातुम् । यातौ गतौ । अनलं असमर्थौ । अनलस्तम्भवपुषः, अनलस्य
स्तम्भः अनलस्तम्भः तस्य अनलस्तम्भस्य वपुरिव वपुर्यस्य स तथोक्तः ।
ततः तदनन्तरम् । भक्तिश्रद्धाभरगुरु, भक्तिर्भजनतात्पर्यम् । श्रद्धा
विश्वासः । तयोर्मरोऽतिशयः तेन गुरु यथा भुवति तथा । क्रिया-
विशेषणमेतत् । गृणद्भ्यां स्तुवद्भ्याम् । हे गिरिशय! गिरौ शेत इति
गिरिशयः तस्य सम्बुद्धिः गिरिशय! स्वयं आत्मना । तस्थे स्थितम् ।

1 मु. पु. 1 & 2 तवैश्वर्यम् ।

2 मु. पु. 1 & 2 स्कन्ध ।

3 मु. पु. 1 & 2 श यत् ।

4 मु. पु. 1 & 2 तव ।

मावे लिट् । ताभ्यां हरिविरिञ्चाभ्याम् । उक्तमर्थमर्थान्तरेण समर्थयते—
त्वयि विषये । किं आक्षेपे । अनुवृत्तिरनुसरणम् । न फलति । नेत्यत्र
काकुः । फलत्येवेत्यर्थः ।

अत्रेत्थं* पद्ययोजना—हे गिरिशय ! अनलस्तम्भवपुषः तवात्मानं
उरुलिङ्गस्वरूपं परिच्छेतुं विरिञ्चः उपरि हरिः अधः प्रयत्नाद्यत्
यस्मादहङ्काररूपकारणात् यातौ सन्तौ अनलसमर्थौ, जाताविति शेषः ।
ततोऽशक्तत्वाद्धेतोर्भक्तिश्रद्धाभरगुरु गृणद्भ्यां ताभ्यां स्वयं तस्ये । तथा
हि त्वय्यनुवृत्तिः किं न फलति ।

एतदुक्तं भवति—सदाशिवतत्त्वपरिच्छेदार्थं हरिविरिञ्चौ वराह-
हंसरूपिणौ उरुलिङ्गमूर्तेः पादप्रदेशं . शिरःप्रदेशञ्च द्रष्टुकामौ गत्वा
तद्द्वयं द्रष्टुमशक्नुवन्तौ महालिङ्गमूर्तेः परीक्षापराधशान्तये स्तुतिं चक्राते
इति पौराणिकी कथात्रानुसन्धेया ॥ १० ॥

अयत्नादापाद्य त्रिभुवनम्¹ वैरिव्यतिकरं

दशास्यो यद्बाहूनभृत रणकण्डूपरवशान् ।

शिरःपद्मश्रेणीरचितचरणाम्भोरुहबलेः

स्थिरायारस्त्वद्भक्तेस्त्रिपुरहर विस्फूर्जितमिदम् ॥ ११ ॥

अयत्नादिति । अयत्नादप्रयत्नात् । घाटीमात्रेणेति यावत् । आपाद्य
निर्वर्त्य । त्रिभुवनं त्रिलोकीम् । अवैरिव्यतिकरं, वैरिभिः शत्रुभिर्व्यतिकरः
सम्बन्धः अविद्यमानो यस्य तत् अवैरिव्यतिकरम् । दशास्यः दश
आस्यानि मुखानि यस्य सः दशास्यः । दशास्यादिशब्दा विशेषण-
मात्रवाचका अपि प्रसिद्ध्या विशेष्यविशेषपरा एवेत्याहुः । यत्पदं
वाक्यार्थकर्मकम् । बाहून् भुजान् विंशतिसङ्ख्याकान् । अभृत धृतवान् ।
रणकण्डूपरवशान् रणविषये कण्डूः कण्डूति तथा परवशा निर्भगः
तान् । शिरःपद्मश्रेणीरचितचरणाम्भोरुहबलेः ; शिरास्येव पद्मानि
शिरःपद्मानि । शिरःपद्मानां श्रेणी शिरःपद्मश्रेणी । तथा रचितः

चरणावम्भोरुहे इव तयोः बलिः पूजा यस्यास्तस्याः । स्थिरायाः दृढायाः ।
त्वद्भक्तेः त्वयि भक्तिस्त्वद्भक्तिस्तस्यास्तेवायाः । त्रिपुरहर ! विस्फूर्जितं
विस्फुरणम् । इदमेतत् ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे त्रिपुरहर ! दशास्यः अयज्ञात् अवैरि-
व्यतिकरं त्रिभुवनमापाद्य रणकण्डूपरवशान् बाहूनभृतेति यत्, इदं
शिरःपद्मश्रेणीरचितचरणाम्भोरुहबलेः स्थिरायास्त्वद्भक्तेः विस्फूर्जितम् ।
यत्तदोः नित्यसम्बन्धात् यद्यपि यच्छब्दोपात्तस्य तच्छब्देनैव परामर्शः
कर्तव्यः । तथापि महाकविप्रयोगात् इदमदःशब्दाम्यामपि परामर्शो
विद्यत एव । यथा—

माघे—

यत्तु दन्दह्यते लोकमदो दुःखाकरोति माम् ।

इति ॥ ११ ॥

अमुष्य त्वत्सेवासमधिगतसारं भुजवनं

बलात्कैलासेऽपि त्वदधिवसतौ विक्रमयतः ।

अलभ्या पातालेऽप्यलसचलिताङ्गुष्ठशिरसि

प्रतिष्ठा त्वय्यासीद्भ्रुवमुपाचितो मुञ्चति खलः ॥ १२ ॥

अमुष्येति ॥ अमुष्य एतस्य रावणस्य । त्वत्सेवासमधिगतसारं
तव सेवया समधिगतसारो यस्य तत् । भुजवनं भुजसङ्घम् । बलात्
गर्वात् । कैलासेऽपि त्वदधिवसतौ विक्रमयतः विक्रमवत्कुर्वतः,
‘विक्रमवच्छब्दात् ‘तत्करोती’ति णिच् । ‘णाविष्ठवत्प्रातिपदिकस्ये’ति
[वार्तिकात्] इष्ठवद्भावः । ‘विण्मतोर्लुक्’ इति मत्तुल्लङ्कि ‘तुरिष्ठेमेयस्सु’
इति टिलोपः । ‘लक्षणहेत्वोः क्रियाया’ इति हेतौ लटः शतृप्रत्ययः ।
अलभ्या लब्धुमशक्या । पातालेऽपि पाताललोकेऽपि । अलसचलिताङ्गुष्ठ-
शिरसि । अलसं यथा भवति तथा चलितमङ्गुष्ठशिरः अङ्गुष्ठाग्रं
येन स तस्मिन् । प्रतिष्ठा रियतिः । त्वयि सति आसीत् । उक्तमर्थ-
मर्यान्तरेण समर्थयते—भ्रुवं नूनम् । उपचितः समृद्धि गतः । मुञ्चति मूढो
भवति । खलो दुर्जनः ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे त्रिपुरहर! त्वत्सेवासमधिगतसारं भुजवनं बलात् त्वदधिवासतौ कैलासेऽपि विक्रमयतोऽमुष्य रावणस्य त्वयि अलस-चलिताङ्गुष्ठशिङ्गसि सति पातालेऽपि प्रतिष्ठा अलम्या आसीत् । खलः उपचितरसन् मुह्यति ध्रुवम् ॥ १२ ॥

यदृद्धिं सुत्राम्णो वरद परमोच्चैरपि सती-

मधश्चक्रे बाणः परिजनविधेयत्रिभुवनः ।

न तच्चित्रं तस्मिन्वरिवसतरि त्वचरणयो-

र्न कस्या उन्नत्यै भवति शिरसस्त्वय्यवनतिः ॥ १३ ॥

यदृद्धिमिति ॥ यदिति वाक्यार्थकर्मकम् । ऋद्धिं सम्पदम् । सुत्राम्णो देवेन्द्रस्य । वरद ! परमोच्चैरपि, परमां उत्कृष्टां उच्चैरुन्नताम् सतीमपि । अपिशब्दस्सम्भावनायाम् । अधश्चक्रे तिरश्चकार । बाणः बाणासुरः । परिजनविधेयत्रिभुवनः, परिजनानां स्वसेवकानां विधेयं किङ्करीभूतं त्रिभुवनं यस्य सः । न तच्चित्रम् । तस्मिन् । वरिवसतरि सेवके सति । त्वचरणयोः त्वत्पादयोः । उक्तमर्थमर्थान्तरेण समर्थयते—नेत्यत्र काकुः । कस्यै उन्नत्यै औन्नत्याय । भवति प्रभवति । शिरसः मूर्ध्नः । त्वयि विषये । अवनतिः नम्रता ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे वरद ! परमोच्चैरपि सतीं सुत्राम्ण ऋद्धिं परिजनविधेयत्रिभुवनो बाणः अधश्चक्र इति यत् त्वचरणयोस्तस्मिन्वरि-वसतरि सति तन्न चित्रम् । तथा हि त्वयि विषये शिरसोऽवनतिः कस्यै उन्नत्यै न भवति । सर्वोन्नतिहेतुरित्यर्थः ।

एतदुक्तं भवति—महेशानव्यतिरिक्तान् सर्वान् दैवानुद्दिश्य नमितं शिरो नमितमेव । महादेवं प्रति नमितं शिरससर्वोन्नतमेवेत्याश्चर्यमिति ॥ १३ ॥

कालकूटहरणरूपां लीलामाह—अकाण्डेति ॥

अकाण्डब्रह्माण्डक्षयचकितदेवासुररूपा-

विधेयस्यासीद्यस्त्रिनयन विषं संहतवतः ।

स कल्माषः कण्ठे न तव कुरुते न श्रियमहो

विकारोऽपि श्लाघ्यो भुवनभयभङ्गव्यसनिनः ॥ १४ ॥

अकाण्डब्रह्माण्डक्षयचकितदेवासुररूपाविधेयस्य, अकाण्डे अनवसरे ब्रह्माण्डक्षयकालव्यतिरिक्तकाल इत्यर्थः । 'काण्डोऽस्त्री दण्डबाणार्धवर्गावसरवारिषु' इत्यमरः । ब्रह्माण्डस्य क्षयो विनाशः तस्माच्चकिता भीता देवासुराः तेषां देवासुराणां 'रूपा तद्विषया रूपेत्यर्थः । तस्या विधेयो वशं गतः । देवासुररूपाधीनोऽसीत्यर्थः । आसीत् यः कल्माषः । त्रीणि नयनानि यस्य स त्रिनयनः, तस्य सम्बुद्धिः हे त्रिनयन ! क्षुम्नादित्वाण्णत्वाभावः । विषं कालकूटाख्यम् । संहतवतः उपसंहतवतः गिलितवृत् इत्यर्थः । स कल्माषः कालिमा । कण्ठे गले । न तव कुरुते न श्रियं श्रियं कुरुत एवेत्यर्थः । लोके तावत्कालिमा शोभावहो न भवतीति प्रसिद्ध्या निषेधे सम्भाव्ये परमेश्वरे तु स कालिमा शोभावह एवेति ज्ञापयितुं नञ्पदद्वयप्रक्षेपः । यथोक्तं वामनेन— 'सम्भाव्यनिषेधनिवर्तने द्वौ प्रतिषेधौ' इति । अहो! इच्छि ईश्वरं प्रति सम्बोधनम् । उक्तमर्थमर्थान्तरेण समर्थयते—विकारोऽपि अङ्गविकारः । अपिशब्दो विरोधपरिहारद्योतकः । श्लाघ्यः श्लाघापदम् । भुवनभयभङ्गव्यसनिनः, भुवनेषु सर्वेषां प्राणिनां भयभङ्गे व्यसनवतः केवलं परकार्यैकनिरतस्येत्यर्थः ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे त्रिनयन ! अकाण्डब्रह्माण्डक्षयचकितदेवासुररूपाविधेयस्य सतः तव विषं संहतवत यः कल्माष आसीत् अहो परमेश्वर ! स कल्माषः तव कण्ठे श्रियं न कुरुत इति न । तथा हि भुवनभयभङ्गव्यसनिनो विकारोऽपि श्लाघ्य एव ॥ १४ ॥

मन्मथदाहरूपलीलामाह—असिद्धार्था इति ।

असिद्धार्था नैव क्वचिदपि सदेवासुरनरे

निवर्तन्ते नित्यं जगति जयिनो यस्य विशिखाः ।

स पश्यन्नीश त्वामितरसुरसाधारणमभूत्

स्मरः स्मर्तव्यात्मा न हि वशिषु पथ्यः परिभवः ॥ १५ ॥

असिद्धार्था इत्यत्र असाधितार्था इति वक्तव्ये विशिखानां साध्योऽर्थः सिद्धप्राय एवेति सिद्धपदं प्रयुञ्जानस्य भवः । नैव क्वचिदपि सदेवासुरनरे देवाश्चासुराश्च नराश्च तैस्सहितं । निवर्तन्ते व्यावर्तन्ते । नित्यं सदा । अहि रात्रौ चेत्यर्थः । जगति जङ्गमात्मके प्रपञ्चे । जयिनो जगन्शीलस्य । पराजयः न्वरहितस्येत्यर्थः । यस्य मन्मथस्य ! विशिखा बाणाः । सः तादृशो मन्मथः । पश्यन् हे ईश ! त्वां इतरसुरसाधारणं इतरैः सुरैः ब्रह्मविष्ण्वादिभिः साधारणं समानम् । अभूत् : स्मरो मन्मथः । स्मर्तव्यात्मा स्मर्तव्यः स्मरणार्हः मनोवेद्यः न चक्षुःश्रित्वाः आत्मा स्वरूपं यस्य स स्मर्तव्यात्मा । संहत इति यावत् । उक्तमर्थमर्थान्तरेण समर्थयते—न हीति । हिशब्दः प्रसिद्धौ । वशिषु, वेशो नामेन्द्रियजयः स एषामस्तीति वशिनः तेषु । जितेन्द्रियेषु महानुभावेष्विति यावत् । [न] पथ्यः हितः । परिभवः तिरस्कारः ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे ईश ! नित्यं जयिनो यस्य विशिखाः सदेवासुरनरे जगति क्वचिदप्यसिद्धार्था सन्तौ न निवर्तन्त एव । स स्मरः त्वां इतरसुरसाधारणं पश्यन् स्मर्तव्यात्मा आसीत् । तथा हि वशिषु परिभव पथ्यो न हि ॥ १५ ॥

ताण्डवलीलां तावदाह - मही इति ॥

मही पादाघाताद्ब्रजति सहसा संशयपदं

पदं विष्णोर्भ्राम्यद्भुजपरिघरुग्णग्रहगम् ।

मुहुर्द्यौर्दौर्स्थ्यं यात्यनिभृतजठाताडिततटा

जगद्रक्षायै त्वं नटसि ननु वामैव विभुता ॥ १६ ॥

मही पृथ्वी । पादाघातात् पादाभ्यामाघातः तस्मात् । ब्रजति प्राप्नोति । सहसा शीघ्रम् । तदानीमिवेत्यर्थः । संशयपदं संशयास्पदम् । अस्ति नास्तीति विचिकित्सास्पदमित्यर्थः । पदं विष्णोराकाशम् । भ्राम्यद्भुजपरिघरुग्णग्रहगणं, भ्राम्यद्भिः भुजपरिघैः रुग्णा भ्रमां ग्रहगणा यस्मात्तथोक्तम् । मुहुः अत्यर्थम् । द्यौः स्वर्गलोकाः । दौस्थ्यं दुस्थत्वम् । दुस्थितिमित्यर्थः । निष्कृष्टप्रवृत्तिनिमित्ते हि त्वतलादय इत्याहुः । याति गच्छति । अनिभृतजटाताडिततटा, अनिभृताभिः चञ्चलाभिः विकीर्णाभिरित्यर्थः, जटाभिः ताडितानि तटानि पुरप्रान्तदेशा द्वारादयो यस्यास्ता तथोक्ता । जगद्रक्षायै जगद्रक्षितुम् । त्वं नटसि । यद्यपि जलन्धरगजासुरादिवध एव जगद्रक्षणं तत्कृत्वैव शङ्करस्ताण्डवमकार्षीत् तथापि ताण्डवान्तो वध इति ताण्डवमपि जगद्रक्षाहेतुः अत उक्तं जगद्रक्षायै नटसीति । जलन्धरादीन् हत्वा ताण्डवमुपक्रम्य उत्सेकवशात् ताललयादि कं विस्मृत्य नाट्यावसानकाले चाविरम्य ताण्डवं करोतीति नटसीति वर्तमानार्थे लटं प्रयुञ्जानस्य भावः । ननु ईश्वरसम्बोधनम् । वामैव वक्रैव गर्हिताः विभुता वैभवं मानातिरेकः । 'अति. सर्वत्र गर्हितः' इति न्यायप्रदीति भावः ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे त्रिपुरहर ! त्वं जगद्रक्षायै नटसि । मही पादाघातात् सहसा संशयपदं ब्रजति । विष्णोः पदं भ्राम्यद्भुजपरिघरुग्ण-ग्रहगणं भवति । द्यौः अनिभृतजटाताडिततटा सती दौस्थ्यं याति । तथा हि ननु विभुता वामैव हि ।

अयमाशयः—हे भगवन् ! भवता ताण्डवं जगद्रक्षाहेतुतया ब्रह्माण्डस्थित्यविरोधेनैव कार्यभिति प्रार्थयते ॥ १६ ॥

गङ्गाधारणरूपां लीलामाह—वियद्वचापी इति ॥

वियद्वचापी तारागणगुणितफेनोद्गमरुचिः

प्रवाहो वारां यः पृषतलघु दृष्टः शिरसि ते ।

जगद्द्वीपाकारं जलधिवलयं तन कृतमि-

त्यनेनैवोन्नेयं घृतमहिम दिव्यं तव वपुः ॥ १७ ॥

वियत् आकाशं व्याप्नोतीति वियद्वाचापी । तारागणगुणितफेनोद्ग-
मरुचिः, तारागणैर्नक्षत्रसमूहैः, गुणिता द्विगुणिता, फेनोद्गमरुचिः फेनलहरी-
कान्तिः यस्य स तथोक्तः । प्रवाहः मन्दाकिनीसंज्ञकः । वारां
उदकानाम् । • यः पृषतलघु, पृषत इव विन्दुरिव लघु अल्पं यथा
भवति तथा दृष्टः अवलोकितः । शिरसि मूर्धनि । ते तव ।
हेत्वन्तरमाह—जगदिति । जगत् भुवनं भूधरादिकम् । द्वीपाकारं
द्वीपस्येव आकारो यस्य तत् । जलधिवलयं जलधिवेष्टितम् । तेन
प्रासिद्धत्वेन । त्वर्याति शेषः । कृतं निर्मितम् । इति एवंप्रकारेण । अनेनैव
अनेन हेतुद्वयेनैव । यस्य शिरसि मन्दाकिनीप्रवाहः पृषतलघु दृष्ट इत्येको
हेतुः, येन जगत् द्वीपाकारं जलधिवलयं कृतमित्येपरो हेतुः, एवंप्रकारेण
हेतुद्वयेनेत्यर्थः । उन्नेयं अहितव्यम् । धृतमहिम् स्वीकृतैश्वर्यम् । दिव्यं दिवि
भवम् । स्वेच्छापरिगृहीतं जगदुत्पत्तिस्थितिलयैः क्रीडाशीलं सर्वतो
विजिगीषुलोकव्यवहारप्रवर्तकं द्योतमानं निगमैः स्तुत्यं आनन्दरूपं
माद्यत् परिपूर्णमिति यावत् । तेजोमयं कान्तं अवगतिस्वरूपं तव ते ।
वपुः शरीरम् ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे भव ! ते शिरसि वियद्वाचापी तारागण-
गुणितफेनोद्गमरुचिः वारां यः प्रवाहः पृषतलघु यथा भवति तथा दृष्टः
जलधिवलयं द्वीपाकारं जगत् तेन कृतश्चेत्यनेनैव तव वपुः धृतमहिम्
दिव्यमित्युन्नेयम् ॥ १७ ॥

(To be continued).

ŪĀNA ULĀ

Edited by

PULAVAR M. PASUPATHI.

The title of the present work is rather bewildering, for, the name of Śaṅkarācāryār is associated with the work. It is natural to presume that Śri Ādi Śaṅkara himself would have written this piece of work in Tamil. In reality it is clear that there were some Tamil Scholars also known as Śaṅkarācāryars who have compiled works bearing on Vedānta in Tamil. Though the work bears the name "Śaṅkarācāri Tamil Vula", the manuscript neither mentions the name of the author, nor any other details about him. Hence it is clearly to be borne in mind that Sri Ādi Śaṅkara has nothing to do with this work nor was he a contemporary of the author of the Tamil Vula. The subject-matter of this work relates to Vedānta and is in the form of verses. The author describes very vividly the triumphant procession of a hero after defeating his powerful enemy. The streets of his city are gracefully decorated and the citizens throng in the streets to have a look at the victorious hero of the city. The author here begins his subject. He describes the several stages in the age of women beginning from the 7th year, and the author calls this stage of life in girls as "Pēthai" (பேதை). The mentality of the girls according to their ages is described vividly. They are also described as praising the hero. The author explains the thoughts of the girls according to their ages. The life of an individual from his birth till he attains salvation is also described. This work is recorded on palm leaves and bears 1535 as its Descriptive Catalogue Number.

ஞான வுலா

இந்நூல், “சங்கராச்சாரி தமிழாலுரைத்த வுலா” என்பதனால், சங்கராச்சாரி யென்றவொரு தமிழ் வல்ல வாசிரியரால் இயற்றப்பெற்ற தென்பது தெரியவருகிறது. “சங்கராசாரியம்” “சங்கராசாரியர் சுத்த காண்டம்” என்பன போன்ற நூல்களை இயற்றிய சங்கராசாரியரே இவ்வா அல்லது வேறு என்பது ஆராயற்பாலது. வடமொழியில் சங்கரரென்று வழங்காநிற்கும் சங்கராசாரியரினும் இவ்வா வேறுபாடு எனறே தோற்று கிறது. “சங்கராசாரி தமிழாலுரைத்த வுலா” என்பதைக்கொண்டும், இந்நூல் வேதாந்த விடயமாயிருப்பது பற்றியும் அவரே இதைத் தமிழில் இயற்றினாரென்ற கருத்து வாதுககு இடநதரும. அதுவும் ஆராயத்தக்கதே. தத்துவ தேசிக நாயனாரியற்றிய உலாவினும் வேறாயது இந்நூல். இந்த உலாவின் இலக்கணம் இளமைப் பருவமுற்ற தலைமகளைக் குலம் குடிப் பிறப்பு முதலியவற்றால் இன்னொன்பது தோன்றச சிறப்பாய் அவன் பவனி (உலா) வரககண்ட பேதை, பெதும்பை, மங்கை, மடந்தை, அரிவை தெரிசுவ, பேரிளம்பெண் எனற எழுவகைப் பருவத்தினராகிய பெண்கள் மிகவும் சம்பிரமததுடன தங்களை நிலைகலங்கி அவன்மாட்டுக் காதல் கொண்டு தொழுததாக, நேரிசைக கலிவெண்பாவரால் 160 அடிகளால் கூறப்படுவது. இந்நூலில், மனித உடம்பு எவ்வாறு ஏற்பட்டது? உயிர்களை ஆக்கிக் காத்து, இறுதியில் வீட்டுலகத்தை யடைவிக்கச் செய்வது எது? எந்தெந்தத் தொழில்கள் யா யாரால் இயற்றப்படுகின்றன? யோக வழியில் ஞான நிலையை யடைவது எப்படி? என்பன போன்ற அரிய விடயங்களைச் சுருங்கிய முறையில் தெளிவான நடைமில் இந்நூலாசிரியர் எடுத்துக் கூறுகின்றார். அதனோடு, இதனைக் கற்பவர், கங்காளர் பாதம் பெறுவர், உலகாளவர், வேதம் பெறுவர், மிகு ஞானமோதுங் குருவாகி யனைவோர்க் குவ குண முடையவராகித் தருவாய் இருப்பர், என்பதனையும் உபசார வழக் காய்க் கூறிச் சீசல்கின்றார். இங்ஙனம் உயரிய முறையில் கூறவல்ல ஆசிரியரின பெயர், இடம் முதலியன அறியக்கூடவில்லை. இந்த நூல், இந்நூலகத்தில் டிஸ்கிழ்ப்படிவ் காட்லாக்கு 1535-ஆம் எண்ணில் இருந்து, பிரதி செய்து வெளியிடப்படுகிறது. பலப் பல எழுத்துப் பிழைகள் மூலப் பிரதியில் காணப்படுவதால், ஒல்லும் வகையான திருத்தி அமைக்கப்பட்டு வெளியிடப்படுகிறது. இதனைப் பெயாத்தெழுதிய மறறோர் பிரதியும் இந் நூல்நிலயத்தில் இடம் பெற்றுள்ளது.

சென்னை,

1954-ஆம் ஆண்டு ஜூலைமீ 29உ.

இங்ஙனம்,

புலவர். மு. பசுபதி.

ஞான வுலா

சீரான காசிச் சிதம்பரத்தி லேகுடியாய்
பேரான நெஞ்சமே பேசுககே—ளாராய்ந்
துன்னை யுணர்ந்தபடி யுலகத்தில ஞானவுலாத்
தன்னை விரிததறிவாற் ருன்பாடப்—பின்னை

5. வஞ்சப் பிறவியிலே வாராம லெந்நாளுந்
தஞ்சப பரத்தைநீ சாந்திடுவாய்—நெஞ்சேகேள்
அண்ட முலகு மனைத்துயிரு மேதாங்கிக்
கொண்டசிவன் மூலத்தே குடியிருந்தான—விண்டிடவோ
வட்டமிட்ட கோட்டை வடிவுமா ணிக்ககவொளி
10. யிட்டகொத் தளநாலும் ராசரவூந்—திட்டமிட்ட
ஓகார மெனுமரசன் ஓங்காரக கம்பமதாய்
ய [ர] கார மேலமுட்டி அளந்துநிறபன்—ஓகாரஞ்
சுழியா மிருபுரவி சுழியி விருந்தேறி
விழியாம் பதிபோய் மேவிநிறகு—மழியாத
15. முச்சுடரு மாமிதுவே மூலவம் பரமாகு
மச்சுடரே மும்மலம தாகிநிற்கு—முச்சுடரே
அகரர உகார மனைத்திருககும் வல்லபையாள்
மகார மிஞ்சுத்தி மருவிநிறக—கோரங்
கொண்டு கிளம்பிடுங்காண குறிகாண வல்லவராள்
20. பண்டு தவஞ் செய்தால பலித்திடுங்காண்—என்று
மாதா வீடு மறியும் படிமூலம்
வேதாவின் வீடு விளம்பக்கேள்—சூதாம
படையாளி கோட்டை பார்க்கவது நாற்கோண
மடையாளங் கொத்தளங்க ளாறுண்டு—விடையாதே
25. பொன்னிறமாய்க் காணும் போர்வேந்த நவவரசன்
தன்னிடமாய் வாழ்ந்திருப்பள் சரசவதி—பன்னுகலை
வாணி மணவாளான மண்ணுடைய னுகிப
பேணி யுடலைப் பிடித்திடுவன்—காணியா
னல்லத் தொழில்கே ளாக்கிராணம் புகுந்து
30. நல்ல மமமறிந்து நாதனுக்கு—மெல்ல
அணர்த்திப் பதிபுகுவா னுண்மைசுவா திட்டான
மணத்தை யறிந்தவயன் வாந் [த்தை] தனை—யுணர்த்தக்கேள்
மயிரெலும்பு தோலிறைச்சி வாழ்நரம்போ டைந்தும்
பயிரபிரமனைச்சினந்து பத்திநிறகுந்—தயிர் திருடி

35. உண்டான பெருமை யுரைப்பேன பிறைக்கோட்டை
கொண்டான தனமேல்கொத தளம்பதது—கண்டார்
தமக்குப் பளிங்குநிறந் தானகாணு மவ்வரசன்
தமக்குமிக லெட்சியியுந் தாரமுமா—யிமைக்கு
ளளவில் படிபோட் டறுசுவையைக கண்டாலீர்
40. வளவில் புகுந்துறையும் வாழ்மாவின்—களவுகேள்
மச்சைநெடு நீருதிரம் வழங்குசுக் கிலமுனை
பச்சைநெடு மால்வகுப்புப் பகருங்கா—லிச்சை
கொண்டதிரு மாலுகுக் குடியிருப்புப் பூரகமாங்
கண்டுக்கொள்ளு முருத்திரனார் கருத்தைககேள்—அண்டர்
45. தேடித் திகைக்குந் திரிகோணக் கோட்டைக்குள்
வேடிக்கைக் கொத்தளமீ ராறுண்டு—நாடியே
காண்பார்க்குச் செம்புநிறங் காவலனுஞ் சிகராபதி
தான்பார் கருத்திரிய ளகாரமுமாய்ப்—பூண்பார்க்கு
நல்லகுல தெய்வ நாயகனு நாயகியு
50. மல்லல தொழில்செய்யு மடவுகேள்—மெல்லச்
சென்று விழியிடமாயச செந்துருவைத் தானறிந்து
கண்டுகடவு ளாக்கின னு ரென்று—நன்றாய்த்
தெரியப் படுத்தித் திரும்பப் பதிபுகுந்து
யரிய சிகர மரசாளு—முரியதுகே
55. ளாகாரஞ் சோம்பு அனுபவிக்கு மைதினங்கள்
வாகான நித்திரையும் வருபயமு—மேகாந்த
ருத்திரரச சேர்ந்த வுபாய கருவியைநதுந்
தத்துவத்தை நன்றாகச் சாற்றினேமும்—ருத்திரர்க்கு
ஆதார வீடு அனுகத மெனறறியும
60. மாதா மயேசுரத்தின் வாறுகேள்—சூதான
கோட்டை யறுகோணங் கொத்தளமீ ரெட்டுண்டு
வீட்டை நிறங்கருப்பாய் விரிக்கலாம்—பாட்டைக்
கற்றறியப் போகாது காரண சாரியிடம்
பெற்றறிய வேணுமெனப் பேசுவீர்—கொற்றவனார்
65. வகரமெனு மாசான் மைவிழி மயேசுரியான்
விகாரமிடுந் தெய்வம் விளம்பினேமும்—வகராசன்
செய்யுந் தொழிலுடம்பில் சித்தெறும்பு தானூறி
லய்ய னரனுக்கு மறிவிப்பன்—மெய்யில்
வலித்தவிடங் காட்டும் வலிசெய்து தானபேசுஞ்

70. சலித்தேவை யுந்திடடிச சணடை கொள்ளும்—பிலத்து
ஓங்கிக் கவிபாடு முண்பதற்கு வாய்திறக்குந
தாங்கிச சமையேநதித் தலைகொள்ளு—நீங்கி
வந்து மனைபுகு [ந்து] மயேசுரத்தை தானசொந்த
பெந்துசனீ மைஞ்சுண்டு பேசுகேள்—முந்தக
75. கிடத்த லிருத்தல் கெம்பீர மாயோடல்
நடத்தல் நிறுத்தல் நவிலஞ்சம்—படைத்த
வல்ல மயேசுரனா மனோகரத்தி னோடிருந்து
வெல்லுந் தலம்விசத்தி வீடென்னு—நல்ல
தெய்வச் சதாசிவனா தெய்வச சிகாமணியா
80. ரைவர் துரையான ராண்டவனார்—வையம்
புரக்குஞ் சதாசிவனார் பூலோக நாயகனா
ரரக்குமணி மாளிகைககென னடையாள—முரைக்கககேள்
சக்கரக கோட்டை தனக்குமிரு கொத்தனங்காண
சக்கரக் கோட்டை தானடுக்க—உக்கிரமாங்
85. கொத்தன மொன்றுண்டு கூறுவார் கண்டறியார்
மத்தன காரன் மருவுபதி—நித்த
மடங்குந் தலமதுவென் றுசாரி தானுரைததா
பொடுங்குந் தலத்தை யுரைபதுவோ—தடங்கண்
டிருப்பர் வல்லோர்களை கண்டபடி நெஞ்சேசேள்
90. விண்டிடுநீ கோட்டைநீறும் வெண்மை—கொண்ட
கோட்டைக்கு ராசாவார் கூறுகவோ காரபதி
யாட்டைக கள்வ னவனாகும்—வீட்டைக்
காத்திருக்குஞ் சத்தி கன்னி மனோன்மணிகா
னாற்றிசைக்குங் கா(வ)லுண்டு நவிலக்கேள்—பார்த்தக்கா
95. லோர்திசைக்கு மோபிரம னோர்திசைக்கு மோர்மாலு
மீர்திசைக்கு மாக யிசைந்தா—ரோர்திசைக்கு
வன்னீ ருத்திரனார் மறுதிசைக்கு மாநென்றால்
கன்னி மயேசுபரியாள கணவனா—முன்னிதமாங்
கார்க்குந் திசையாள காவலாகள் நால்வரையு
100. மேர்க்கும் பிடிசொன்னோ மின்னங்கே—ளார்க்குந்
தெரிய வரிதெனலாந் தெய்வச் சதாசிவனா
ரரிய தொழிலசெய்யு மடவுகே—ஞரிய
சத்தந தனைககேட்டுஞ் சறகுருவுக் குணர்த்துஞ்
சித்தமகிழ்ந் தெவையுஞ் செய்விக்கு—நித்தம்

105. பொறிபுலன்க ளோடும் புகழ்காண நான்கோடு
மறிவிருநத வீட்டிலிருந தரசானங்—குறியதுகே
ளாதார வீடு ஆககிளையு மென்றறியுந்
சூதான வீட்டின சூட்சங்கேள்—பூதாதி
தன்னை யறிந்தவிடந் தனசெயலு மறறவிடம்
110. பின்னை யிடமுமிலலைப் பேசுங்கா—வின்ன
மர்சைப் படுங்காம மழியுங்கு ரோதமெனு
மோசைப் படுலோப மொழிமோகம—பூசை
செய்யார் மதத்தொடு செப்புதத் துவமைந்து
மெய்யாஞ் சதாசிவத்தை விரும்பிநிற்கும்—வையகத்தில்
115. தன்னையறிந் தோமென்பர் தலைவனையுங் கண்டோமென்பர்
பினைச் சிலநூல்கள் பேசுடுவார்—பெண்ணை
வெறுத்தோ மினிமினனுள் வேண்டோ மினிமண்ணை
யொறுத்தோ மெனப்பேச் மொழிவிலலார்—கருத்தைக்கேள்
கோயில் புகுந்தலையுங் குழைத்துவெண் ணீறணிந்து
120. வாயில் முணுமுணுப்பு மந்திரங்க—ளாயுங்கால்
கண்ணைத் திறவரமல கடியோகங் கள்செய்து
மணனைப் பிடித்திலிங்க மாய்வகுத்தும்—பெண்ணைத்
தானுஞ் சமந்திருநத தண்[ன்]மை யறியாமல்
தானு மிழந்தமேனித் தான்பேசு—நானென்ற
125. மதமொழிய இருபிறப்பா மூன்றாசை நின்றவிட
மறியார் நெட்டேர் நின்றநிலை—நம்பாமல்
நம்பி ஞான வழிபாடு மற்றுச்
செம்பா லப்பலனு மற்றுத்—திகைத்திடுவார்
நம்பியொன்றைப் பிடித்தார்க்கு ஒருதீங்கு மில்லையெனக்
130. குன்றையெடுத் தான்வேதங் கூறுங்காண்—நன்றுநீர்கே
ளாதார வீடுளது மனபத்தோ ரட்சரமுஞ்
சூதான முச்சுடருந் துலங்கிடவே—மாதாக்கள்
சத்தி யறுவரையுந் தன்கணவர் பேர்நிறமும்
புத்தி கரணம்பொறி புலன்களையு—முத்ததனு
135. லைந்து ஒன்று நாலு கருவிகளுமே
லைந்து பூதம விளம்பியதுஞ் சிலந
தரித்த சதாசிவனார் தன்பெருமை நெஞ்சமே
எரித்த பிரானாறு முகமெங்கே—சொல்லொருத்த
ஞறுமுக மாண னஞ்செழுத்து மஞ்சமுகம்

140. வேறுமுக மொன்றுண்டு விளம்புவதோ—ஆறுமுகம்
நின்றநிலை யிதுகாண் நெஞ்சுகமே அவ்வுழுவ்வுங்
கொண்டசெய லறிந்தோர் கூறுவோர்—ஒன்றினிக்கேள்
விட்ட விடஞ்சிவமு மெய்யிலுயிர் நின்றவிடந்
தொட்ட விடமுமெனச் சொல்லலா—மட்டதிககும்
145. வேல்லுவா ரிந்தவுலா வேண்டிப் படித்தோர்கள்
சொல்லுவார் சதாசிவத்தின் சூட்சுமெல்லாங்—கல்லாதார்
கற்றறிந்தோர் முன்னே காணநின்று ஞானநெறி
பெற்றறிந்தோ மெனறொருததர் பேசுவரோ—யிததீனையும்
வாரா தொருவருக்கும வநதாலு ஞானநெறி
150. பேராமல் நின்று பெறவரிது—யாராலும்
பெற்றோ மெனவீம்பு பேசுவரோ பேருலகில்
மற்றோர் தெய்வத்தை வருடியார்— உத்தமரைக்
கண்டு வணங்குநெஞ்சே கச்சிக் களிப்பறித்து
உண்டு களிப்பதுவே உண்மை—கொண்ட
155. சங்கரா சாரி தமிழா லுரைத்தவுலா
யிங்காருங் கற்று யியம்பினோ—கங்காளர்
பாதம் பெறுவா படியி லுலகாளவா
வேதம் பெறுவர் மிகுஞானம்—ஓது
குருவா யனைவோர்க்குங் குணமுடையா ராகித்
160. தருவா யிருப்பரெனச் சாற்று.

சங்கராசாரியார் ஞானவுலா முற்றும்.

ILAKKAṆADĪPAM

Edited by

VIDVĀN V. S. KRISHNAN.

This is a small treatise on Tamil grammar. It consists of 15 verses and deals elaborately with the five main divisions of grammar beginning with Phonology and ending with Rhetoric. The subdivisions of the above also are dealt with herein. The verses 13, 14 and 15, mention the three Tamil Saṅgams, *viz.*, Talai saṅgam, Idai saṅgam and Kaḍai saṅgam along with their time, place, the scholars who adorned those saṅgams and their works. This may be of some use to students of Tamil grammar to understand its various divisions.

It is unfortunate that we are unable to get any information about the author of this valuable work.

This edition is based upon a palm leaf manuscript preserved in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, under R. No. 462 (c).

இலக்கண தீபம்.

“இலக்கண தீபம்” எனப் பெயரிய இச்சிறு நூல், தமிழ் மொழியிலுள்ள இலக்கண வகைகளை விரிவுபடக் கூறும் முறையிலே அமைந்துள்ளது. எழுத்திலக்கணம முதலாக அணியிலக்கணம் இறுதியாக ஐந்திலக்கணங்களிலும் காணப்பெறும் பிரிவுகளைத்தும் விளங்கக் கூறப்பட்டுள்ளன இந்நூலில். மொத்தம் பதினைந்து செய்யுட்களுள்ளன. 13, 14, 15-ஆம் எண்ணுள்ள செய்யுட்கள் முறையே, தலைச் சங்கம், இடைச் சங்கம், கடைச் சங்கம் ஆகிய மூன்றும் இருந்த இடங்கள், காலம், அககாலத்தில வாழ்ந்த தமிழ்ப் புலவர் பெயர்கள், அரங்கேற்றப்பட்ட நூல்கள் முதலிய வற்றைக் கூறுகின்றன. பொதுவாக இந்நூல், தமிழிலக்கணப் பாகுபாட்டினை யுணர்வதற்குப் பெருந்துணையாக விளங்கும் என்பது உறுதி. இதனை இயற்றிய ஆசிரியர் பெயர் தெரியவில்லை இஃது, இந் நூலநிலைய மூவருட்க காட்லாக்கு R. 462 (C)-ஆம் எண்ணின கீழ் வருணிக்கப் பெற்றிருக்கும் பனையோலைப் பிரதியினின்றும் பெயர்த்து எழுதப்பட்டு, ஈண்டு வெளியிடப் பெறுகின்றது.

V. S. கிருஷ்ணன்.

இலக்கண தீபம்.

எழுத்தென்ன வொலியொரு தொகைத்தா யெழுந்தமுதல்
 சார்பிரு வகைத்தாயிருந்
 திருவகைப் பெயரி விருவகைத் தாய்முறை
 இனத்திலெண் ணிருவகைத்தாய்
 ஒழுக்கும் பிறப்பிடத தீரிரு வகைத்தாய்
 உழப்பிலே ழிருவகைத்தாய்
 உள்ளவடி வம்புள்ளி புள்ளியில் லாதென்னு
 முருவிலோ ரிருவகைத்தாய்
 வழக்கின்றி மாத்திரை யினைவகைத் தாய்முன்னு
 வழியின்மொழி மூவகைத்தாய்
 வந்துயி ருடறபோலி யிருவகைத் தாய்மு
 வகைச்சாரி யைத்தாய்நடந்
 தழுக்கின்றி விரியொனறி னானுற தாமெழுத்
 ததிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே

(1)

எண்ணிய வெழுத்ததி லேவேர ரெழுத்துப்
 பதந்தொட ரெழுத்துப்பதம்
 இரண்டிலுயிர் மெய்யுமுத லீரூன பதநாண்கிற்
 பகாப்பதம் பகுபதமாப்
 பண்ணினவை யெட்டினும் பெயர்வினை யிரண்டிற்
 பகுப்பலீ ரெட்டிடையுரிப்
 பாலுமீ ரெட்டாக வெண்ணுன்கு பதமும்
 பதம்பகுதி யொடுவிசுதியுந்
 திண்ணிய பதத்துடன் பதமும் பதத்துடன்
 சேருருபு மெனமூவகைச்
 செப்பும்பு ணர்ப்புமிடை நினைச்சந்தி சாரியை
 செயலுமவ் விகாரவியல்பும்
 அண்ணியசொல் வேற்றுமையு மல்வழியு மாமெழுத்
 ததிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே

(2)

திணையின் மூன்றாய் பாலினைத் தாகியே
 இடத்திலே திரியமூன்றாய்
 வழக்குச் செய்யுளி னிரண்டாய் வெளிபயடை
 குறிப்பினிற் சென்றிரண்டாய்
 நின்றசொல் வினையிற சொற்றிரி சொல்திசை
 வடசொலென நிவ்விரண்டாய்ப்
 பொருளின்மூன் றாயின்னும் பெயர்வினைக ளிடையுரிகள்
 நானகா மிவற்றினுடைப்

பெயரொன்று மேதுணைகொ ளிடுகுறி யாதிபொரு
 ளாதிநா லாறுசொல்லாய்ப்
 பொதுச்சிறப் பாய்ச்சொன்ன வினைமுற்றெச்ச மெதிர்மறை
 குறிப்பினூற் றெகையாய்ப் பொதுச்சிறப்பா
 யணையுமிடை யுரியும்பொ துச்சிறப் பாமச்சொல்
 லதிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(3)

இவ்வகையி லிடுகுறிப் பேர்மூன்று காரணத்
 திட்டபெய ரெட்டாகுபேர்
 ஈராறு பொருளாதி யோராறு மரபுபெய
 ரின்னமுந் திணைமுதற்பேர்
 செவ்வெணென் பதுவினைத் திணைபா லிடப்பெயர்ச்
 சிறப்பிலீ ரொன்பதுபொதுத்
 திணைபெயர்கள் பின்னையிரு பத்தாறி னிற்பொதுத்
 திணைவினைக ளெட்டிவற்றுட்
 கவ்வையறு மீரெச்ச வினைகளிரு மூன்றுமுக்
 காலத்து முற்றுவினையுங்
 கருத்திலமு வொன்பது குறிப்புவினை முற்றுங்
 கணக்கிலா றென்பதென்றே
 எவ்வகைப் பெயர்வினை யினைத்துந் தெரிக்குஞ்சொல்
 லதிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(4)

உடன்பாடு முற்றுமெதிர் மறைமுற்று மேவல்முற்றும்
 வியங்கோள்முற்று மொருநாலதே
 யாகும்வினை முற்றெலா மறுபொருளு முறுவின
 வுஞ்சுட்டு மூவிடமுமே
 பரவுமீவே றுதிகளு மாகவே நாலதா
 மெல்லாக் குறிப்புமுற்று
 மிசைத்தபெய ரெச்சமுங் காலமிலி காலமுள
 வெ திர்மறைக் குறிப்புநான்காம்

அடங்காத காலவினை யெச்சமறை வினையெச்சம்
 அறிகுறியிப்பு வினையெச்சமே
 யன்றிமுத லானதனி வினையெச்ச மெனவே
 நாலாகும் வினையெச்சமெலா
 மடந்தாய் தொழிற்பெயரு முதனிலை விகார
 மறிஐறமன்னு சாரியைவிசுதி
 மூவகைக் காலமா ருலுமா ருகுமென்பர்
 வினைவகை சொல்வவலரே.

(5)

எச்சவினை பத்தாந் தொகாநிலைக ளொன்பதாம்
 இறையோ டிசைந்தபொருள்கோள்
 வேற்றுமை யிடைச்சொல்லின வகையும்மை யோடு
 மிவ்வாறு மெவ்வெட்டதாம்
 வைச்சமு வெழுதொகை நிலைவினா வேகார
 மந்நான்கு மவ்வாறதாம்
 வந்ததிணை பால்வழு வமைந்தவிட மைந்தாகும்
 வருதொகைப் பொருளசிறப்பால்

மெச்சவரு மிடநாலு காலமூன்றி னிலவந்து
 வினைபெயர்க ளாயிடைச்சொல்
 வினைவிட பிரண்டுரிச் சொல்வினைச் சொல்லாய்
 விளங்குமிட மொன்றிவையெலாம்
 அச்சமற வேசொல்ல லாமென விதிக்குஞ்சொல்
 லதிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(6)

எழுதிணை முதல்கரு வுரிப்பொரு ளிரண்டே
 பிரிண்டை யிரண்டுகைகோள்
 இரண்டுகைக் கிளையீ ரிரண்டுகள விற்புணர்ப்
 பீரிரண் டெண்ணிரண்டொன்
களவுதொகை விரியிலிரு நூற்றறுபது
 உடனேழு வரைவுதொகையா
 றுள்ளவிரி யெழுபதோ டைநதுகற் பிற்சுணர்ப்
 போரிரண் டேழுதொகைமேல்
 வாழ்வரு கறபுவிரி யெண்பது பெருந்திணையில்
 வந்தவிரி யீரேழுடன்
 வைத்தொங் கினவிநா னூற்றுமூப் பத்தாறும்
 வாயில்பதி னாலுமீராறு
 ஆழிய வகப்பாட் டுறுபபுவழு வந்தழுவ
 அகப்பொரு ளிலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(7)

அந்தவிரி வெட்சியினி லிருபது கரந்தையினில்
 ஈரேழு வஞ்சிமுழேழ்
 இகற்காஞ்சி யிருபததி ரெண்டிருப தோடொன்ப
 தெழிலுழினை நொச்சியொன்பான்
 பாய்ந்துபொரு தும்பையிரு பத்துநா லாகும்பு
 பத்தொன்ப தாம்வாகையிற்
 பாடாணி லெண்ணூறு பொதுவில்முப் பத்தேழு
 பத்தொன்ப தாங்கைக்கிளை
 கொய்பெருந திணையிலா ருமீவ் வாறே
 வுளங்கொள்பன் னிருபடலமாய்
 உள்ளதுணை யுந்துறையு மொன்றுபட வேவிரித்
 தோதும்வெண் பாமாலையால்
 ஆய்ந்திடு மிலக்கிய மடுக்கிய புறப்பொருளின்
 அதிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(8)

செய்யுள்விதி மாத்திரை யெழுத்தசை கலந்தசீ
 சேருமடி யாப்புநிறையாய்ச்
 செப்பவரு தூக்கினொடு தொடைநோக்கு வேறுபார்த்
 தேரளவு திணைசொல் கைகோள்
 துய்யகூற் றேடுகேட் போர்களன் காலமேல்
 தேரான்று பயன்மெய்ப்பாடலாற்
 சொற்றவெச் சம்பொருள் துறைமாடடு வண்ணமிவை
 தொகையிருபத் தாறுமிதனமேல்
 மையறுசொ லம்மையழ குறுதொன்மை தேரல்பின்பு
 வருவிருந் தியையுபுலனே
 வைத்தவிழை நானகிரண் டென்னுமிவை விரிநெலாம்
 வரனமுறைமை தவருமலே
 அய்யமற் றினிதுள மகிழ்நதுவித தார்யாப்பு
 அதிகார விலக்கணமெலாம்
 ஆய்ந்துகூ றுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(9)

ஈரிரு வகைச்செய்யு னுந்தொடர் நிலைக்கங்க
 மெழுநான்கு மெககுணமுமா
 மெவ்வகைச் செய்யுட்கு மிருநெறிகள் மற்றவைக
 ளெய்துங் குணங்கள்பத்தும்
 பேரிடும் பொருளணிகள் முப்பத்து நான்கும்விரி
 பெருகுநூற் றீரிரண்டும்
 பின்னையெழு வகைமடக் கடிநான்கி லைம்முன்று
 பேதத்தி னூற்றுகுகமேற்

சேரவடி முழுதுமொரு சொல்லுமோ ரெழுத்தாந்
 திரும்பிய மடக்குமிருபான
 சித்திரமு மானசொல லணிமுழுதும் வழமலைவு
 திரியவொன் பதுமாறுமென
 ரூரிய மொழிந்தபடி தமிழான மொழிந்திடும
 அலங்கார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(10)

ஆயிரவ ரொருவரி லெருததன பிரபந்தகவி
 யவ(ர)னே காக்குளொருவன
 அந்தாதி மடலுலாப பரணிகோ வைக்கங்
 கனவானே காக்குளொருவன
 போயிடம் பெருகு நாடியவன் புரானிய
 போலனே காக்குளொருவன்
 பொருட்பெருங் காப்பியப் பெருவர்க்கு மறறவன்
 போலனே காக்குளொருவன்
 பாயிரந் தருபஞ்ச லட்சணவ தானியப்
 படியனே காக்குளொருவன்
 பரசமயத் தக்கநூல பகாவாதி பின்னையப்
 படியனே காக்குளொருவன்
 தேயமெண டிசைபரவு தேசிகோத தமனூன
 சித்தபர மககினியாய்ச்
 ..செப்புல திலககணக கவிதையல் லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(11)

தலைச்சங்க நாலா யிரத்துநா னுற்றுநாற
 பதியாண்டு தங்கியதன்றி
 சங்கமுக் கட்பிரான முருகவேள் கும்பமுனி
 தகுநீதி குரவர்முதலெனை
 விலககின்றி நானூற்று நாறபஃதோ டொன்பதா
 மிகுபுல வர்வேறிதன
 மேலுநர லாயிர மயிந்திர மகத்தியம
 மெய்ந்நூல வர்வைததநூல
 கலக்கின்றி யாராயில முதுநாரை முதுகுருகு
 களரியா விரைபினையுங்
 கரையறற பாடலதி லுள்ளிட டனேகமாயக்
 காணலாஞ் சங்கமவைத்தோர்
 இலக்காக வரும்வழுதி முதலகடுங் கோனுடன்
 எண்ணவெண் பஃதொன்பதாம்
 இதிலெழுவா கவியரங் கேறிகோ முதுலா
 இறந்துகடல் கொளுமதுரையே.

(12)

இடைச்சங்க மூவா யிரத்தேழு நூறியாண்
 டிதிற்பொதிய முனிதொலகாப்பயர்
 கருங்கோழி மோசி கன்பாண்ட ரங்கர்
 காப்பிய ரந்துவரைமன
 மதுரைவர ழடுக்குஞ் சொனமாறர் கீரந்தை
 யொன்பதோ டைமபதுவாம்
 ஆசிரிய ரீறான மூவா யிரத்தறு
 நூற்றுநாற பஃதொருவர்நூல்
 அகத்தியந் தொல்காப்பயம் வடித்த செந்தமிழ்
 பூதபு ராணமகனொடு
 இனத்துரு யிசைத்து ணக்கமி வர்நூல்
 வண்குருகு வெண்டாளிகல்
 வியகவன மாலை மற்றுமுன சங்கம்
 வைத்தோர்மு டுகுமவெண்டோட்
 செழியன்மு டத்திரு மாறனவரை முடிவிலைம்
 பத்தோர்ப தாமுதலவ
 ரவரிவரிற் கவியரங் கேறினோ ரவர்கள் மூதூர் கபாடபுரமே. (13)

கடைச்சங்க மாறுமுன னூறறைம்ப தாண்டினுடைக்
 கலைஞான மேதாவிள
 நாகன்பூத நன்மாற னந்துவன் குன்றுர்க்
 கருதுநக் கீரர்முதலா
 வடைப்புண்ட நாற்பஃ தோடொன்ப தாமவர்
 நீங்கலாம் புலவர்தொகையு
 முன்னூற றைம்பஃதோ டொன்றுதொல் காப்பயம் வாக்குநூ
 லவர்வைத்த நூல் சிறப்பாய்ப்
 படைப்புண்ட பரிபாட லெழுதும் காட்டுக்கள்
 பத்துமெட் டுந்தொகையுமேற
 பகர் கூத்துவரிகள்கிற றிசைபேரிசை முதற்
 பலவேனம் சங்கம்வைத்தோ
 ருடற்கொண்ட முடிமாற னுக்கிரப் பெருவமுதி

.
 யிங்குரைத் தோர்க்கருளுந் கவியரங், கேறினோர்
 மூவரூரு முத்தர் மதுரையே. (14)

ஓசைதரு திருவாலவாயிறைவ னார்பொருட்
 குப்பூரி சிழுவர்தன்பால்
 ஊமையாய் வருமுருக னவனுருத் திரசருமன்
 உணர்ந்திடும் நக்கிராதேர்
 கோசவுரை கொண்டு கீ ரங்கொற்ற தேனுழார்
 கேர்திலிடை நாகா படியங்
 கொற்றசேயி னூரரசிரியர் பெருநாக னுகுவர்
 மணலியர சிரியர்மாசில்

புளியங்கர் பெருஞ்சேந்தா செல்லூரி வளரசிரியரான்
 முண்டம் பெருஞ்சேந்தனார்
 முகரியா சிரியனார் நீலகண்ட ராசைமாசற
 மதித்ததிருக் குன்றத்தில்
 மற்றுமொரு வர்க்கொருவ ராம்வழியி னையுரைப்ப
 (ஒந்தப்படியி லிப்படியில்) மன்னிவா ராநின்றதே.

(15)

இலக்கண தீபம் முற்றும்.

ఆను॥ ఏటి శైవము మఱి యేటి వైష్ణవమూ
 ఏటి యాచారము నేటి మార్గములూ
 ఛర॥ పరవనితలను జూచి పట్టరాని మోహము
 స్థిరముగా వదలిన దేహశుద్ధి
 నిరతము చాడియును నిండానేయక యెపుడు
 స్థిరకాలమున్న లే చిత్తశుద్ధి. ॥ఏటి॥
 పంచేదియములను పాఠసీయక యెపుడు
 మంచి తనమున నిల్చి మనసునకు శుద్ధి
 ఎంచి యెగంటికు నేవేళక వనలొన
 నంపెటింగి పూజింప నాత్మశుద్ధి. ॥ఏటి॥ (41)

పల్లవి॥ మతములన్నియు నీవె మర్తకర్తములు నీవె
 యతులమైన పరమాత్మపు నీవె
 గతి నీవె మాకు సద్గతుండవైనను నీవె
 పతి యావజ్జీవము మా ప్రాణము నీవె

ఆను॥ తల్లివైనా నీవె మా తండ్రీవైనను నీవె
 తల్లియు దండ్రీయులేని బైవమైనా నీవె

ఛర॥ నిగమార్థములు నీవె నిత్య సత్యము నీవె
 పగలురేయి నీవె భాగ్యము నీవె
 తగవు ధర్మము నీవె ధనము భాస్యము నీవె
 సగుణ నిర్గుణమైన నాక్షివైన నీవె. ॥తల్లి॥

భవపాశములు నీవె బంధమోక్షములు నీవె
 భ్రువము వేదాంత వేద్యుండవు నీవె
 పపన తేజము నీవె బ్రహ్మాండములు నీవె
 వివరించి చూడ తోను వెలియైన నీవె ॥తల్లి॥

నన్నెఱుగ నీవు నీవె నిన్నెఱుగ నీవు నీవె
 నిన్ను నన్ను నెఱుగ నీవు నీవె
 యిన్ని నీవైయుండగాను నెన్న నేల నేగంటిక !
 మిన్ను మన్ను లేని యామున్నైన నీవె. ॥తల్లి॥ (42)

పల్లవి॥ అరివర్తముల నెల్ల నణఁచుటే శక్తి
 ఛరగ నాశలఁ బెడఁచాయుటె విరక్తి
 సిరివంపనయ లేక నేయుటే భక్తి
 గురువాసతి మీఱకుండుటే యుక్తి

అను॥ త్రివిధ శివానంద స్థిరుండే ప్రమోది
స విశేష తత్త్వాను భ్రతుండే ప్రసాది

చర॥ త్రిమలాదిగుణ వివర్జితండె త్యాగి
దమన శివేంద్రియోత్తముండె వైరాగి
నుమనశ్చివేంద్రియ సుఖి యతండె భోగి
రమణ లింగాంక వర్తనుండె పో యోగి.

॥త్రివిధ॥

భవరోగముల నెల్లం బలవుతే బలిమి
ప్ర విమల సుగుణ సంపదయె కలిమి
శివభక్తి పరులం బూజించుతే శెలిమి
తవిలి యేగంటి గురుండలంచుతే యలమి.

॥త్రివిధ॥ (43)

శల్లవి॥ సన్నత మైనట్టి సంచీవి తనకున్న తముగం బాయకుండగాను
మున్నూట ఆరవైరోగము లన్నియు తను బొందునన్న తల్లడమేల.

అను॥ వినంగు నెక్కి కుక్కూన గఱచునన్న కొదవలేటికే

చర॥ బలువైన వజ్ర పంజరములలోపలం బలుకుమండెడి చిలుక
యలరుమం బిల్లి గఱచునోయని చలుకకయండెడి భయములేటికే

॥వినగు॥

నెట్టిణముగ నేక రాజ్య మేలుచున్న పట్టణపురాజుకు రాణి నై
కట్టెలు నీళ్లు మో నెడి వానిన కొట్టునో యను కొదవలేటికే! ॥వినగు॥

కర మొప్పరుచి కారము బిదికెడు సమరధేనువు తనకుండగా
ఆరయుమందాన ఆకంటికొఱవై తిరియఁజోయెదనన్న దీనతయేలే ॥వినగు॥

అంగజ హరుండేగంటి సంజయ్య లింగమూర్తి తనకుండగా
వంగలియై గోడ వేల్పులకెల్లను వంగి మ్రొక్కు భంగమేటికే. ॥వినగు॥ (44)

శల్లవి॥ కానక సంసార మాయకర్తము దెలియలేక
తేనెలోఁజిక్కిన యీగ తెరువాయె నయ్యయో!

అను॥ పోయెఁ బోయెఁగాలమెల్లం బ్రొద్దు పోక గాకలచే
నే యుపాయమున భ్రు నెడఁబాయఁదగునా!

చర॥ వారక దాహముచేత వలువలుదికి చాకి
నీరు ద్రావ నెడలేక నేరమాయెనయ్యయో!

॥పోయె॥

నెట్టిణ నేగంటి గురు నిత్యసంజేఱు గొల్వక
వట్టి మాటలచేత వచ్చెను దివసములు.

॥పోయె॥ (45)

పల్లవి॥ అడుచును శివసుఖాభిలాషల వోలలాడకే
యాడిన యాటలవి యేలా !
పాచుచు శివ పరవశంబుననుల్చి పాడకే
పాడినపాటలవి యేలా !

ఆను॥ నేయు శివానందనరి రొలుక నతిభక్తి
నేయని క్రియలవి నేయగా నేల !
తలపోసి శివ సదంతర్యాగ మాత్మలొక
దలపోసి చూడని తలఁపులవి యేలా !

చర॥ తెలఁపులని మఱపులొక చాలేక తన్ను చా
తలఁచక తలంచని తలఁపులవి యేలా !
నుడుగు వాసత్య మిచ్చుడి శాంతరసమెల్ల
నుడుగులై నచువని నుడుగులవియేలా !

॥ నేయు ॥

సాంగమై సర్వాంగలింగసంయోగంబు
నంగీకరించని యంగమదియేలా !
అంగంబు ప్రాణలీనాంగమగు చి
దంగమైయుండని ప్రాణమదియేలా !

॥ నేయుచు॥

వేడుకభరోక్ష సద్విజ్ఞానసమదృష్టి
చూడకేమూచిన యాపులవి యేలా
కూడుచు నేగంటి గురులింగపదమందు
కూడకకూడిన కూటమవి యేలా !

॥ నేయుచు॥ (46)

పల్లవి॥ అదియిపో “రాజానమధ్యరాన్ వనురుద్ర”
మతులకాంకారసత్యమేమియనినన్ ?
రతియజ్ఞములకెల్ల రాజ్యపూజ్యుఁడు చాత
ఋతసత్యంబె యీ రుద్రుఁడని తలఁచున్

ఆను॥ పతిలేనియజ్ఞాధిపతి రుద్రుఁడను వేద
పతి గాధపతి మేధపతి యనుచుఁ బలుకున్॥

చర॥ ఘోరబహ్మవి పిపీలికాంతరదృష్టి
నాలీల సర్వాంతరాత్మశివుఁడే
జ్వాల మర్తాదియు స్వధలు దహరాగ్నినుషీ
రాలయసరుదుఁడై యాశుకులు గొనఁగన్ ॥పతిలేని॥

“స్థితాసీమాకా పశూనాం పశుపతయే తేద్యదబద్ధామ్య
మతి యస్స సుకృతస్య మధ్యే” యనన్

శ్రుతి యజ్ఞపశువు పశుపతి కొరకేయనెడి ప
ద్ధతులు “సీశాయ త్వాంజప్తమే” యనఁగ విధులన్ ||పతిలేని||

నుదయమతి “నుయజ్ఞానుజుష్టంచే వానా
మిదమస్తుహవ్య” మనెడి జుష్టమే యదియె దేవతలకును
హరుప్రసాదమ్ము నెమ్మదినాటవేవమ్ములర్థిఁబలుకున్ ||పతిలేని||

పమ “నబద్ధం పూరుషం పశుం త్వం యజ్ఞ
మనుబర్హిషిం చన్ మ్మప్రోక్ష ? మనుసూక్తులన్
ఎనయ పురుషో త్తముని యజ్ఞ” పశువని సురలు
మునులాశుతుల హరునిఁ బూజించి రనఁగన్ ||పతిలేని||

పరఁ “వాజశ్చ మే ప్రసవశ్చ మే” వకుక
మరయ విష్ణుశ్చ మేయనఁగ విధులన్
హరియజులు సురలు వాబాదినుల్యక్ష్మణై
యరయ నీరుద్రాగ్ని కాశుతులుగాదా ||పతిలేని||

అకులమేగంటి మహదాకాశమను బయల
ప్రకటకాలాగ్ని రూపము హరునిచే
సకలబ్రహ్మాండములు సహర్షిబ్రహ్మాదిసురు
లొకరోకరు రుద్రాగ్ని కాశుతులుగారా ||పతిలేని|| (47)

పల్లవి|| పుణ్యనియిష్టలింగమూర్తి పూజనేయు ప్రేమదృష్టి
అనందజలధి నోలలాడుచుండగా
మేనఁ బులకలొద్దవఁ బ్రాణ
మాన విధునిఁ జూచిమాచి
లీనమైన సుఖమెఱుంగలేనివాఁడ నైతిగా

అను|| విటిపూజ లేటిభక్తి యేటితలఁచు భావలింగ
కూటమైనచోపెఱింగి కూడనేరనైతిగా
ఎఱుకలెల్ల ప్రాణచాఘనెఱింగి సాయలేని భక్తి
యెఱుకమఱువులేని యెఱుక యెఱుగనేరనైతిగా
జర|| మఱువులేనియెఱుక లింగమందుఁ గీలుకొలిపితన్ను
నెఱుగలేక మఱుచుమాహ మెఱుగ నేరనైతిగా ||పతిలేని||

తలఁచునంత నాకల్పాన వెలుఁగుదివ్యలింగమూర్తి
 నెలమి సుప్రకాశమైన నెలమి నెఱుఁగినేరనైతిగా
 ఆలయ చిన్నయ ప్రకాశమైన యేఁగంటిగురుని
 గలయ పూర్ణభావవీధి గాన నేరనైతిగా

॥వీటిపూ॥ (48)

పల్లవి॥ సులభచతుర్భ్య సూక్ష్మవృష్టలయందు
 నల జగద్రూపములఱిగియట్లుండె
 ఆలరఁ దనవృద్ధయకమలాంతరంగమునఁ గే
 వలశివయము విశ్వఁడుదానెకాఁడా !

అను॥ ఆమితసర్వజ్ఞానమానందభక్తయోగము
 సమరసమైన లింగముదానెకాఁడా !

వర॥ ఘటములోపలనున్న గగనస్థవలెను తన
 ఘటముబహిరంతరంగములయందు
 నిటల భ్రూమధ్య మాఱట స్వయంజ్యోతియై
 యట వెలుగు శివతత్వమది తానె కాఁడా ! ॥ ఆమితసర్వ ॥

ఆంధిర్బలంబైన శ్శుటికంబు లోపలను
 బయలు వెలినున్న యా బయలు నట్లుండె
 ఆమర బహిరంతరంగముల నేఁగంటి ని
 క్కుళ నిరవయవ ప్రభాం] గము తానెకాఁడా ! ॥ ఆమితసర్వ ॥ (49)

పల్లవి॥ పూజించినప్పుడును పూజింపకటమున్న
 పూజ చాలించినప్పుడు నేదియై
 పూజలేడ నెల నెప్పుడు దెఱవితేకాత్త
 తేజమై వెలిగెడు దివ్యలింగాంగం

అను॥ బువమింప భావింప సూహింప నెడలేక
 ఆపఘటము బహిరంతరంగముల యందు

వర॥ నిటల భ్రూమధ్య మాఱట స్వయంజ్యోతియై
 యట వెలుగునపుడూరకున్న యపుడు
 తపజకము లుడిగినంతటిలోన వెలినుండు
 నకరోక్ష మవ్యయాకారమగు లింగం

॥ బువమింప ॥

ధ్యానించినప్పుడును ధ్యానింపకట మున్న
 ధ్యానమెడతేగి మానమైన యపుడు
 ధ్యానమున కాది నంత్యమునఁ వాయని సచ్చి
 దానందరస ముఖండైక్య మహాలింగం ॥ బువమింప ॥

తలపోసినప్పుడును దలపోతకటమున్న
 యులముడిగి తలఁపుడిగి యున్న యపుడున్
 శలయసరితటిలోఁ జిదాకాశగతిని కే
 వలఁపైన సహజ నిరవయవ మహాలింగం

॥ బువమింప ॥

అభిలవస్తువులు నంటక యుండి యుచలమై
 యకలంకమైన యాకాశ మెట్లుండున్
 ఒక కుల్లు గుట్టనించుక సందులేకాత్త
 పరిపూర్ణమైన యేగంటి గురులింగం

॥ బువమింప ॥ (50)

పల్లవి॥ రేతర క్తమున నొసరిన తనుగుణంబులఁచి
 నా తనువు మంత్రదేహముఁ జేసినాఁడూ
 పాతకారిష్టములు పరిహరింపగఁచి
 భ్యాతిగా నిష్టలింగము నిచ్చినాఁడూ

అను॥ అంజనేటికి శివాయన శంభు నేగంటి
 నంజయ్యదేవు కృపనాకుఁ గలుగఁగన్

చర॥ సవిశేష త్రివిధప్రసాద మార్గమె చూపి
 వెలిలోన మంత్రరాస్యముఁ జెప్పినాఁడూ
 భవరోగములు మాన్పఁబాలుపడి నమ్మించి
 తలలి నాతలను హస్తమువెట్టినాఁడూ

॥ అంజనేటికి ॥

చరలింగమై వెలుగు శివయోగి యేగంటి
 గురుమూర్తి నాదు దుర్గుణమార్పినాఁడూ
 స్థిరముగా నంజయ్యదేవు కృప నామీదఁ
 గరుణ జీవహక్తిగా నిచ్చినాఁడూ

॥ అంజనేటికి ॥ (51)

పల్లవి॥ పండితయ్యనందలఁచి ప్రభువు గీర్తవచేసి
 గుండయ్య [గొనియాడి] గోరికలరా
 వండిగా శంకరదాసుయ్యను దలఁచి
 బండారు బసవన్నఁ బాడవే మనసా !

అను॥ శరణు శరణు శరణనవె మనసా

చర॥ శరణు శరణను మనసా ! శివభక్తి రతులఁ గని
 చరణాంబుజములవై శిరసువంచి
 శరణుకనాదంబు నేవించి లెంకవై
 పరగ భక్తుల కరుణ ఒడగదవె మనసా !

॥ శరణు ॥

జర|| ఉడుగకైప్పుడును ప్రూయగ మధ్యమునదృష్టి
 కడువేక్కతోడ సఃఘటియిం వెనపుడూ
 అడర నాపోజ్యోతియను మహలింగంబు
 వొడగూడు నవధానమునమగ్నమానూ.

|| సారమగు ||

సర్వపూర్ణతదృష్టి సంధానయోగంబు
 పరగచూడగ పరప్రబలమై వెలుగక
 సర్వజ్ఞాఁడేగంటి స్వామి సత్కృపతోడ
 నిర్వాణపదమంది నిర్నేవుఁడౌను.

|| సారమగు || (58)

పల్లవి|| దశమ్యుగములనుబట్టి తగనష్టగణములను
 పశుదీపులనుగొట్టి పరగంగనూ
 వెస నష్టదశముకా జీవసంగతిదాఁటి
 మసలు క్లేశములను మట్టింతురంత

అను|| తారెల్లిలెల్లిరో తారెల్లెనుచునుదాళ
 గతులతో శాలిం దలంపుచును సుఖవార్ధినీ
 కీలించి చిన్నాయ కేళి నాడూచూను
 వేడిమీయమృతాము గ్రోలూదురంత.

|| తారెల్లి ||

అమితపంచాక్షరి యనుకత్తిఁబూనుక
 మమమీతినట్టి మాయాలనూ
 ప్రేమతోడఁబట్టి ఖండించి ఖండించి
 విమలానుభవమున వేదింతురంత.

|| తారెల్లి ||

తక్కినభవమూలం దగనుదుదిముట్టు
 ఒక్కసారెగొని యొసరంగనూ
 దిక్కైన నాగురుదేవునిఁచాయక
 సొక్కిస్తోలుచును సొంపుతోనాడుదురు.

|| తారెల్లి ||

అష్టతనుపూలాను నరివర్గ తిగుణాలు
 నష్టాముచేసియును నమరంగనూ
 అష్టాభరణాము ననువుగధరియించి
 నిష్కతోనే చిందు నెమ్మదినాడుడు.

|| తారెల్లి ||

కుండలినూర్ధ్వ త్రిమండలమునాకెత్తి
 పీఠాండమధ్య చిద్బిందువునుజూచి
 దండిగాఢుణవము దగఁబట్టికొమ్మున
 నిండివేడుకతోడ నెమ్మదినాడింతు.

|| తారెల్లి ||

సతుచిత్తానంద నిత్యానుభవమూన
 నత్యంత మోహమున నలయామనూ
 భక్తియైక్తిచేతఁ బాయక వేగమె
 ముక్తికాంతాజూచి మోహింతురూ.

॥తారల్లి॥

విడువబడారెల్ల నెక్కఁబాకిమింటి
 వాడనున్న సత్త్వివలపులనూ
 కూడ్రితివేటి సంగమున నానందమున
 నాడుదూనె చిందులాదూడరంతా.

॥తారల్లి॥

నెరయమించినట్టి నిజలింగము
 పరిపూర్ణమైనట్టి భావాలితమున
 గురుతిట్టి? యాడెడి గోసంగిరంతా.

॥తారల్లి॥

స్థిరముగనాపాలి దివ్యలింగమై
 యిరవుగసర్వాంగ మెకముగా
 భరితమైయేగంటి పరిమపావనమూర్తి
 గురువీరమాహేశుఁ గూడుదురంతా.

॥తారల్లి॥ (54)

పల్లవి॥ అదిగో! అనందం చూచితే అద్రిబ్రహ్మానందం
 పదియంగుళమై పదిరెంటికిపై
 వెదకకపాదరెడి చిద్విందుకళా !

అను॥ అదిగో! అనందం చూచితే అద్రిబ్రహ్మానందం
 మాటులుపల్కినలేదు ఆ మాటుడెలియకదిరాదు
 వర॥ పాటుబడకపోరాదు యేటికూటుమికి మీరు

మాటిమాటికిని నాటిమానసము కాటుకపిట్టల సూటియొక్కటిగ
 నాటిపిట్టపెనూటి మండలులుదాఁటిబయట చెల్లాటమునందును. ॥అదిగో॥

జపతపములచేలేదు ఉపవాసములుండినరాదు తన
 కపటము లణఁచకకాదు గురుకృప లేకేదియరాదు
 వశలతణఁచి బహునిపుణత మెఱయఁగఁ
 దపనశోటిరుచి యపరిమితంబుగ

॥అదిగో॥

నెలయుసమాధి ప్రాణునినరహరి నెప్పుడుదలచుచునుండెద
 వేదములుడిగిన లేదు గురుపాదము గొల్వకరాదు.

॥అదిగో॥

భేదముచేఁదలఁకక రాగాదు లన్నినిశ్చేదముచేసి కాలమీఁద
 ధాంఘాందియాత్మలో నాదలిండుకళలోఁ దానెఱిగి.

(55)

పల్లవి|| రేచ కాపూరకములూచూచి చాదశ్శుక్తి
యూచికుండలిని రేచగా

అను|| ఓయేగంటిలింగా ! భేచ రానమేలుగంటిరా

వర|| పంతురీచి కప్పనొక్కాపాముపట్టి మింటికెగయ
చింతనొక్కీ నక్కగూసెరా !

||ఓ యేగంటి||

వింతలాయె వినఁగ వినఁగాను

హృదయకమలములోన నోంకారహూపమున

సందుకుదురుకొని నిదురచెందగా,

||ఓ యేగంటి||

అదుగో బ్రహ్మానందమామోరా !

గంకయమునలలోన నడుమా రంగుమట్టి సాముమీచా

అంగనామణినిగలసేతివో యేగంటిలింగా !

భంగమామె విషయభ్రాంతులు

సన్నాపుదిట్టిలామాటి వెన్నెలాబయటాను జేరి

కిన్నరాచాపములువింటిని, ఓయేగంటిలింగా !

నిన్నుజూచీ నన్ను మఱచితి

ఆరుకొండలునుదాటి మేరుకెక్కినేంబోగాను

తూరుపూనఁ బ్రోద్దపొడిచెనూ,

||ఓ యేగంటి||

చేరికొండా పరమపదమంచూ

ఆకలెనిమాకుమీఁడ మేకరైదు మేయుచుండ

ఈకలెనీకాకిమిం గెర

||ఓ యేగంటి||

లోకులెఱుగరు నీకె తెలుసూను.

56

పల్లవి|| ఫాలాక్ష నిజపాదపద్మముల నేవా
మూలమిది ప్రృత్యక్షముక్తి కిది ప్రోవా

వర|| విలువుగా శివుని మదిభావించలేని

కలుషవర్తనుఁ డితర కర్మమదిహాని

అతరు గురు మంత్రంబు నాత్మలోఁ బూని

తలఁచితర మంత్రంబు తలఁచుటే హాని ||ఫాలాక్ష||

నిజము శాంతము యోగ నిలుకడసూఫ్ఫర్తి

కుజన జనసంఘంబు మాడు టపకీర్తి

సుజనఁ డేగంటి గురు సుకవియే మూర్తి

భజతి భజతనుట సద్భక్తులకుఁ గీర్తి ||ఫాలాక్ష||

57

పల్లవి|| తనుగుణకు వదలక తానె తానానా
 తనుగుణము వదలితే తానె తానాను
 తనలాని భావము దాచెలియలేకున్న
 తనలాని జీవితేశ్వరు చెలియగలదా !

అను|| అనవచ్చు తనుగుణంబొకచరాదు
 అనుదినము స్వయంలింగమై యుండవలదా

వర|| సుఖదుఃఖమొకటిగాఁ జూడకుండిన శివా !
 సుఖమెడద స్థిర సుఖమె కాక
 సుఖమసుఖమీశునకు సూటిగా నర్పించి
 సుఖమనెడి యిహ పదము చొలవెఱుగవలదా ||అనవచ్చు||

గురునేవ నేయక క్రూరుఁడైయుండినను
 గురుపుత్రుఁ డెట్లు స్వరువు శౌచుఁ
 గురువు శిష్యుని సండుగూర్చు నోసిన పరమ
 గురుఁడు మో యొంటి గురు శిఱుఁగవలదా ||అనవచ్చు||

58

పల్లవి|| అందముగ జలసింఘ మధ్యమునందు బుద్ధువబృంహములలో
 సందులేక న్నట్ల తర్కైశ్వర్య చిద్భ్రాహ్మణ్య
 అందముగఁ గల్పంబులో మిన్నంటి చిత్కబిరీకృతంబై
 సందులేక యజాండ భాండనితాయమిట్లగుచుండె నింతయు

అను|| ఆమితనత్యానంద పూర్ణంబగుచు శివునంటే చిన్మా
 త్రమునఁ జూడ ననేక బ్రహ్మాండములనంతములగుచు నుండెను

వర|| ఖండఖండములగుచు నభమున నిండి వెలిగెడు తారలట్ల య
 ఖండ మండలమగుచు నాత్మాకాశమున బలనీ
 తేండతండములగుచుఁ జిద్భ్రాహ్మణ్యండ్ పిండాండముల విశ్వక
 రండనికరములొన నెంతయు నుండు చిన్నయి రూపమింతయు ||అమిత||

సురుచిరంబగు చిత్రపటుమున సురల ననురుల నరులగురులఁ ద
 రుల శరధుల ఖగమృగంబుల ధరధరావరులఁ
 తరగఁ జేసినయట్ల నాత్మాంబరమునను విశ్వప్రపంచము
 విరచితంబుగఁ జిత్రమంతయు వెలయు నేగంతేశ్వరునిచే ||అమిత||

59

కల్లవి|| ధను ప్రేమ ప్రియసతుల జక్కని రూపమటుంజూచి
 ఘనదివ్య లింగభావన చేయఁచానెన్
 ననుత్రైప లిగువు చన్నులు ముట్టు తమకమునఁ
 దన మనసు శివలింగమును ముట్టుఁచానెన్

అను|| యీలాగు సుఖములిండ్రియె మోహపాశముల
 పాలుగావలనె భవబంధములచేతన్ ||

జర|| రతి కూర్చికొనదు మధురములూత్కృపల్కు విని
 ప్రతి శివానంద సన్నతి నేయఁచానెన్
 రతిక్రమావేక్షలను రయము నధరముగ్రోలి
 గతివెడి ప్రసాదభోగంబెల్లఁ చానెన్ || యీలాగు ||

సురశవేళల కళలఁ జూపు నతులకుఁ జిక్కి
 నైయ గురుపాద సుస్థిరఁ జేయఁచానెన్
 సరస కేళివిశాసపు మాటలకుఁ జిక్కి
 పరమగురు మంత్రంబు పరియింపఁ చానెన్ || యీలాగు ||

అలరు నానా సుఖములస్థిరంబని తెలిసి
 గురుని శ్రీపాదంబు కొలువఁగఁ చానెన్
 పరమగురుఁ డేగంటి ప్రభువు నంజేశ్వరుని
 కరుణలేకొన్నటికిఁ గర్చికావలనెన్ || యీ లాగు ||

కల్లవి|| ఒప్పిన క్రియలు డుగకుండుమేపాటి
 తప్పకా మనసు శివుఁడలఁచుమే సూటి
 తప్పి గురువాక్కమ్ము త్రిప్పమే వోటి
 చొప్పెఱుఁగఁగానట్టి సుఖంబయె మేటి.

అను|| ఏకాంత లింగసాహిత్యుఁడే మర్చి
 కాక ధంసార సంగతుఁడె శుక్కుర్చి

జర|| పూని సత్యము గోలుపొందె నీతి
 హీనజనులను గూఢుమే యపభ్రాత
 జ్ఞాన సజ్జన గోష్ఠి కల్గుమే ప్రీతి
 లోనైన లింగాభిమానమే భ్రాత || ఏ కాంత ||

ఫలము లేకం కాశపడదే ఛక్రీ
కలింగి సంగములుడిగి నిలుచుటే యక్రీ
తెలిసి మాహపు లతలు తెగుటే విరక్రీ
బలిసి యుగంటి గురుం వలచుటే ముక్రీ ॥ఏకాంత॥

61

పల్లవి॥ కలిమిలేములచేత ఘనభోగములచేత
కలహములచేత హంకారములచేత
కులమదంబులచేతఁ గూహకంబులచేత
చలముచేతను గుటిల సంగముచేత

అను॥ పోయెఁగాలము వృథాపోకలైజనులార
యే యుపాయమున శివునెఱింగెకరు మీరు

చర॥ ఎట్టియాసలచేత వైభవంబులచేత
పట్టిఁ బసలేని దుర్భ్రములచేత
జుట్టుకొను భామినుల నుఖవాక్యములచేత
గట్టిన మోహాంధకారముచేత ॥పోయె॥

పలువిధంబులచేత బహుచింతనలచేత
బలువైన సంసారబంధములచేత
తలఁప నేగంటి గురుతత్వ యుక్తంబైల్లఁ
దెలియగారాని సందేహములచేత ॥పోయె॥

62

పల్లవి॥ దుగడచ్చి చ్చిత్రికలు దూరాన నుండవలె
తిగ వక్కుసతులకును తెరపుటొలంగి
పగడలో చొకమెడ వాయుకండగఁబాసి
నెగడఁ బోరానిదిక నిక్కచ్చిగాకా

అను॥ ఆడవలె సౌగటాలు నట్టి పంచెమువేసి
వీడి భవబంధములు వీగిపోవగనూ

చర॥ అరసి తీవంచయును నందు మార్గము దెలిసి
తరువాత తిగలనక తలపునఁ దలంబీ
సరగ చొవంబయును జాల పంచెము వేసి
ముందములోడుత నొక్క ముబోడ్డడు విలుగ

॥ఆడవలె॥

పదివారలును సారె పాయజోడుగను
నిది తొమ్మిదింటిను హితవు చెలిసీ
సజయండేగంటి గురుస్వామి నంజేశ్వరుని
పదవి గలిసిన సారె పంచె సారె

||అడవల|| 63

||పల్లవి|| పరగంగ మాతృ గర్భమున నవమాసములు
నొదిగి మలమూత్రముల బొరలివెడలీ
పరితాపమున స్తన్యపానము లొకరీతి
నరయం గులజండేడి నభముండు నెడి

||అను|| రేతరక్తములను లీయమగు దేహంబు
జాతిహీతువులను మఱి బ్రాతి దనకేలే !

చర|| జననంబు మరణంబు సప్తధాతులు చింత
తనుగుణము పంచభూత వికారమై
యొసర నుఖదుఃఖములు నీమణిత్రయముతో
ఘనమైన కులశేది కాదనంగనేది

||రేతరక్త||

మతమేక వివ సన్మార్గుండై గురుమూర్తి
పతిచేత పూర్వకర్మములం బాసీ
గలిసిన యేగంటి కర్తయని తొలిచినను
నతంఁడె పో సక్కులజండని పలుకు త్రుతులు

||రేతరక్త|| 64

||పల్లవి|| తనువు ప్రాణము మనసుదగనేకముగఁజేసి
తనువులొ నుండేటి దైవ మెఱింగి
తనువు తోరికలణంమఱి దత్వ సంఘానులకు
దివము శిభందలంచేటిధీరులకుగాక

||అను|| కలదె జీవన్ముక్తి ! కర్మాంతరాత్మలకు
తలంప శివయోగసంఘానులకు గాక

చర|| పరగ పడ్డల కమలభావంబు కీ లెఱింగి
యరసి లింబోద్భవంబమరంగఁజేసి
శిరసునను కలిగేటి వృద్రమండలమంఠం
గరమర్థి మెలంగేటి ఘనలకేకాక

||కలదె||

సలితంబగు హృదయ సరసిరుహముననేచి
 కలువలుకు? ప్రణవసంభవములొనా
 కలయనేగంటి గురుతత్వయుక్తంబుగ
 కలసి వర్తించేటి ఘనులకేగాక

||కలదె|| 65

||వల్లవి|| చేతనంబైన పరశిశ్రునిఁ గానకకదా!
 చేతనమునెవని చిక్కితివి జీవి
 చేతనముచేత తను చిక్కు దెలిసినలింగ
 చేతనమి చేతనము జీవీ!

||అను|| జీవగుణముడిగి నిర్వీచివై యానంద
 జీవితేశ్వరులొనఁ జెందవే! జీవి
 చర|| దేహిదేహంబని దేహంబులొనున్న
 దేహం గాక కదా తిరిగితివి జీవి!
 దేహి దేహముల సం దేహముడిగిన లింగ
 దేహంబై దేహంబు జీవి

||జీవగుణ||

గురుఁడు నీలొనున్న గురునిఁ గానకకదా
 గురుఁడు నీరూపమని కాలితివి జీవి!
 గురువు శిష్యుని సందుఁగూర్చ నేర్చిన పరమ
 గురుఁడు మాయెగంటి గురుని గనవల జీవి

||జీవగుణ|| 66

ŚAṅKARADĒVARA KANDA.

OF

ŚAṅKARADĒVA

Edited by

SRI C. MADHUSUDANA BHAT, VIDVĀN.

The edition of "Śaṅkaradēvara Kanda" is based on a palm-leaf manuscript preserved in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, described under D. No. 662. This work is written in Kanda metre and it contains 121 stanzas, most of them ending in "Prasanna Śaṅkara Liṅgā". The author of this work is Śaṅkaradēva who lived in circa 1620 A.D. according to Karnāṭaka Kavi Carite and hence the title 'Śaṅkaradēvara Kanda'. Other details regarding the author are not available.

The stanzas are highly devotional and the author has expressed his ideas clearly in simple language which can be understood even by common people. The author has stated in the following two stanzas how a true devotee should dedicate himself to the service of God in thought, word and deed.

ನಿಮ್ಮಂ ಕಂಗಳು ನೋಡಲಿ ।

ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಾಜ್ಞನಲಿ ಹಸ್ತ ನಾಲಗೆ ಸತತಂ ॥

ನಿಮ್ಮಂ ಪಾಡಲಿ ಮನ್ನನಿ ।

ನಮ್ಮಲಿ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(112)

ವೊಡಲಂ ಉಸುರಂ ನಡೆಯಂ ।

ಸುಡಿಯಂ ಕಿವ ನಿಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಸಲೆ ವಾರಿದೆ ನಾಂ ॥

ಕಡಿಸದೆ ನಿಮ್ಮೊಡವೆಯ ಕಾ ।

ಪಿಡು ನಿಮ್ಮೊಳು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(113)

It is hoped that this small but rare work published for the first time will be read with interest by all the students of Kannada in general and in particular by those who are interested in Śaiva literature.

ಮುನ್ನುಡಿ.

(ಸಂಪಾದಕ : ವಿಡ್ವಾನ್. ಸಿ. ಪಾಧುನೂದನ ಭಟ್ಟ.)

ಪ್ರಕೃತ ಅರಿಸಿಕೊಂಡ 'ಕಂಕರದೇವರ ಕಂದ' ಎಂಬ ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗವು ಮದ್ರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ವೈಕಿ ದಿ. ನಂಬ್ರ 662 ನೆಯದಾಗಿರುವುದು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕವಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ:—

ಕಂಕರದೇವ ಸು. 1620.

ಇವನು ಕಂಕರ ಕತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ಪ್ರಸನ್ನ ಕಂಕರ ಲಿಂಗ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುವ 120 ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಕಂಕರದೇವರ ಕಂದ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದು. ಈತನು ವೀರ ಶೈವ ಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1620 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

[ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ ಭಾ. II, ಪು. 861.]

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯವೇನೂ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಂಥವು ಶಿವನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಕಂದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶಿವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕಂಡ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಅನುಭವಾಮೃತವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥವು ಸುಲಭಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು ಪಂಡಿತಪಾಮರರಿಗೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗುವಂತಿದೆ. ಭಕ್ತರೂ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಹೇಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಜಿಸ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕವಿಯು ಸುರಸವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನಿಮ್ಮಂ ಕೆಂಗಳ ನೋಡಲಿ |

ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಾಜನಲಿ ಹಸ್ತ ನಾಲಗೆ ಸತತಂ ||

ನಿಮ್ಮಂ ಪಾಡಲಿ ಮನ್ಮನ |

ನೆಮ್ಮಲಿ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(112)

ವೊಡಲಂ ಉಸುರಂ ನಡೆಯಂ |

ಸುಧಿಯಂ ಶಿವ ನಿಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಲೆ ಪಾರಿದನಾಂ |

ಕಡಿಸದೆ ನಿಮ್ಮೊಡವೆಯ ಕಾ |

ಪಿಡು ನಿಮ್ಮೊಳು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(113)

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸುಂದರವಾದ ನಿರೂಪಣೆಗಳಿಂದಲೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಈ ಕತಕವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಭಕ್ತಿರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿದ ದಾಸರ ಪದಗಳಂತೆ ಸಕಲ ಬನಾದರಣೀಯವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿ ಇದನ್ನು ವಾಚಕರ ಮುಂದಿಡುವೆವು.

ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ

[ಸಂಪಾದಕ—ವಿದ್ವಾನ್ ಸಿ. ಮಧುಸೂದನ ಭಟ್ಟ.]

ಕಂ || ಕರಣೆಂದೆಂ ಕರಣೆಂದೆಂ |

ಕರಣೆಂಬೆಂ ನಿಜ್ಜ ನಿಜ್ಜ್ ಕರಣೆನುತಿಹೆನಾಂ ||

ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಶ್ರೀ |

ಜರಣತಳಕ್ಕಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (1)

ವಾಣದ್ವೈತಕೆ ಸಿಲುಕದ |

ಯೋಗಕೆ ನಿಲುಕಲದ ನಿರಾಳಮಂ ಕಂಡೆಂ ಜೆ ||

ನ್ನಾಗಿ ಕರಕಮಲದೊಳು ನಾಂ |

ಶ್ರೀಗುರುಕೃಪೆಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (2)

ಇರ್ಧಂತಿರ್ಧ ನಿಧಾನವ |

ನಿರ್ಧನಿಕಂ ಕಂಡೆ ತಿಹದೆ ಗುರುಕಂಕರನಂ ||

ಲಾಭ್ಯರ್ಥೇತನ ದಯಾರಸ |

ವರ್ಧನನಂ ಕಂಡೆನ್ನೆನ್ನೆ ಕರನರಸಿವದೊಳು || (3)

ಬಂಗಾರವ ಕಂಡವೊಲಂ |

ಕೃಂಗಾರದ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿಯಂ ಕಂಡವೊಲಂ ||

ಅಂಗೈಯೊಳು ಕಂಡೆಂ ಶಿವ |

ಲಿಂಗದ ಜೆಲುವಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (4)

ಪರುಷದ ಕಣಿಯಂ ಮಂಗಳ |

ತತಕಾಭರತ್ನದ ಸುಧಾಂಬುಧಿಯ ಕಂಡವೊಲಂ ||

ಪ್ರವಿಜಯನ ಕಂಡೆಂ ನಿಜ |

ಕರಕಮಲದೊಳಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (5)

ಜೆಲುವಿನ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಂ |

ಬೆಳತಿಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳೊಪ್ಪಮಂ ಕಂಡವೊಲಂ ||

ಮಲರಿಪ್ರವಣೆನ್ನೆ ನಿಜಕರ |

ತಳದೊಳ್ ಕಂಡೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (6)

ಭಂಗಾರದ ಕೃಲದೊಳ್ ಗ |

ಣಂಗಳ ನಡುವೊಪ್ಪೆ ವೋಲಂಗೆಡೊಪವನಂ ||

ಅಂಗೈಗೆ ಬಹುದು ಸುಕೃತದ |

ಕೃಂಗಾರವಲಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (7)

ವಾಚಿಕವೂನಕಾಯಿಕೆ |
 ದಾಚರಣೆಗೆ ನಿಲುಕದ ಭವನೇನ್ನೆಯ ಕರದೊಳ್ ||
 ಗೋಚರಿಸುವುದಿದು ಸುಕೃತದ |
 ಸೂಚನೆಯಲಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (8)

ನಾದಕ್ಕಂ ವೇದಕ್ಕಂ |
 ಭೇದಿಸಬಾರದ ಮಹೇಶನೇನ್ನೆಯ ಕರದೊಳ್ ||
 ನಾದರದಿ ನೆಲಸುವುದು ಪು |
 ಕ್ಷೋದಯವಲಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (9)

ಗಣ್ಯತೀತವೆನಿವ ಲಾ |
 ವಣ್ಯದ ಲತೆಯೆನಿವ ಲಿಂಗ ಕಂತ್ರಳದೊಳ್ ||
 ರುಣ್ಯದಿ ನೆಲಸಿತು ನೋಡ |
 ಪ್ರಣ್ಯದ ಫಲಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (10)

ಭಾಸುರಮಾದಾ ಪ್ರಣ್ಯದ |
 ರಾಸಿಯೊ ಮಿಸಲವಿಲಾಸವೋ ಕರಕಮಲಾ ||
 ವಾಸದೊಳ್ ಲಿಂಗ ನೆಲಸಿತು |
 ವೀಸಾಯಿತನಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (11)

ಸಾಹಂ ಭ್ರಮೆ ಕೋಹಂ ಭ್ರಮೆ |
 ಸೋಹಂ ಭ್ರಮೆಯುಳುದೆನ್ನ ಕರಕಮಳದೊಳ್ ||
 ಮೋಹರಿಪು ನೆಲಸುದರಿಂ |
 ಆಹಾ ಸುಖವೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (12)

ಎನಿತೆನಿತು ಕೋಟಿ ಭವದೊಳ್ |
 ಹೆನದೆನು ಗುರುಪದವನ್ನ ದಿವ್ಯದೇ ಕಾತ್ಯಾ ||
 ಯಿನಿಪತಿಯೆನ್ನ ಕರಸ್ಥಳ |
 ವಸವಕೆ ಒಹನೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (13)

ಆವಾ ಜನ್ಮದ ಸುಕೃತವೋ |
 ಆವ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವೋ ಕರಾಂಬುರುಹದೊಳ್ ||
 ದೇವರದೇವಂ ನೆಲಸಿದ |
 ಪಾವನನಾದೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (14)

ಮುನ್ನಿನ ಜನ್ಮದೊಳಾಹಾ |
 ಯೆನ್ನೆಯ ಕರವೆನು ಸುಕೃತವಂ ಮಾಡಿದುದೋ ||
 ಪನ್ನೆಗಧರನಂ ತಾಳ್ತುದು |
 ಉನ್ನತಸುಖದಿಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (15)

ಕರದೊಳುದೆ ನಿಧಿ ನಿಧಾನಂ |
 ಕರದೊಳುದೆ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಮಹದೈಕ್ಯರ್ಯಂ ||
 ಕರದೊಳುದೆ ವಾಜ್ಞನಕೈಗೋ |
 ಜ್ಞಪರಬೋವ್ಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(16)

ಇದ್ವುಚಿಂತಾಮಣಿ ಸುರತರಾ |
 ವಿದೆ ದಿವಿಪರ ಧೇನುವಿದೆ ಸುಧಾಂಭೋನಿಧಿ ಬಂ ||
 ದಿದೆ ಪರುಷದ ಕಣಿ ಹಸ್ತದೊ |
 ಫದೆಯಾದೆಯಾಹಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(17)

ಗೊಲ್ಲರ ಹಳ್ಳಿಯೊಳವನೀ |
 ವಲ್ಲಭ ನಿಂದಂತೆಯೆನ್ನ ಕರಕಮಲದೊಳಂ ||
 ಪಲ್ಲವಿತನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದೆ |
 ಯಲ್ಲಾ ಪ್ರಭುವೆ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(18)

ರಂಭೆಯನೊಲ್ಲದೆ ಪುರುಷಂ |
 ಸಿಂಬೆಗೆ ಕೂರ್ತಂತೆಯೆನ್ನ ಕರಕಮಲಕೈಂ ||
 ಪೊಂಬೆಟ್ಟವ ಬಟ್ಟತಿಭರ |
 ದಿಂ ಬಂದಿಯ (ಲಾ) ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(19)

ಫಸರಜತಾದ್ರಿಯನೊಲ್ಲದೆ |
 ವನಜಾನನೆಯುಮೆಯನಗಲಿಯೆನ್ನಯ ಕರದೊಳೈ ||
 ಮನಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೆಲಸಿದೆ |
 ನಿನಗಿದು ಸುಖವೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(20)

ನಾದದ ವೇದದ ಮೋದವೆ |
 ಓದಿನ್ನುವಾದಿನ ವಾಜ್ಞಕೈ ನಿಯಕದ ನಿಧಿಯೇ ||
 ಹೊದಿಸಿದ ಸುಖದ ಮುಖವೆಯೆ |
 ನ್ನಾದಿಯ ಆಱಿವೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(21)

ಹರಿ ಕಾಣದದಿಯ ವಾಣೀ |
 ಶ್ವರ ಕಾಣದ ಮುಡಿಯ ತೋರಬೇಕೆಂದೆನಗಂ ||
 ಕರವನರಾಹದೊಳು ನೆಲಸಿದೆ |
 ಕರಣಾಂಬುಧಿಯೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(22)

ಮೃಡಮೂರ್ತಿ ಲಿಂಗದೇವನ |
 ಅಡಿಯಂ ಕರಕಮಳದೊಳು ನಯನಕಮಳದೊಳುಂ ||
 ಮಡಗಿಕೊಂಡಿಹಸುಖಮಂ |
 ಪಡೆಯುವೆನ್ನಿ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(23)

ಉರುಗಾಭರಣನ ಜರಣವ |
 ಕಿರದೊಳು ಕರದೊಳು ಕವೋಳದೊಳು ಕಂಧರದೊಳು ||
 ಕರಣದೊಳು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿಹ |
 ಭರವಸವೆನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (24)

ಕಣ್ಣೊಳು ಮನದೊಳು ವಾಮದ |
 ಹಣ್ಣಿನ ಹಿರಿಯನ ಪದಾಂಬುಜಾತ್ರವನೊಲವಿಂ ||
 ಬಣ್ಣಿಸಿ ಭಾವಿಸಿ ಧರಿಸುತ |
 ಧಣ್ಣಿನ ದಣವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (25)

ಮೂದೇವರ ಮುತ್ತಯ್ಯನ |
 ಸುದದ ಮುದ್ರೆಯಂ ಕರೀರದೊಳುಂಕಿಸುತಂ ||
 ಆದರದಿಂ ಸಾದರದಿಂ |
 ನಾ ದೇಯುತ್ತಿಹೆ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (26)

ಮದಚ್ಛೌದಂತದ ಜರ್ಮದ |
 ಹೊಡಿಕೆಯ ಫಣಿಹೆಡೆಯ ತೊಡಿಗೆಯೊಡೆಯನ ಪದಮಂ ||
 ಹೃದಯದೊಳು ಮಡಗಿಕೊಂಡಿಪ್ಪು |
 ದದನಗಲ್ಲೇಟ್ಟೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (27)

ಹಂಗಳೊಳು ಬಣ್ಣ ಜಾತಫ |
 ಲಂಗಳೊಳುತಿರುಚಿ ಸರಾಗದಿಂ ಬರ್ಪವೊಲಂ ||
 ಹಂಗದೆಯಸ್ತು ಮನಕ್ಕು ಬಿಡ |
 ಯಂಗೈವುದು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (28)

ಪದಮಿನಿಗೆ ಭಾನುವೆಂಭೋ |
 ನಿಧಿಗೆ ಜಕೋರಾಧಿನಾಥ ಬರ್ಪವೊಲೆನ್ನೀ ||
 ಹೃದಯಾಬ್ಜಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಂಗೈ |
 ವುದು ಕರುಣದೊಳು ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (29)

ಚಾತಕವಕ್ಕಿಗೆ ಮುಂಬನಿ |
 ನೂತನ ಕೋಗಿಲಿಗೆ ಮದನನಬ ಬರ್ಪವೊಲೆ ನೀ ||
 ಓತೆನ್ನ ಮನಕೆ ಬಂದಡಿ |
 ನಾ ತುಟ್ಟನಹೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (30)

ಯೆನ್ನ ಮನವೆಂಬ ಮನೆಯೊಳು |
 ನಿನ್ನ ಮಹಾಗಣ ನಿಶಾಯ ಸಹಿತೋಲಗಮಂ ||
 ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಡುತ ನೆಲಸಿರು |
 ಜೆನ್ನಭ ಜಿಲುವಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (31)

ಭಯಮಂ ಭಕ್ತಂ ಜೀವನ |
 ದಯಮಂ ಸುಜ್ಞಾನಿ ಸೂನ್ಯತವನತ್ರಿಸುಜನಂ ||
 ಬಯಸುವವೋಲ್ ಸತತಂ ನಾಂ |
 ಬಯಸುಮಿ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(32)

ಯೋ ಬಂದನಿ ಯೋ ಬಂದನಿ |
 ಯೋ ಬಂದನಿ ಸೆಜ್ಜೆಯಾರಮನಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗಂ ||
 ನಾಂ ಬದುಕಿದೆ ನಾಂ ಬದುಕಿದೆ |
 ನಾಂ ಬದುಕಿದೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(33)

ಇಂದೆನ್ನ ಕರಸರೋಜಕೆ |
 ಬಂದಪನಗಜಾಧಿನಾಥ ಕಟ್ಟರೋ ಗುಡಿಯಾಂ ||
 ಬಂದಿದಿಗೊಳ್ಳುರೋ [ಭಂದ |
 ದಿಂ]ವಜ್ಜುಳಿಗೊಡೀರೋ ಕಂಕರೇತ್ವರನಿದೀರೋಳೋ ||

(34)

ಗುಡಿಯಂ ಕಟ್ಟರೋ ಭೇರಿಯ |
 ಹೊಡೆಯಿರೋ ಕರಸರೋಜಕೊಲಿದು ಬಿಜಯಂ ಗೈದಂ ||
 ಮೃಡಮೂರ್ತಿಯೆಂಬ ನಂದಣಿ |
 ಸಡಗರವೆನಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(35)

ಪ್ರಳಕದ ಗುಡಿಯಂ ಸುಖರಸ |
 ಜಳತೋರಣದಿಂ ಮಹಾಸಂಭ್ರಮಾದಿಗಳಂ ||
 ಸಲಿಭಕ್ತಿ ಕಳಸಕನ್ನಡಿ |
 ಗಳೋಳದಿಗೊಂಬೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(36)

ಅರರೆ ಮಯ್ಯು ರಾವು ದೇವುರೆ |
 ಧಿರರೆ ಜಯ ಮಹಾಪ್ರಸಾದಂ ಜಿಯ್ಯಯೆನುತಂ ||
 ಕರದೊಳು ಬಿಜಯಂಗೆಯಿಸುವೆ |
 ಪುರಹರ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(37)

ಥೂಪದ ವಾಸನೆಯೊಳು ಹೊಸ |
 ದೀಪದ ಜಿಳಗಿನೊಳು ಸೆಜ್ಜೆಯಾರಮನಿಯಿಂದಂ ||
 ಭಾಪುರೆ ಒಂದಂ ಗಿರಿತನ |
 ಯಾವತಿ ಮಮಕರತಳಕ್ಕೆ ಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(38)

ರಂಭಿಯ ನವ ನರ್ತನದೊಳು |
 ತುಂಬುರ ನಾರದರ ಗೀತದೊಳು ದೇವಗಣಾ ||
 ಡಂಬರದೊಳು ಮಕರಂದದ |
 ಮಾಂಬನಿಯೊಳು ಕರತಳಕ್ಕೆ ಕಂಕರಬಂದಂ ||

(39)

ಸೀಗುರಿಯೊಳು ಚಾಮರದೊಳು |
 ಮೇಘದೊಳು ನಿಮಿರ್ದು ಕಾಣವ ವೈದಭಧ್ಯದೊಳು |
 ರಾಗರಸವೊಳು ಬಂದಂ |
 ಜಾಗುರೆ ಮಮಕರತಳಕ್ಕೆ ಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (40)

ನಂದಿಯ ದೂವಾಳುತಂ |
 ಸ್ಕಂದನಾಲಿಸುತ ಕರಿಮುಖನ ಪಾಲಿಸುತಂ ||
 ಮಂದಸ್ಥಿತ ಮುಖವಂಜಕ |
 ದಿಂದೆನ್ನೆಕರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಂಕರಬಂದಂ || (41)

ಲಾಲಿಸುತಂ ಪಾಲಿಸುತಂ |
 ನೋಲಿಸುತಂ ನೋಳ್ವ ನೋಟಕರ ಕರ್ನನಹಾ ||
 ಲೀಲೆಯೊಳು ಬಂದನಗಜಾ |
 ಲೋಲಂ ಮಮಕರತಳಕ್ಕೆ ಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (42)

ಯೆಡಬಲದೊಳು ಹರಿಯಬರು |
 ಘಡಿಸುತ ಬರೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಗಾಂಧರ್ವಗಣಂ ||
 ನಡೆದಾಹೊಯೆನೆ ಬಂದಂ |
 ನಡಗರದಿರಿ ಮಮಕರತಳಕ್ಕೆ ಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (43)

ನಂದಿಮಹಾಕಾರರು ಜಯ |
 ಯೆಂದೆನೆ ತುಂಬುರನಾರದರು ಮಮತ್ರಾಪಿ ||
 ಯೆಂದೆನೆ ಕರಕಮಳಕ್ಕೆಂ |
 ಬಂದಂ ಭಲರೆ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (44)

ಕೈಗೊಡುವ ಮಹಾವ್ರಮುಹರ |
 ಮೈಗೊಡುವ ಗಿರೀಂದ್ರತನೂದರಯಾನೀಶ್ವರಿಸುತಂ ||
 ರಾಗರಸದೊಳು ಕರಸ್ಥಳ |
 ಯೋಗಕೆ ಬಂದಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (45)

ಪರಿಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನವೊಲು |
 ಸುರತರುವಿನವೊಲು ಸುಧಾನಮುದ್ರದವೊಲು ಭಾ ||
 ಸುರಭಂಗಾರಾದ್ರಿಯವೊಲು |
 ಕರಪೀಶಕೆ ಬಂದನೆಮ್ಮ ಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (46)

ಸಿರಿಯಂತೆ ಸಿದ್ಧಿಯಂತೀ |
 ಶ್ವರಭಕ್ತರುವಿನಂತೆ ಬಜಯಂ ಗೃಹಂ ||
 ಕರಕಮಳಕೆ ಹೋಹೋ ಭಾ |
 ಪುರೆ ಹರವಾದನಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (47)

ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಮೋಕ್ಷದ ಮಾ ।
 ತಿನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ನೇವ ನಿತ್ಯಮಾನಧ್ಯಾನಂ ॥
 ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಜಪತಪ ತೇಗೆ ।
 ಯನ್ನಕರಸ್ಥಲಕ ಕಂಕರೇಶ್ವರ ಬಂದಂ ॥ (48)

ಅಣವಣದಿಯೊಂಟುಸಿದ್ದಿಯ ।
 ನಣಿಸುವ ಶಿವಾರ್ಜಕರ್ಗ ತನ್ನನೆ ಕೊಡುತ್ತಂ ॥
 ಪ್ರಣಯದೊಳೆನ್ನಯ ಕರದೊಳು ।
 ಬಣತೆಯೊಳೆನೆದಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (49)

ಕೆಲಹೊತ್ತು ನೇತ್ರಕೆ ಮಳದಿ ।
 ಕೆಲಹೊತ್ತು ಕರಾಬ್ಬಜಾತದೊಳಂ ಕೆಲಹೊತ್ತು ॥
 ನೆಲಸಿ ಹೃದಯಾಬ್ಬದೊಳು ಶಿವ ।
 ಕಳದಂ ಹೊತ್ತಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (50)

ಯಿಂತ್ರವ್ಯ ವಾಲಗದ ಸಿರಿ ।
 ವಂತಂ ವರಮೂರ್ತಿಯನ್ನ ನಿಜಕೆರಕಮಳಾ ॥
 ಪ್ರಾಂತದೊಳದೆ ಮಹಾಭಾ ।
 ಗ್ಯಂತಳೆದುದಲಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (51)

ಇದು ಜಿಲುವಿನ ಜಲವೋ ತಾ ।
 ನಿದು ಸೊಂದರ್ಯದ ಸಮುದ್ರವೋಯೆನೆ ಕರಪೀ ॥
 ಠದೊಳು ತಾನಿದುರದಾ ಶಿವಲಿಂ ।
 ಗದ ರೂಪನಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (52)

ಬೇರೂರಿದ ಬೆಳಗಿದ ಬೀ ।
 ಡಾರದೊಳೆಷ್ಟವ ಸಹಸ್ರಕೋಟಿ ದಿನೇಕಂ ॥
 ಗೋರಗೆಯಾಗಿ ಕರಸ್ಥಲ ।
 ವಾರಿರುಹದೊಳೆನೆದೆಮ್ಮ ಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (53)

ಮಿರುಗುವ ನಗೆಮೋಗದಿಂದಂ ।
 ಯಿರುಗುವ ಗಣನಿಕರದಿಂದ ಕರಸರಸಿಜದೊಳು ॥
 ಕರಕಂಡಕಂಕರೇಕಂ ।
 ಮೆರದಂ ಕತಕೋಟಿ ಭಾಸ್ಕರಪ್ರಭೆಯಿಂದಂ ॥ (54)

ಭೃಂಗೀಶ್ವರನಾಡುವ ನಾ ।
 ಹ್ಯಂಗಳ ಮಂಗಳ ಸುಖಗಳಂ ಕಂಗಳೊಳಂ ॥
 ಹಂಗದೆ ನೋಡತಕರಕಮ ।
 ಳಂಗಳೊಳೆನೆದಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (55)

ನೋಡುತ ಗಣಂಗಳಂ ಮು |
 ದ್ವಾಡುತಗುಹಗಣವವೀರರ ಭದ್ರರ ಸುಖಮಂ ||
 ನೀಡುತ ಹಸ್ತದೊಳನೆದಂ |
 ಘ್ರಾಢರದೇವಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (56)

ಅತಿಜದುರನೆತಿವಿದಗ್ಧಂ |
 ಅತಿಕೋವಿದನತಿಯಾದಾರನತಿಯತಿಜದುರಂ ||
 ಅತಿಸುಲಭಂ ಶೈಲಕನೈ |
 ಪತಿ ಕಂಕರನೆನ್ನ ಕಂಕರೋಡದೊಳನೆದಂ || (57)

ಮಂಗಳವದನಂಗಳ ಬೆಳ |
 ದಿಂಗಳನಣಿಸುವ ದಂತಪಂತಿಯ ದರಹಾ ||
 ಸಂಗಳ ನಗೆಗಂಗಳ ಶಿವ |
 ಲಿಂಗವ ಕಂಡೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ | (58)

ಪೊಚ್ಚ ಪೊನಮುತ್ತಿನವೊಲೂ |
 ಅಚ್ಚಳಯದಮೃತದಂತೆ ರಾಜಿಪ ಮುಖಮಂ ||
 ನಿಜ್ಜನಾಂ ಕಂಡು ಮನದೊಳು |
 ಮೆಚ್ಚಿದ್ಧೆ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (59)

ನಾರಾಯದ ಸಾರಂಭದ |
 ಮಾರಾರಿಯ ಮುದ್ದು ಮುಖದ ವೋಹವೆಸಿರಿಯಂ ||
 ವೋರಂತೀಕ್ಷಿಸಿ ದವೈದೆ |
 ಸ್ಮರಿಸಲಾರಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (60)

ಕರತಳದೊಳು ಶಿವ ನಿಮ್ಮಯ |
 ಸಿರಿವೋಗವಂ ನೋಡಿ ಕಂಡು ವೆರೆ ಕಣ್ಣುಬರಂ ||
 ಪರಿಹರಿಸಿಡೆನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕೇ |
 ಸರಿಯಿನ್ನುಂಟೆ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (61)

ಊಂಡಂತಾದುದು ಸುಖವೆಡಿ |
 ಗೊಂಡಂತಾದುದು ಮನಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯಾಮೃತಮಂ ||
 ಕೊಂಡಂತಾದುದು ನಿಮ್ಮಂ |
 ಕಂಡಾ ಕ್ಷಣದೊಳ್ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (62)

ಮನತುಂಬಿದ ನಂತೋಷಂ |
 ತನುತುಂಬಿದ ಲಸಿತ ಭಸಿತರಾದ್ರಾಕ್ಷೆಗಳಂ ||
 ತೋನೆಯಾತ ತೂಗುತ ಬೇಗುತ |
 ಹೆನೆವೆ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (63)

ತೊನೆಯಾತ ತೂಗುತ ಬೀಗುತ |
 ಮಾನಿಯಾತ ಮಾದ್ದಿಸುತ ಭರ್ಜಿಸುತ ಗಳವುತ್ತುಂ ||
 ಜನುಗುತ ಜೀವಿಸುತ ಭವನ |
 ನೆನವುದು ನಿಜ್ಜಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ | (64)

ದಿವರಾತ್ರೆಯೊಳ್ ಶಿವಶಿವ |
 ಶಿವಯಂಬ ನೆನಹನೆನಗೆ ಕೊಟ್ಟೆಡೆ ಆರಾ ||
 ರವಿಕಶಿನಭವುಳ್ಳನಕ್ಕಂ |
 ನಿಮಗರಗುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (65)

ತನು ನನದ ಸುಖದಿಂದ |
 ಮಾನ ನನದು ಶಿವಾನುಭಾವ ಸುಖದದಿಂದ ||
 ಜನುಗಿ ಜೀವಿಸುತ ನಿಮ್ಮಂ |
 ನೆನವೆನೆಂದೂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (66)

ರನ್ನದವೊಲು ರಾಜಿಸುವ ಸು |
 ವರ್ನದವೊಲು ಪೊಳೆವ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯ ಮಾಖಮಂ ||
 ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಮಾನದಣಿ |
 ವನ್ನಕ ನೆನವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (67)

ಮೂರ್ತಿಯ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಂ |
 ಕೀರ್ತಿಯ ಕೇಳುತ್ತ ಐದಾರೇಳೆಂಜೊಂ ||
 ಭತ್ತನೆಯವನೈ ಯಿರವಿಗೆ |
 ಕೂರ್ತಿಹುದು ಮಾನಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (68)

ಕಂಗಳೊಳುರೈಸಿ ದಣಿಯದೆ |
 ಅಂಗೈಯೊಳು ಮೂರ್ತಿಗೊಳುಸಿ ವದವನರಾಹಮಂ ||
 ಭೃಂಗನವೊಲಪ್ಪಿಯಪ್ಪಿಜಿ |
 ನುಂಗುವೆನೊಲವಿಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (69)

ಭುಜತುಂಬಿಯಪ್ಪಿ ಲಿಂಗವ |
 ಭಜಿಸುತ ಬಾಯ್ತುಂಬಿ ನಯನತುಂಬಿಸಿತಾತಂ ||
 ಯಜವಾನಶಿವಂ ನೋಳ್ಪುದು |
 ನಿಜಸುಖವೆನಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (70)

ಅಂಗೈಯೊಳುರುಳುಹಗಲಾಂ |
 ಲಿಂಗವ ನೋಡುತ್ತ ಲಿಂಗಮಂ ಹಾಡುತ್ತಾ ||
 ಲಿಂಗಿಸುವ ಸುಖಕೊರೆಯ ಸು |
 ಖಂಗಳ ಕಾಣೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (71)

ಆಡುತ ಪಾಡುತ ಪೂಜೆಯ |
 ಮೂಡುತ ಕೋಡುಡುತ ಭವನಿಮ್ಮಯ ಪದಮಾಂ ||
 ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯಂ ವಜ್ರದ |
 ಜೋಡಾಯ್ತನುಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (72)

ಹಸ್ತದೊಳು ಲಿಂಗದೇವನ |
 ಕುಸ್ತುರಿನುತ ಕೋಟಿಬರಿಯ ಸತ್ಕಾರಗಳಂ ||
 ವಸ್ತು ಕವರ್ಣಕದಿಂದಂ |
 ವಿಸ್ತುಲಿಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (73)

ರಾಜತತ್ಪುಲದೊಳಂ ಗ್ರಹ |
 ರಾಜನ ಮಂಟಪದೊಳೊಪ್ಪಿ ವೋಲಗಂ ಗೋಡುತಂ ||
 ರಾಜನುವ ಶಿವನ ಶೇರ್ತಿಸಿ |
 ನಾ ಜೀವಿಸುವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (74)

ಹರನೆ ಶಿವನೆ ಭವನೆ |
 ಗುರುವೆ ಸುರತರುವೆಯೆಂದು ಯಿರಾಳೆಂ ಪಗಲುಂ ||
 ಸ್ತುರಿಸುವ ನಾಲಗೆಯನುಗಂ |
 ದೊರಕುಳದಿಂದೊ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (75)

ಲಿಂಗವೆ ಲಿಂಗವೆ ಲಿಂಗವೆ |
 ಲಿಂಗವೆಯೆಂಬುದೊಂದು ಲಿಂಗನಾಮಗ್ರಹಣಂ ||
 ಹಂಗದೆ ನಾಲಗೆಗಾಡೆ |
 ಹೊಂಗುವೆ ನಿಜ್ಜಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (76)

ಕಡವರದಾ ಕಣಿಪವೆ ಪಾ |
 ಲ್ಲಡಲಿ ನವನಿಧಿಯೇ ತವನಿಧಿಯು ಯೆಂದೆನುತಂ ||
 ಬಡದೆ ನಾ ಶೇರ್ತಿಸುವೆ ನಿ |
 ಮ್ಹಡಿಗಳ ನೋಲವಿಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (77)

ಅರ್ಬುಡ ಹಸ್ತದೊಳರ್ಚಿಸಿ |
 ನಿರ್ಬುಡ ನೇತ್ರದೊಳು ನೋಡಿ ಶಿವ ನಿಮ್ಮಡಿಯಂ ||
 ಕರ್ಬು ಜಂಹ್ಡೆಯೊಳು ಶೇರ್ತಿಸಿ |
 ಕೋರ್ಬುವೆನೆಂದೂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (78)

ಒಂದರ ಹೋದರನರಿಯದೆ |
 ನಿಂದರ ನೆನದವರನರಿಯದಿರಾಳುಂ ಪಗಲುಂ ||
 ಜಂದಿರಧರ ನಿಮ್ಮ ನರ್ಚಿಸಿ |
 ನೆಂದೂ ನಿಬವಿದು ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (79)

ಅಡಿಗಡಿಗ ಲಿಂಗದೇವನ |

ಅಡಿಮಾಡಿಯೊಳು ಹಲವು ಭರಿಯ ವೃದ್ಧವನೊಲವಿ |

ದುಡಿಸುತ ಮುಡಿಸುತ ತೊಡಿಸುತ |

ನಡಿನೋಡುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(80)

ಉಬ್ಬಿದೆರೆ ವೃದ್ಧತರುವನೊ |

ಳಬ್ಬಿರಿಸುವ ಕೋಗಿಲಂತೆ ಲಿಂಗಾರ್ಜನೆಯೊಳು |

ಉಬ್ಬಿತ ಕೊಬ್ಬಿತ ಕೀರ್ತಿಸಿ |

ಹಬ್ಬುವೆ ಪದಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(81)

ಕಯ್ಯಾರೆ ಮಾಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ |

ಮೈಯ್ಯಾರೆ ಮಹೇಶ ನಿಮ್ಮನಾಲಿಂಗಿಸುತಂ ||

ಹಾಯ್ಯಾಲಿಟ್ಟೊರಲಿ ಕೀರ್ತಿಸಿ |

ಮಾಯ್ಯಾನುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(82)

ಅಪಲಂಬಿಸಿಯಾಲಂಗಿಸಿ |

ತವಜಾಂಬಿಸಿ ಲಿಂಗನಿಲಯಾದೊಳು ಪರವನಮಂ ||

ನವಿಯಾತಮರನುಬಮಂ ಬಯ |

ನುವೆನನವರತಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(83)

ನಂಬಿಸಿ ಜಾಂಬಿಸಿ ಪದಯಗ |

ಮಂ ಬಿಗಿಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಹೆಪ್ಪನಿಟ್ಟಂತೆ ಮನಂ ||

ತುಂಬಿದ ತೋರಯಾವೊಲಿಹನುಬ |

ಮಂ ಬಯಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(84)

ಜಾಂಬನರಗದಿಂ ಮೈವಾರ |

ವಂಚೆಯ್ಯ ರನನ ಪದಾಂಬುರುಹಕೇಸರದೊಳೊ ||

ಹಂಬಲಿಸಿ ಜಿನುಗುವೆ ಮರಿ |

ದುಂ ಬಿಯಾವೊಲು ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(85)

ಅರೆವೊಣ್ಣೆ ನೆ ಗರುವನ ಸಿರಿ |

ಜರಣಪಯೋರುಹಪರಾಗಮಂ ಬಂಡೊಣ್ಣತಂ ||

ಹರವರಿಯ ಹರುವದೊಳು ಮಧು |

ಕರನಾಗಿವ್ವಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(86)

ಕಕಿರಣವನೊಲಿದಪ್ಪಿದ |

ಕಕಿಶಾಂತದ ತೆರದಿ ಕರಗಿ ನೀರಂಗುತ್ತಂ ||

ವನದಪ್ಪಿ ಲಿಂಗದೊಳು ಕಂ |

ಪಿಸಿ ಜೊಂಪಿಸುವೆ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

ಲಲೈ ಗರದು ಭವನಂಘ್ರಿಯ |
 ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಮರದು ಮೆಲ್ಲನೆಗೊಳುತಂ ||
 ಹೆಲ್ಲನೆಯ ಹಿರಿಯೆ ಸುಖದೊಳು |
 ಪಲ್ಲೆಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (88)

ಕೆಂಗಲಿಸಿ ಕೆಲದು ಲಿಂಗವ |
 ನೆಂಗದೊಳಮದಪ್ಪಿ ಕುಪ್ಪಿ ಗತಿಗಮಕದೊಳಂ ||
 ರಿಂಗಣ ಗುಣವ ಮಹಾನುಖ |
 ಕಂಗೈಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (89)

ತೆಗೆದಪ್ಪುತ ಬಿಗಿದಪ್ಪುತ |
 ನೆಗದಾಡುತ ಕೊಬ್ಬಿ ಕೊನೆರಿ ಕುಡಿವರಿಯಾತ್ತಂ ||
 ಹೊಗಳುತ್ತ ಹೊಮ್ಮುತ್ತ ರಮಿಸುವೆ |
 ನೆಗಲದೆ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (90)

ಅರಾತ ಸಾರಾತ ಶಿವನೊಳು |
 ಹೋರಾತ ಹೊಡೆಕರಿಸಿ ಹೊಂಗಿ ಹೊರೆಯೇರುತ್ತಂ ||
 ಭೋರನೆ ನಿಮ್ಮೊಳು ನೆರವುದ |
 ಹಾರೈಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (91)

ಊಕ್ಕಿ ಮನವಿಕ್ಕಿ ಲಿಂಗಕೆ |
 ಸಿಕ್ಕಿ ಕರಂ ನೊಕ್ಕಿ ಸುಖರಸಾಮೃತದುಣಿಸಂ ||
 ಅಕ್ಕಿ ಸಲಾರದೆ ಹೆಳ |
 ವಿಕ್ಕದೆ ಬಿಡೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (92)

ಕರವನದಿಂ ಭರವನದಿಂ |
 ದುರವಣಿಸುವ ಸುಖದಳಪ್ರವಾಹದಿ ನಿಮ್ಮಂ ||
 ನೆರವ ನಿಜಭಕ್ತಿಸಿದ್ಧಿಯ |
 ಸಿರಿಗಳಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (93)

ಹಮ್ಮಿನ ಹಡಣವ ಹಿಂಗಿಸಿ |
 ಸುವ್ರಾನದ ಸುಖದ ನೋನೆಯೊಳು ನೆನರುತ್ತಂ ||
 ನಿಮ್ಮೊಳು ಲೆರದವೆನೆಂಬ |
 ಉಮ್ಮುಳಕೆ ಘನಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (94)

ಪುಳಕದೆ ಬಳಕದೆಲಂಗಂ |
 ಮುಳುಕೆ ಮನಂ ತುಳುಕೆ ತೂಗಿ ತೊನೆದಾಡುತ್ತಂ ||
 ಇಳವ ಸುಖಾನಂದಾಶ್ರವ |
 ನೆಳಸುವೆ ನತತಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (95)

ಅಕ್ಕರಿಂ ಪುನಿದು ಮುದ್ದಿಸಿ ।
 ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಪದವನದವೆಸಳೆ ಹೊಸಹೊದರೊಳು ॥
 ಹೊಕ್ಕವನೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನೆ ।
 ಕಕ್ಕಲಿತೆ ಘನಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(96)

ಮದನಮದಹರ ಪ್ರಲಿಚ ।
 ಮೌದ ಪ್ರಣ್ಯಾಧಿಕನೆ ಚರಣದೊಳು ನೆರೆ ನನಗಂ ॥
 ಸದನವ ಮಾಡುವೆನೆಂದತಿ ।
 ಹದಿಯುತ್ತಿಹೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(97)

ಯಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ದೇವನ ।
 ಸಿರಿಚರಣವನುಗಿದು ಬಗೆದು ಹೊಗರೆಳನುತ್ತಂ ॥
 ಹೊರೆಯಿಳುದು ಕೊರಗಿ ಚಿಂತಾ ।
 ಪುರನಾಗಿಹೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(98)

ಕರಪೀಠದೊಳುಂ ಕಾವಿಸಿ ।
 ನೆರೆದವೆನೆಂದಿರುಳುಹಗಲು ಚಿಂತಿಸಿ ನಿಮ್ಮಂ ॥
 ಸ್ಮರಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನು ।
 ಸರಿಮಾಡುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(99)

ಮನವೆಂಬ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಿಜ ।
 ನೆನಹೆಂಬ ಮರಾಳತೊಳೆತಳ್ಳವ ಹಾಸು ॥
 ತ್ತನುನಯದಿ ನಿಮ್ಮರಮಿಗುವ ।
 ದೆನಗತಿಕಾಮ್ಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(100)

ಕರಜಿಲುವ ಲಿಂಗದೇವನ ।
 ಸಿರಿವೊಗದೊಳು ವೊಗವನಿಟ್ಟು ಮುಂಡಾಡುತ್ತಂ ॥
 ನೆರೆವ ನಿಜನುಬದ ನುಗ್ಗಿಯು ।
 ಸಿರಿಗಳನುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(101)

ನೋಗಯಿಗುವ ಎಳನಗೆಯ ನನು ।
 ನಗೆಯ ಮುಗುಳಗೆಯ ಲಿಂಗದೇವನ ಚಿಲುವಂ ॥
 ಮಿಗೆ ಕಂಡು ನೋತು ನುರತಕೆ ।
 ನೆಗುಳುಹುದು ಮನಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(102)

ಕಣ್ಣೆರಡರ ದೇವತೆಗಳು ।
 ಹೆಣ್ಣುಗಳವ ನೋಡಲಾರೆನುದಿನ ಮೂರಂ ॥
 ಕಣ್ಣಿನ ಪ್ರರಾದಗೆ ಮೋಹಿಸಿ ।
 ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿ ಕಣಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(103)

ಕರಕಮಳವೆಂಬ ನೆಜ್ಜೆಯು |
 ಸಿರಿಮಂಜದ ಹಂಸತೂಳೆಗಳ್ಳವ ಮೂಣದೊಲವಂ ||
 ಪುರಂಪುಂಗಳವನ ನೆರವೆಂ |
 ಭರವನದಿಂದಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (104)

ವನುತ ಕರಪೀಠವೆಂಬಿರ |
 ಮನೆಯೊಳು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹಾಸ ಹಜ್ಜಡಿಗುತ್ತಂ ||
 ಏನೆಯ ಶಿವಲಿಂಗ ದೇವನಿ |
 ಮನದೊಳು ನೆರವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (105)

ನಲ್ಲಳು ನಲ್ಲನೆ ಸುರತಕೆ |
 ತಲ್ಲಣಿಸುವವೊಲು ಮಹೇಕಕರಪೀಠದೊಳಂ ||
 ನಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮೊಳು ನಾ ನೆರ |
 ದಲ್ಲದೆ ಬಡನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (106)

ನಸುನೊಟಂ ಪೊಸಬೇಟಂ |
 ರಸಕೂಟದಿ ನಲ್ಲನೊಡನೆ ನಲ್ಲಳು ನೆರವಂ ||
 ತೊಸದು ಕರಪೀಠದೊಳು ಮೋ |
 ಹುಸು ಮುದ್ದಿಸುವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (107)

ಪ್ರಣಯಕಲಹದೊಳು ಮಾನಿಯಾತ |
 ಋಣತೆಯೊಳಂ ತಿಳಿಯುತಿಹ ಲತಾಂಗಿಯ ವೊಲು ನಾಂ ||
 ಹಣಗುವೆ ನಿಮ್ಮಂ ಮತ್ತಂ |
 ಕ್ಷಣದೊಳು ನೆರವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (108)

ಗಾಢಾಲಿಂಗನ ರನದಿಂ |
 ಪೊನ್ನಿಯ ಜಾಂಬನದಿ ನಿಮ್ಮಕರಪೀಠದೊಳಂ ||
 ಕಾಡುತ ಬೇಡುತ ಹಾಡುತ |
 ನೋಡುತ ನಲಿವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (109)

ರಸಮಕೂಡಮನಪ್ಪಿದ |
 ಹೊಸ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತೆ ಮನಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಹರಾಬೆಂ ||
 ಪನರಿಸಿತು ನಿಮ್ಮನಾಲಿಂ |
 ಸಿದಾಕ್ಷಣದೊಳು ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (110)

ಲಾವಣ್ಯದ ಲಾಲನೆಯಿಂ |
 ಕೋವಿದಮಾಲನೆಯೊಳೆನ್ನ ನೋಲಿಸಿ ಕರದೊಳು ||
 ವೋವಿರಮಿಸಿದೆ ವಿಭಗ್ಧರ |
 ದೇವನಲಾ ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (111)

ನಿಮ್ಮಂ ಕಂಗಳಾ ಖೋಡಲಿ |
 ನಿಮ್ಮಂ ಪೂಜಿಸಲಿ ಹಸ್ತ ನಾಲಿಗೆ ಸತತಂ ||
 ನಿಮ್ಮಂ ಖಾಡಲಿ ಮಸ್ತನ |
 ನೆಮ್ಮಲಿ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (112)

ವೊಡಲಂ ಉಸುರಂ ನಡೆಯಂ |
 ಸುಡಿಯಂ ಶಿವ ನಿಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಸನೆ ಮಾರಿದೆ ನಾಂ ||
 ಕಡಿಸದೆ ನಿವೊಡವೆಯ ಕಾ |
 ಪಿಡು ನಿವೊಡಳು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (113)

ನೀನೆ ನಿಧಿ ನೀನೆ ಮಂತ್ರಂ |
 ನೀನರ್ಚನೆ ನೀನೆ ಭಕ್ತಿ ನೀನುಪದೇಶಂ ||
 ನೀನೆ ದಪತಪವೆನಗಂ |
 ನೀನದನರಿಯಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (114)

ನೀನಾಡಿಸಿದಂತೆ ಸುಡಿಸ |
 ನಾನಾಡುತಿರ್ದೆನ್ನೆನೆ ಸನ್ನಿಷ್ಟಿಯೊಳಂ ||
 ನಾನಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದ |
 ನೀನದನರಿಯಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (115)

ಮಾರಾತನ ಜೀರ್ಣಿಯಿಂದಂ |
 ಬೋರುಹವಲ್ಲಾ ಡಾವಂತೆ ನಡವೆಂ ಸುಡಿವೆಂ ||
 ಮಾರಾರಿ ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕ |
 ಪೂರೈಸುವನಕಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (116)

ಅರಿಯಂ ಮರವೆಯನೆನ್ನೊಳ |
 ಗರಗದೆ ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಮಹಿಮೆಯನೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಂ ||
 ನೆರೆರತ್ತೆನು ನೆರೆರತ್ತೆನು |
 ನೆರೆರತ್ತೆನು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (117)

ಜಯಜಯಾ ಮದನವಿಜಯಾ |
 ಜಯಜಯಾ ಭವವಿರಹಿತ ಜಯ ಭವಾನಿವಲ್ಲಭ ||
 ಜಯ ನಿರ್ಲಯಾ ಭವಅನಾಮಯಾ |
 ಜಯಜಯಾತು ನವೋ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (118)

ತ್ರಾಹಿಮಾಂ ಖಾಹಿ ಸದ್ವನ |
 ಮೋಹಿ ಸತೋಸ್ತೀಹಘಾಹಿಮಾಂ ತ್ರಾಹಿ ಮಹೋ ||
 ತ್ನಾಹಿ ನಿಜಭಕ್ತದೇಹಿಕ |
 ದೇಹಿ ನಮಸ್ತೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (119)

ಅಭಯಂ ಅಭಯಂ ಅಭಯಂ |
ಅಭಯಂ ಸತತಜನಮನೋರಥಪ್ರದಮಭಯಂ
ಅಭಯಕರದಾನಿ ಅಭಯಂ |
ಅಭಯಂ ಅಭಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (120)

ಶ್ರೀ ನಾಗರಾಜಕಂಕಣ |
ದಾನವರಿಪ್ರಸನಯನಚರಣ ನಿರುಪಮ ಭಕ್ತಿ ||
ಜ್ಞಾನಮೈರಾಗ್ಯಮಂ ಕೊಡೆ |
ನೀನನಗೋಪಿಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (121)

|| ಕಂಕರದೇವರ ಕಂದ ||

೨೬

TARUSVARUPAM RAJAKKANMARUTE KATHA

Edited by

SRI M. P. MUKUNDAN

(Continued from page 102, of Volume VII, No. 2.)

തരൂസ്വരൂപം രാജാക്കന്മാരുടെ കഥ

നെടിയിരിപ്പ് സ്വരൂപത്തികന്ന് കല്പിച്ചു വട്ടപാരയിലും അത്തികൊട്ടിലിലും പുതുഞ്ചിരിയിലും പുത്തൻ ഗ്രാമത്തിലും ചൊക്കനാമപുരത്തും അകത്തെത്തറ പെരുഴി ഇടത്തിലും കാവഞ്ചിരിയിൽ പുഴയുലിടത്തിലും പാട്തും സ്രാമ്പിയുട യാട്ടെയും കാവുട ചേരിക്കല്ലും അടക്കി 36-ാമത് മകനായൊ 18-ാംനു സാമൂതിരിമല്ലാട്ടിന്ന് കല്ലേയുടങ്ങരേക്കു എഴുന്നള്ളി ഭഗവതിയേയും തൊഴുതു ഭഗവതിക്കു പട്ടംചാർത്തി പഞ്ചസാരപ്പായസം വഴിവാഴ് കല്പിക്കുമ്പോൾ കതിരവിലറ വാളയാറിൽ വന്നു എന്ന് കേൾക്കുകൊണ്ടു നാഴികയും താമസിയാതെ കൊടുവായുക്കു എഴുന്നള്ളി രണ്ടു മലപ്പുറം അയ്യായിരത്തിലുള്ള ലോകത് തിരുവക്കാഴ്ചവെച്ചു തൊഴുകയുടചെയ്തു. എന്നതിന്റെറശേഷം കൊല്ലം 937-ാ മതു കർമ്മിടകനായറിൽ വടക്കെ നടയൽ എത്തി തിരുവള്ളത്തിലേറുവന്നു നടക്കു എന്നുറച്ചാറെ നെടിയിരുപ്പുസ്വരൂപം വട്ടപാരയിൽനിന്നു വടക്കത്തേറിയോളം ഇതിലകത്തുള്ള പാടയും സ്രാമ്പികളും ചുങ്കവും ചേരിക്കല്ലും ഉഴിച്ചുനം കൂററിൽതന്നെ വാങ്ങിപ്പോകയും ചെയ്തു. അതിന്റെറശേഷം രണ്ടു പെരുഴി അച്ചന്മാരിൽ ചിലരു നാട്ടിൽ ചൊക്കനാമപുരത്തുവന്നാറെ നാട്ടിൽനിന്നു ചിലരു കാണാൻ ചെന്നതിൽ കുറാനത്തുരി കൊപ്പിനായരെ ശിക്ഷിക്കയും ചെയ്തു. ചേലക്കരെ ഇരുന്ന എളയച്ചനെടത്തിൽ ഉണ്ണാമലപ്പുറം ചെറുകോതം എടത്തിൽ കോമ്പി അച്ചനും കല്ലുരുനിന്നു തിരുവമ്പിന്റെ തിരുവയോളം പാലക്കാട്ടുശ്ശേരിനിന്നു നെടിയിരുപ്പുസ്വരൂപം ഒഴിച്ചുപ്രകാരത്തിന്നു ഒരു ഭിവസംതന്നെ രണ്ടു നാലു തിരുവടയാളം വരികകൊണ്ടു ചേലക്കരെന്നിന്നു തിരുവില്വാമല വഴിക്കു വന്നു മകരെ പുഴകടന്നു കല്ലുക്കുടയന്നു തിരുവമ്പിനെക്കണ്ടു തൊഴുതാറെ കുറാനിശ്ശേരി കൊപ്പിയെ വെട്ടിയതിന്നു തിരുവമ്പിന്നു ഏറിയ തിരുവുള്ളകേടു ആകകൊണ്ടു ഇനി തിരുമന്നസുറി

ഞങ്ങളെക്കണ്ടു് ഒന്നും ചെയ്യയില്ലെന്നു് ഉണൗമലച്ചൻ ഉണൗത്തി
 ച്ചാറെ അന്നത്തെ മിവസം അവിടെ പാർത്തു് പിററന്നാൾ നൂറണി
 യിൽ വന്നു് കുളിക്കയും പഴയരിയും കഴിഞ്ഞു് കോയമ്പത്തൂരു
 നിന്നു് വന്നിട്ടുള്ള അച്ചന്മാരെ എല്ലാവരെയും ആളയച്ചു് അവിടെ
 വരുത്തി അന്നത്തെ മിവസം അവിടെ പാർത്തു് കർ്കമാസം
 15-ാം തിയ്യതി വ്യാഴാഴ്ച രണ്ടു് പെരുപ്പി അച്ചന്മാരും തമ്പുരാന്റെ
 മഹൻ ഉണൗമലച്ചനുംകൂടി പാലക്കാട്ടശേരി നഗരത്തിൽ കിഴക്കു
 പുറത്തു് പുറപ്പെട്ടു് കൊല്ലിൽ തമ്പുരാന്റെ സ്ഥാനത്തിന്നു് ചെന്നി
 രുന്നാറെ രണ്ടു നഗരത്തിലുള്ള ചെറിയാരും ചെട്ടിയാരും ചെട്ടിവരു
 കരും രണ്ടു മലപ്പുറം അയ്യായിരത്തിലുള്ള ലോകരും അവിടെ വന്നു്
 തമ്പുരാന്റെ സ്ഥാനത്തിന്നു് കാഴ്ചവെച്ചു് കാൺകയുംചെയ്തു.
 അന്നുതന്നെ കോണിക്കലടത്തിൽ കേലു അച്ചനും എളയച്ചനെട
 ത്തിൽ തമ്പുരാന്റെ മരുമകൻ ഉണൗമലച്ചനുംകൂടെക്കൂടെയെ ചെന്നു്
 ഭഗവതിയെ തൊഴുതു് ചൊക്കന്നാഥപുരത്തുചെന്നു് പാക്കയുംചെയ്തു.
 അതിന്റെശേഷം എളയച്ചനെടത്തിൽ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനും കൂടുന്ന
 രായരും ഏതാനും കുതിരയും വാനോടുംകൂടി കോയമ്പത്തൂരു
 നിന്നു് പുറപ്പെട്ടു് ശേഖരിപുരത്തു് അലിപ്പറമ്പിൽ വൈദ്യപ്പട്ട
 തടെ മഠത്തിൽ അച്ചനും ആലക്കോട്ട ചാമീപട്ടരുടെ ക്ഷേത്രത്തിൽ
 കൂടുന്ന രായരും കുതിരയും പാക്കയും ചെയ്തു. അച്ചൻ ശേഖരിപുരത്തെ
 ത്തിയാറെ രണ്ടു മലപ്പുറം അയ്യായിരത്തിലുള്ള ലോകരും കാണാൻ
 ചെന്നാറെ അവരവരുടെ അവസ്ഥപോലെ രൂപായ് വെച്ചു്
 കാണണമെന്നു് കല്പിച്ചിട്ടു് രണ്ടു മലപ്പുറം അയ്യായിരവും പതിനേഴ
 നാട്ടിൽ സമൂഹത്തിലുള്ള ബ്രാഹ്മണരും രൂപായ് വെച്ചു കാൺകയും
 ചെയ്തു. 37-ാമതു ചിങ്ങമാസത്തിൽ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻ കോയ
 മ്പത്തൂരുനിന്നു് ശേഖരിപുരത്തേക്കു് എത്തിയതിന്റെശേഷം
 മൂമ്പിൽ നാട്ടിൻ രൂപായ് വരിയിട്ടതു്. അതിന്റെശേഷം
 രണ്ടു മലപ്പുറം ലോകരും അയ്യായിരത്തിനേയും ആളയച്ചുവരുത്തി
 ഞങ്ങൾക്കു് ആപത്തുവരികകൊണ്ടു് പരമേശത്തു ചെന്നു് പര
 മേശിയെക്കണ്ടു് ഏറിയൊരു ദ്രുപ്പത്തിന്നു് എഴുതിക്കൊടുത്ത പണം
 ബോധിപ്പിക്കേണ്ടതിന്നു് തങ്ങൾ എല്ലാവരുംകൂടി നിരൂപിച്ചു്
 ഉഭയവരിയിട്ടു് പണം എടുത്തുകൊണ്ടു് കൊടുക്കവേണമെന്നു്
 അച്ചൻ കല്പിച്ചാറെ അതാതു ദേശങ്ങളിലുള്ള ഉൽപത്തികളൊക്കെയു
 മെടുത്തു എഴുതിപറക. ഒരു പണവും രണ്ടു പണവും കണ്ടു് വരി

എടുത്തൊന്നിനെ പലപ്രകാരത്തിലും ഉച്ചവും ജനിപ്പിച്ചു പര
 ഭേദിക്കു പണമടച്ചു കീഴ് മയ്യാമപോലെ നടക്കാമെന്നു എഴുതിവെച്ച
 തിന്നു മങ്ങാട്ടി. . . . എടുത്തിൽ തൂണു ഇടുകയും ഇടപടിക്കൽ ഭഗ
 വതിക്കു ആടുവെട്ടുകയും കൊടക്കാവിൽ ഭഗവതിക്കു മച്ചു പണികയും
 കല്ലെക്കുളങ്ങര അഗ്രനടത്തുകയും ചെയ്തു. മ. . . അടുത്തേറി
 എടുപ്പം പണിചെയ്തു. കൊട്ടയും കൊത്തുചെയ്തും തീർത്തു ആളും
 ആയുധവും ഉണ്ടാക്കി ഉണ്ടയും മരുന്നും തടവു തീർത്തു 37-ാമതു
 തുടങ്ങി 40-ാമതോളം അയ്യപ്പപ്പുറത്തു എരുമക്കാരൻ വൈത്തു
 പ്പട്ടരുടെ മഠത്തിൽ പാർത്തു രാജ്യത്തിലുള്ള പ്രജകളെ പലപ്രകാര
 ത്തിലും ഭേദിച്ചു ഉച്ചവും എടുത്തു പരഭേദിക്കു കൊടുത്തിരുന്ന
 തിന്റെറശേഷം നവാബു സായ് തങ്ങളോടു പറഞ്ഞ സത്യത്തിൽ
 ഏറിയൊരു കുതിരബലത്തോടുകൂടി ശ്രീരംഗപട്ടണത്തിന്നു പുറ
 പ്പെട്ടു വടക്കെ വെങ്കളർ വഴിക്കു വന്നു കൊടുവുമല കടന്നു കോഴി
 കോട്ടേക്കു ചെന്നു പാളയം എറങ്ങിയതിന്റെറശേഷം നെടീയിരുപ്പു
 സപരൂപത്തിങ്കലുള്ള രാജാക്കന്മാരിൽ താമ്രതിരിപ്പാടു ഒഴികെ എള
 കൂറവാഴും തമ്പുരാക്കന്മാരും തമ്പുരാട്ടിമാരും തെക്കെ വേണാട്ടിരിക്കു
 വാങ്ങിപ്പാക്കയും ചെയ്തു. താമ്രതിരിപ്പാട്ടിന്നു നവാബിനെക്കണ്ടു
 കോഴിക്കോട്ടു കോവിലകത്തുതന്നെ എഴുന്നള്ളിപ്പാക്കയും ചെയ്തു.
 നവാബു കോഴിക്കോട്ടേക്കു എത്തി താമ്രതിരിപ്പാട്ടിന്നായിട്ടു കണ്ടു
 വിശേഷത്തിന്നു ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനും കോയമ്പത്തൂർ രാജാവിനും
 പാലക്കാട്ടുശേരിക്കു പരമാന്യം വന്നാറെ അച്ചനും രാജാവും മറ്റും
 വേണ്ടത്തക്കവരും പാലക്കാട്ടുശേരിനിന്നു പുറപ്പെട്ടു കോഴിക്കോ
 ട്ടേക്കു എത്തുന്നതിന്റെ തലേ ദിവസം താമ്രതിരിപ്പാട്ടിൽനിന്നു
 തീയിൽചാടി മരിക്കയും ചെയ്തു. അച്ചൻചെന്നു നവാബിനെ
 കണ്ടു കോഴിക്കോട്ടിന്നു പുറപ്പെട്ടു പൊന്നാനവായൽകൂടി മക
 രക്കു എത്തിയാറെ നവാബിനെ എതിരേറുകൊണ്ടു ഹോസവാൻ
 തക്കവണ്ണം ചെയ്ത ഉണ്ണാമലച്ചനും രണ്ടു മലപ്പുറത്തു ലോകരുംകൂടി
 ചെന്നു എതിരേറു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു എടുവണായറു അഞ്ചാം
 തിയ്യതി ചൊക്കനാഥപുരത്തുവന്നു പാളയം എറങ്ങുകയും ചെയ്തു.
 പാളയം എറങ്ങിയതിന്റെറശേഷം ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനോടു വലിയ
 പങ്ങിയച്ചനെടുത്തു എന്ന് നവാബു ചോദിച്ചാറെ ഇട്ടിക്കോമ്പി
 അച്ചൻ വലിയപങ്ങി അച്ചൻ ആളെ അയച്ചു വരുത്തി ചൊക്ക
 നാഥപുരത്തു വന്നു നവാബിനെക്കണ്ടു ഉടപമെയും വാങ്ങിയതിന്റെ

ശേഷം കോഴിക്കോട്ടു രാജാവിനെ പിടിച്ചതന്നാൽ ഞ്ഞു ചിറ ഇനിക്കു തരാൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു് തരേണമെന്നു് നവാബു് സായു പ്പം പട്രിയ്ച്ചനോടു് ചോദിച്ചാറെ നാട്ടിൽനിന്നു ഏതാനും ചില പെണ്ണുപിള്ളയെ പിടിച്ചു മങ്ങോട്ടിരി ഏടത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി പാപ്പിച്ചു് പിടിച്ചു കൊണ്ടുപോയ പെണ്ണുപിള്ളയിൽ ചിലരെ നവാബിന്റെ അരികത്തു കൊണ്ടുവന്നാറെ ഇതു ദ്രുപേടെ എന്നു പറഞ്ഞു ചൊക്കനാഥപുരത്തു നവാബു് എന്തിയ നാലാമിവാസം അന്യമായി എളയച്ചുനടത്തിൽ ചെറിയ ഉണ്ണാമലച്ചനേയും മൂക്കയിൽ ഗ്രാമത്തു് അനന്ത പട്ടരേയും പിടിച്ചു ഏതാനും കുതിരയേയും കൂട്ടി ഇടവടി അകത്തുനടത്തിൽ കനടി അച്ചന്റെ കളത്തിൽ ചെന്നു വടക്കെത്തരെ

ചൊക്കനാഥപുരത്തു വന്നതിന്റെശേഷം പുത്തുകോട്ടയിൽനിന്നു് ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻ നീരിൽ ചിക്കയ്യന്നു് തിങ്ങളിൽ രണ്ടായിരം പണം കയിലത്തുനം പറഞ്ഞു് കേലുഴു ചുന്റെ പാവു്ത്ര്യവും മാറി ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനുതന്നെ ചുങ്കവും ചേരിക്കല്ലുംകൂടി നാലുലക്ഷം പണത്തിന്നു് വെള്ളമുറുൻ ശാമിപ്പട്ടരുടെ പേക്കു് കയ്യികാകിതം എഴുതിക്കൊടുത്തു് തൊള്ളായിരത്തി നാലുത്തിമുന്നാമതു് തുലാത്തായ ററിൽ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനുതന്നെ പാവു്ത്ര്യം കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. കേലു അച്ചൻ നാട്ടിൽനിന്നു് വാങ്ങി കല്ലൂർ തിരുവമ്പിന്റെ മം ത്തിൽ പാക്കയും ചെയ്തു. നാലുത്തിമുന്നാമതിൽ പുകിവന്ന ചൊ ക്കനാഥപുരത്തു് കോട്ട ഒഴിപ്പിച്ചു് മീമുനവും കക്കിടകവും രണ്ടുമാസം പറകിതന്നെ ചൊക്കനാഥപുരത്തു് കോട്ടയിൽ പാക്കയും ചെയ്തു. നാട്ടിൽ വരിയിട്ടു് നാലുതിനായിരം പണം പറങ്കിക്കു് കൊടുക്കയും ചെയ്തു. 44-ാമതു് കന്നിത്തായറിൽ നവാബിന്റെ കല്ലനക്കു് ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻതന്നെ പാവു്ത്ര്യം ചെയ്തുകൊടുക്കയും ചെയ്തു. എളയച്ചു നിടത്തിൽ തമ്പുരാൻ 45-ാമതു് മകരമാസം 15-ാം തിയ്യതി നാടു നീങ്ങി സ്വപ്നം പുകീട്ടു് വടക്കെ പുളിക്കലൈടത്തിൽ തമ്പുരാൻ തിരുമുപ്പുകിട്ടി പതിനഞ്ചുകഴിഞ്ഞു പതിനാറാംപക്കം അരിയിട്ടു വാഴ്ചയും കഴിഞ്ഞതിന്റെശേഷം തമ്പുരാനു് നാടുവാഴ്ചയില്ലാതെ കണ്ടു് ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻതന്നെ പാവു്ത്ര്യം ചെയ്തുകൊണ്ടും വട ക്കെത്തരെ ചെമ്പഴിയും തമ്പുരാനുംകൂടി കോണിക്കലൈടത്തിൽ കേലു അച്ചനെ പട്ടണത്തിങ്കലേക്കു അയച്ചതിന്റെശേഷം ഇട്ടിക്കോമ്പി

അച്ചൻ കല്ലിച്ചു അച്ചൻ വെക്കും കടിക്ക [?] ചിലവിന്നും കൊടുത്തും പട്ടണത്തിലേക്കു വഴിയെ അയച്ചു കേലു അച്ചൻ പോയ കായ്ക്കും നവാബ് സമ്മതിയാതെകണ്ടും കുരുമാസക്കാലം അവിടെത്തന്നെ പാപ്പിക്കയും ചെയ്തു. ആറാം മാസത്തിൽ അമ്മണസായ്പും കേളു അച്ചനും കൂടി പാലക്കാട്ട് ശേരിക്കു എത്തുകയും ചെയ്തു.

ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻ കല്ലിച്ച തമ്പുരാന്റെ വെളിത്തീരി മാസവും മുടക്കിപ്പള്ളിക്കലടത്തിൽ തമ്പുരാനു നാടുവാഴ്ചയുമില്ലാതെ ചുങ്കവും ചേരിക്കല്ലും അടക്കി രാജ്യവും രക്ഷിച്ചു ഇരിക്കുമ്പോൾ നവാബ് കല്ലിച്ചു പാലക്കാട്ട് ശേരിക്കോട്ടയിൽ ഇരിക്കുന്ന ആളു തമ്മിൽ വെടിവെച്ചു കുറിക്കാരൻ കോട്ടയിൽനിന്നു ഒഴിച്ചു പുതു കോട്ട ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചന്റെ അരിയത്തുവന്നു പാർത്തു കോട്ട കിലെ താരും സുലപ്പ നായനും കോട്ട [യ] കത്തും അമ്മണ സായ്പ് പുറത്തും പാർത്തു തുലാമാസം 3-ാം തിയ്യതി തുടങ്ങി 9-ാം തിയ്യതിയോളം വെടിയും പടയും ഉണ്ടായാറെ കോണിക്കലെ ടത്തിൽ കേലു അച്ചനും ലോകരും കൂടിച്ചേർന്നു നാട്ടിൽ ലക്ഷ ആരു എന്നു പറഞ്ഞു ദണ്ഡിൽ ചിലവിന്നു അറുപതിനായിരം പണം വരിയിട്ടുകൊടുത്തു ഇരിക്കുന്നതിന്റെശേഷം നവാബ് കല്ലിച്ചു ബലംവന്ന അമ്മണ സായ്പും കുതിരയും മകരക്കു പാളയം വാങ്ങി. കേലു അച്ചനും മകരക്കു വാങ്ങുകയും ചെയ്തു. അമ്മണ സായ്പും കുതിരയും കടന്നു കിഴക്കോട്ടു പോയതിനുശേഷം കേലു അച്ചൻ കല്ലിച്ചു നാട്ടിൽക്കടന്നു വെട്ടിക്കൊല്ലുകയും രാക്കൊളളിവെ ക്കുകയും കണ്ണസൂത്രം അറുക്കുകയും പിടിച്ചുപറിക്കയും ചെയ്യാറെ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻ കല്ലിച്ചു കോട്ടക്കാരനെക്കൊണ്ടു തമ്പുരാനെ കോട്ടയിൽ ആക്കുകയും ചെയ്തു.

അതിന്റെശേഷം കേലു അച്ചനും ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനും തമ്മിൽ പറഞ്ഞു. അന്ത്രോത്രം ചേർന്നു കേലു അച്ചൻ മഞ്ഞപ്പുറെ വന്നു ഇരുന്നാറെ രണ്ടു മലപ്പുറത്തു അയ്യായിരത്തിലുള്ള ലോകരും തന്ത്രപ്പട നായരും കാഞ്ഞമേൽ പടനായരും കൂടി നമുക്കു നമ്മുടെ തമ്പുരാക്കന്മാരു നമ്മെ വെട്ടിക്കൊല്ലുകയും കുത്തിപ്പൊളിക്കുകയും രാക്കൊളളിവെക്കുകയും കണ്ണ കുത്തുകയും കണ്ണസൂത്രം പറിക്കുകയും ചെയ്യാതി അല്ല എന്നു കല്ലെക്കുളങ്ങരെ വടക്കെ നടയൽകൂടി നിലയോല എഴുതിവെച്ചു സത്യവുചെയ്തു ബലവാണെച്ചെന്നുകണ്ടു രാജാക്ക

ന്മാർ എഴുതിക്കൊടുത്ത പണത്തിൽ ഇരുപതിനായിരം പണം വിട്ടതിയും വരുത്തി പറക്കു് ഒരു പണം കണ്ടുളള വരിയും എടുത്തു് രാജാക്കന്മാരെക്കൊണ്ടും ഉഭയവരി എടുപ്പിച്ചു് ലോകരുതന്നെ കോട്ടക്കാരന്മാർ പണമടക്കയും ചെയ്തു.

കൊല്ലം - 22 മുതൽ തുടങ്ങി - 22
 തോളം രാജ്യത്തിൽ കഴിഞ്ഞ അവസ്ഥയും സ്വപ്രഭുപത്തികൾ കഴിഞ്ഞ അവസ്ഥയും ഏകദേശം കണ്ടു് എഴുതിയ വരി - 22
 22 മു് മകരവ്യാഴം കുറിയായറ്റു് 2-ാംനു് മക്കരനിന്നു് കോണിക്കലടത്തിൽ കേലു അച്ചൻ കല്പിച്ചു് ഉണിക്ക മത്തചാലിയും [?] ആളുകളും കൂടി വെളരാൻ ശാമിപ്പട്ടർ പുതുഗ്രാമത്തിൽ ഇരിക്കുന്നേടത്തവരു ശാമിപ്പട്ടരുടെ മഠത്തിൽ കടന്നു് കണ്ണസൂത്രവും പഠിച്ചു് ക്യാതും കഴുത്തും അറുത്തും അയാളുടെ മുതലു് എപ്പോൾപ്പെട്ടതും കവർന്നു മക്കളെ ദ്രവ്യരേയും പിടിച്ചു് മക്കരെക്കൊണ്ടുവന്നതിന്റെശേഷം താഴെപ്പിടിച്ചു് കല്പിച്ചു് കേലു അച്ചന്നു് കാവലാക്കുകയും ചെയ്തു. ശാമിപ്പട്ടരുടെ മക്കളെ പിടിക്കുകാരണം ആയിട്ടു എളയച്ചുനടത്തിൽ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചന്നും വീരയ്യൻ കുറിക്കാരുകൂടി പള്ളിക്കലടത്തിൽ തമ്പുരാനെ ചൊക്കനാമപുരത്തു് കോട്ടയിൽ ആക്കി 47-2 മുതൽ 49-2 മുതൽ വൃശ്ചികനായറോളം തമ്പുരാനെ കോട്ടയിൽ ആക്കി ഇരുത്തിപ്പാപ്പിച്ചതിന്റെശേഷം നവാബിന്റെ പരമാന്ത്രം വന്നിട്ടു് തമ്പുരാൻ ചൊക്കനാമപുരത്തു് കോട്ടയിൽനിന്നു് മങ്ങാട്ടശ്ശേരി എടത്തിലേക്കു് അടിവരിത്തിച്ചു് ഇരുന്ററിലുള്ളവരെക്കൊണ്ടു് പന്തീരായിരം പണത്തിന്നു് പടി എഴുതിവാങ്ങി അവരത്തെന്നെ കാവലും ആക്കി പാപ്പിക്കയും ചെയ്തു. 48-2 മുതൽ കുറിയായററിൽ കോണിക്കലടത്തിലെ അച്ചന്മാർ നാട്ടിന്നു് പോകുമ്പോഴായിട്ടു് എടത്തിലെ പെണ്ണപിള്ളയെ കാവശ്ശേരി കൂട്ടാലെ ആക്കി 49-2 മുതൽ മകരനായറ്റു് 3-ാം തിയ്യതിയോളത്തിന്നു പാക്കാരുടെ കാവലും വെപ്പിച്ചു് ലോകരുതന്നെ അവർക്കു് ചിലവിന്നു് എടത്തിലെ മുതലുതന്നെ കൊടുപ്പിച്ചു പാർപ്പിച്ചതിന്റെശേഷം മകരം 3-ാം തിയ്യതി വ്യാഴാഴ്ച കാ (ല) [വ] ശ്ശേരിയിൽനിന്നു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് ആലങ്കുളങ്ങര അഗ്രത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി ചോറ്റ കൊടുപ്പിച്ചു ചൊക്കനാമപുരത്തു് കോട്ടപ്പടിക്ക് കൊണ്ടുപോയി കോട്ടയിലാക്കി പാർപ്പിച്ചാൻ തുടങ്ങുന്നേരം രണ്ടായിരത്തിലുള്ള ലോകരിൽ ചിലരുചെന്നു് കണ്ടു് കോട്ടകിലയ താറെ പറഞ്ഞ ബോധി

പ്പിച്ചു പെണ്ണപിള്ളയെ മങ്ങാട്ടിരിപ്പുടത്തിൽ തമ്പുരാൻ അടിവ
 ത്തി ഇരിക്കുന്നേടത്തുതന്ന കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി പാർപ്പിക്കും
 ചെയ്യും. 950-ാ മതിൽ മകരനായറു 5-ാ തിയ്യതി കോട്ടക്കില
 താരു ലോകരും പാലക്കാട്ടുശേരിനിന്നു പുറപ്പെട്ടു പട്ടിക്കാട്ടു
 ചൊരത്തിൽ സാമ്പിക്കൽചെന്നു പാർത്തു പുതുക്കാട്ടു ഇരിന്നു
 ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനും പെരുമ്പടപ്പു സ്വരൂപത്തിങ്കൽ ചില കായ്
 ക്കാരന്മാരുംകൂടി സംസാരത്തിനായി വന്നേടത്തു ഇട്ടിക്കോമ്പി
 അച്ചനെ പിടിച്ചു കോട്ടക്കില താരുടെ പക്കൽ പെരുമ്പടപ്പു സ്വരൂ
 പത്തിങ്കൽനിന്നു വന്നിട്ടുള്ള കായ്ക്കാരന്മാരുടേ അച്ചനെ പിടിച്ചു
 കൊടുക്കയും ചെയ്യും. മകരം 6-ാം തിയ്യതി അവിടെനിന്നു പുറപ്പെട്ടു
 7-ാം തിയ്യതി ചൊക്കനാമപുരത്തു കോട്ടയിൽകൊണ്ടുവന്നു സൂക്ഷി
 കയും ചെയ്യും.

അതിന്റെശേഷം രണ്ടു പെരുപ്പി അച്ചന്മാരും നാലു ആളും
 ഇരുനൂറ്ററിൽനിന്നു ചിലരും അരമന കല്ലറക്കു വലിയ മേലേട
 ത്തിൽ ഇട്ടിപ്പങ്ങി അച്ചനും വാക്കാരരുംകൂടി എഴുയച്ചുനിടത്തിലെ
 പെണ്ണപിള്ളയിരിക്കും തെക്കു പുതുക്കാട്ടുചെന്നു പെണ്ണപിള്ള
 യും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു അകത്തേത്തറ കണ്ണിപ്പീട്ടിൽ കൊണ്ടുവന്നു
 പാർപ്പിച്ചേടത്തു അന്നുതന്നെ കോട്ടയിൽനിന്നു ആളു വന്നു
 പെണ്ണപിള്ളയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ചൊക്കനാമപുരത്തു കോട്ട
 യിൽ പാർപ്പിക്കയും ചെയ്യും. 50-ാമതു മുതൽ 55-ാമതു കന്നി
 നായറു 2-ാം തിയ്യതി വരേക്കു അച്ചനും പെണ്ണ പിള്ളയും ചൊക്ക
 നാമപുരത്തു കോട്ടയിൽ പാർപ്പിക്കയും ചെയ്യും.

അതിന്റെ ശേഷം, ശ്രീരംഗപട്ടണത്തിൽനിന്നു നവാബു
 കല്ലിച്ച കന്നി 1-ാം തിയ്യതി പരമാനും വന്നു അച്ചനു അരമനെ
 നിന്നു മൂന്നുറുപണം ചിലവിന്നും കൊടുത്തു പട്ടണത്തിലേക്കു കൂട്ടി
 കൊണ്ടുപോകയും ചെയ്യും.

ധീജാബ്ബിസുതു വന്ദ്യ: എന്ന കലിക്ക് കൊല്ലം 93-ാമതു മേട
 മാസം 18-ാം തിയ്യതി ചൊവ്വാഴ്ച പരമേശി കൂടുന്നായരുപടയും
 വന്നു കേരളം നാടു ആക്രമിച്ചാൻ വെള്ളപ്പുറാട്ടിലേക്കു വന്നതിന്റെ
 ശേഷം രജറായരെ നീക്കംചെയ്യേണ്ടതിന്നു നാലു സ്വരൂപ
 നേതയും അറിയിച്ചുവരുത്തി കൂടിനിരൂപിച്ചു വെള്ളപ്പുറാട്ടു വിട്ടു

പോയാൽ ആക്കം പൊറുതിയായി വരികയില്ലെന്നു വിചാരിച്ചു നാലു
 സ്വരൂപത്തികൾനിന്നും കൂടിപ്പറപ്പെട്ട് കൃഷ്ണരായരോട് യുദ്ധം
 ചെയ്തു രായരെ നിക്കുകയും ചെയ്തു. പിന്നെയും ഒന്നരണ്ടു പ്രാവ
 ശ്ചം രാമയന്നും കേവപ്പയന്നും പടയുംകൂടി കേരളപ്പുറം ആക്രമി
 ച്ചാൻ വരികയും മുമ്പിലത്തെപ്പോലെ അവനെ

POONA PETT KAFIYAT

Edited by

SRI K. THULAJARAM KSHIRASAGAR.

श्रीः

पुणे पेट कैफियत.

(Continued from page 110 of Volume VII, No. 2.)

त्यांच्या मस्तकी उदक प्रोक्षीला. तेणे कडुन अगदी नेत्रें दिसुन चांगलें पाहुन लागलें व याची करामत सर्व जमीयेतचे लाकोनी पाहुन बहुत आनंद भरत होऊन निरोप अवलीया पीसोन घेऊन आपले एजमाना पासीं सिवगडास जाऊन लागलें. तिकडे हे वर्तमान सर्व विदित्य जालें. यावर आणाजी बहुत संतोश होऊन तजवीज केलाकीं आपली कन्या तीजला हात पाये काही अंग नाही. मासाचा गोळा ऐसें आहे. तिजला अवलीयां पासीं पाठवावें. हात पाये मुख हे सर्व अंग जाहाल्यास अवलीयाचे सनमान निट करीन व त्याजला राहावयास्त जागा नेमुन देईन-यास काहीं त्याज पासुन सोठ जाहाल्यास जिवानीसी सोडणार नाही. ऐसे शपत करोन आपली कन्या सुमार तेवीस वरूषाची होती तीजला पालखीतं. घाळुन समागमे इदबारी लोक पाहुन अवलीया पासी रवाण केला. त्या कालीं सिव्हगडाहुन लोक पालखी सुधा पाठहुन दारवल जालें इकडे वर्तमान अवलीयास समजलें. नंतर पालखीतुन मासाचा गोळा काहाडुन पुढे अवलीयाचें टेविलें. त्यावर अपली कीताब पडुन मासाचा गोळावर आबलीयानें हात फिरवीला. तेव्हा सर्व अंग सांग होऊन बारा वरूषाची कौमारी होऊन राहिली. वाचा फुटल्या म्हणीबें बोळुन लागलीं. ते सर्वास वर्तमान समजलें. यावरी कितेक सिको पासी जाऊन वर्तमान वास्तव्य सागीतला. यावरी सिको याजला आती संतुष्टी प्राप्ती होऊन ती कन्या आपली

नव्हे, म्हणून अवलीयास नजर कळीं आहे. आणि सीकरावी म्हणला. यावर अवलीयानी संतुष्ट होऊन तीस आपल्या मांडीवर बैसुन घेऊन शरबत पाजीविला. तदिपासोन अणाजी तिकें याजला अवलीयाची करामती वरदान होऊन अंजन बंद जाला व सन्मान अनेक रीतीने करून लागला. ऐसी काहीं एक दिवस जाहल्या नंतर मुटा नदिच्या कडक्यास पुणेंस्वर माहादेवाचे देवालय असें. तेथे जाऊन आपल्या वास करावें या प्रकारें अमचे गुरुं यांचे प्रसाद दिलीहुन जाला. सबब अम्ही येथे येवुन पावलों. एते लोका पासी व देवुळकर पुज्यारी व मालीयांचे समक्षे अवलीयाणें हे अक्षर मुरवांतुन काहाडुन लागला. सर्वेच काहीं एक वेळ ब्रम्हण पुज्यारी येथं राहणेस योग्य नाहीं ऐसें जाणोन तेथुन निघुन आठ कोस जमीनेवर जऊन राहीला. नंतर अवलीया यानी निसंग माहादेवाचा देवाल्यांत जाऊन उभे राहीला. तेव्हां माहादेवा सोमोर एऊन फकीरास सन्मान करुन म्हणुन लागलाकीं इतकें दिवस हे स्थल अमुचे होत, ते आज पासुन तुमचे ऐसे सांगोन तेव्हाच अद्रश्य जाला. तो फकीर फिरुन पाहाता माहादेवाचे लिंग दिसेना. जगां खाली पडली. तो माहादेव आपला जागा सोडून तेथुन दक्षणेस आठ ८ कोसावर पुर नामक ग्रामी पर्वत आहे. तेथे जाऊन वास केला. तो अध्याप तैसेच गडावर आहे. इकडे अवलीया यानी तो जागा चांगला आहेसें समजुन बसला. आणि त्रीण काष्ठ संपादुना परण गडी आधीक वाहडुन लागला. देवालय माहादेवाचें परणें करुन होता. तेथुन आधीक जागा वाहडवीला. हे सर्व वर्तमान सिक्रांनी समजल्यावर त्यानी व त्याज पासी राहाणार लोक व सिक्रायानी एक मइना म्हणीजें एक साळखी पोषीत होता. ते साळखी समक्ष सांगुन लागली जें इतुके दिवस पर्यंत सिक्रांन व आज पासुन तुरुकान ऐसा जाहाला ऐसे सांगुन संवंच मृत्यु पावली. यावर सिक्रायाणी आवलीया सकल सग्राम पुणें प्रांतातील ज्यागीर दिधला व जागा नीट चांगले बांधुन दिदला. ऐसें काहि येक दिवस गुजारल्यावर आणाजी राव सिक्रायानी सिव्हगडावर आसुन

मृत्युपावला यांवर सिकर्णायानी अवलियास कळस ग्राम पुणे प्रांतातील ज्यागीर दिदला. व जागाहि नीट चांगलें बांधुन दिघला. ऐस काहीं एक दिवस गुजरल्यावर आणाजी राव सिकर्णायानी सिवगडावर आसुन मृत्यु पावला. तो शके ११७९ अकरासैं पंचाहत्तर. याजवर त्यांचा लेंक जैसिंग सिकर्णायानला वरुषें ३० तीसची असैं. तो सदरहु गडावरी हुकुमत करीत होता. इकडें अबलीयानी सिकर्णायानी कन्यास अपला पुतणा सैद इसामुदीन यास लग्न केला. त्याचें सिलसिलें व पुरुषानें अध्याप पुणेंत सदरहु देवळांतच मसीद आहे. तैसे काहीं काल लोटलेंवर शकें १२१२ बारासैं बारा तंत जैसिंग सिकर्णायानी कारकिर्दींत बाराआइ यानी चाकण्णाच किछयाचे बंदोबस्त करोन आपण तेथे राहुन. सदरहु सिकर्णायान कमजोर करोन पुणेंत अमल केला. तेव्हा पुणें १, कुभारी १, कासारी १ एकुन तीने गावाकडुन एक गाव केला. पुणेस्वर, केदार नारायण हे दोनी देवताचे पुजा धर्माधिकारी ब्रम्हण राजरुषी करीत असैं. तो स्थळ येवनानी दरगा केला. सब सदरहु देवळाचें पुजे चांगवामौजे कळस १. व. येरंडवान १ माना जाले म्हणीजें जम्ही करुन दरगास ज्यारी केले. सदर दोन गावा पैकीं कळस गाव एक ज्यारी केली व येवनानी म्हणुन लागले कीं तुम्ही मुसल्मान जाहाल्यास गाव खावुन पुजा करणें. त्यावरुन धर्माधिकारी याचें वंशांतले पुरुष येवन होऊन दरग्याचे पुजा करुन गाव खावुन लागला. त्याचीं वंशीचे हाली मुज्यावर दरगांत आहेत. त्यानी सदरहु सांगीतले ते तपशील. १ कोटें नवीन तयार केला. त्यांत बोळा महादेव निर्माण करुन त्याच्या पुजा धर्माधिकारी करीत होता. व कोट भोंताले वस्ती दरगा व मोहीत राव देशमुख व देशपांडे त्या उपरी उदमी रुगवेदी ब्रम्हणाचे घरें धर्माधिकारी यांचे घर वगैरे होते.

१. फकीर पैंगदर याचें कंदरी जालें तपशील.

नारायण देवांचे जागेवर सेख इसामुदिन यांचे कंदरी असे. पुणेश्वर माहादेव केदार माहादेव त्यांचे स्थळी सेख सिकंदराचे दरगा जाला असे. जुना दाखल नंदी व देवळाची अकरा कुंभार ऐसी जवळी आहे. गारपीर गांवास वाहेर पुर्वेस जालां असे. बाबासुरीख गावच्या दक्षणेस परिमना गाव असे. मुला मुठा नदी संगमी कंदर जालें आहे तीस बीबी म्हणतात. सैदानी ही म्हणतात. एकुन सात कंदारा. कुलकर्णी चे काम पुणे, कुंभारी व कसारी हे तीनी गांवी चालत होतात. गावां एक गांव जाला म्हणजे तेथील माणुस कुलकर्णी आराईत होतात. त्यास तबसील. लालगे १. डारले १- व बाबडकर १. ऐकुन तीन. माहार तीनीस तपसील. चेव्हणे १. जावले १. व बुरके १. एकुन तीने. नाहावी म्हणीजे हज्याम. याची तपसील. खडके हजाम १. अडाव हजाम १ व. जागर हजाम. एकुन तीने कलम. येथे गोलक सेट व्यवहारी माहाजन यांचे घरे होते. येणे प्रमाण पुण्यातील वस्ती अमल दारा आहे. यांची असतां आणि सीकेंयांची कमजोर होऊन राहिला. सवब त्यांचे शक सरला. आलिकडे सिकेंचे वंशस्त यणी काही यराक्रम केला नडिहत भुत्राघे नांव निशी तपशील. जैसीग याचे चिरंजीव कानोजी सीले जाहला होता. ऐसी काहि दिवसावर बाशाईच दिवसांत जैसीग मृत्यु पावला. तो गेल्यावर त्याचे चिरंजीव कानोजी नोकर होवुन राहिला. पन्नास वरुश पावेतो बांचुन सेवटास अवसान काली सिव्ह गडाहुन वेगळा होवुन मुसे खारो मावला पासी सीरकावडी हा गावं असे तो तेथे मृत्यु पावला.

यांचे चिरंजीव कुवस्जी सिकें. च्याळीस वरुषे पावेतो बांचुन सिव्हगडास तीनी कोसावर नैरुत्थ भागी अगलमा गाव असे तेथे मृत्यु पावला. यांचे चिरंजीव दाजी सिकें विस वरुषे पावेतो बांचुन सिव्हगडास नैरुत्थ भायी चोथा कोसावर कांचवा येथे मृत्यु पावला.

येणेप्रमाणे सिकांचे वंशस्ते जाहलें. परंतु जैसिंग सिका ताबेतोच अमल चालीला. तेव्हाच पाशाई अलें. जबरदस्तीन अरबीचे शिपाई पुणेचे वस्ती रुवाधीन केले. नंतर काहि दिवसरवर अमल जागा जागा करुन लागलें. शके १४०० चौदासैं यांत श्रीपंपातीर विद्यानगर उर्फ विजयनगर येथ राजा कृष्णराये याणी दौलताबाद नगर पावेलो मुळुक कॅबीज करुन जागा जागा आपले अमल बसवुन पाळेगारी व मावसगीरीयां पासुन पैके वसुल होऊन विजयनगर अनेगोंदी येथें राज्यास पावत होती सर्व हुकुमत पंपातीर करांची होती परंतु इतर कोणी मुसलमान व पाळेगारी लोक पैरी करीत नव्हतें. देशेस्त तैलगण व माहाराष्ट्र लोक कृष्णातीर व इतर नजदीक प्रदेशें मुळुकांची अमल विजयनगर करांचीच असैं असतां मराठे राज्यानी तजवीज केली की उत्तर प्रांत महाराष्ट्र वगैरेस अपणाकडुन येथील अमलकरणेस अमीर मातबर लोकास वेंचुन काहडुन रवाणा करावी. ऐसे तजवीज करीत असुन राज्य सुखाने करीत होते. येणेप्रमाणें असतां अनेगोंदी राजा कडुन येथील व बिज्यापुर वगैरें प्रातें सुध्य मुळुकाची बंदोबतीस्तव पांच जण अमीर त्याज पासी चाकर होते. त्यास या मुळुकांत येकं येकं जागा नेमुन अपाल्या पासुन बंदोबस्तीस पाठवीलें. सदरहु अमीर सरदार याणि तेथुन रुख सतरा राज्यां पासुन या मुळुकांत पाठवुन बिज्यापुर व बिदर व दौलताबाद व राड प्रतें ऐसे ठिकाणिची बंदोबस्ती करुन बंडलोकास जेर करुन रंबडण्या घेवुन आपलें एजमान यास कितेंक पैके पाठवुन व कितेंक आपले फौजाचे स्वर्चासि टेवुन घेवुन रवजीना जवळ बळगावीत होते. ऐसे कितेंक दिवस मुळुकाची अवदानी करुन राहिलें. काहीं दिवस गेल्यावर अपलें राज्यास मान संमान करणेचे सोडुन दिलेहे. मुळुकांतील पैके पाठविनासैं जालें आपणच जोर करुन फौजाचे भरणी करुन राहिलें. तेव्हां या मुळुकांत पंजे पातशाहा म्हणीजे पांच ठिकाणि राहिले होते. सबब दरवानी पातशा म्हणुनघेतलें परंतु हिंदुस्थाना कडील नाहित. दक्षणेच अमीर आहेत. त्या काळी विजापुसास यंथील अमीर

आहेत. ते सैन्यां या प्रांतांत हिंदु राज्याची पराक्रम विशेष नाहि. मुख्य अनेगोंदी क्रांती होते असें कित्तेक दिवस गुजरल्या तागती अहमदनगर येथील वाली अहमद निजामशाहा बंदरी असता अहमद गरा समीप उत्तरेस भृगु रुषीचे अश्रम व त्या समीप सीणा नदी येती. तेथे रुषी काही दिवस तप करोन आपले हस्तानें माहादेवास प्रतीष्ठा करुन गुप्त झाले. त्याकाली रुषीच अश्रम व माहादेवाचे देवालय जाला तो अध्याप साबुत आहे. व माहादेवाचे कंठातुन उदक निघत आहे त्यासमीप रुषीनी गुप्त जाहले स्थलास टेकडी म्हणतात व अश्रमी लाहाण येक गाव जाला. त्यास भीमार म्हणतात तो गाव प्राचीन नंतर आलीकडे येवन मुसलमन यांची प्रबल्येता जाहल्यावरी शहर व विलातीण करणेस प्रारंभ करणे जाला. त्याचे शहर तयार जाला. तो सन ९०८ गौते आठ हिजरी विलायता तयार करणेस प्रारंभ जाहाला. तो ९०८ गौते आठ हिजरी त्या प्रकारे जाहला नंतर बंदरी अहमद निजामशाहा मृत्यु पावला. त्याचे लेंक बाराहान निजामशाहा जाला. यानी किल्लेचे कामगिरी कराविले. मग त्याचे लेंक हसन निजामशाहर याणे फौज बंदी जास्ती कराने कानडे अनेगोंदी रामराजासी दोषे बीज्यापुरच्या वाली सुध्या येक होवुन लाडाइ करुन सदरहु राजाचे डोइ आपल्या वस्तीचप मांग म्हणीजे माहार याजा हतुन कापुन अणिला. तोफा वगैरे तयार करुन अहमदनगरासमीप ठेविलें. तो जागा अध्याप कायम आहे. तिनी तोफा पैकी येक तोफा तीच नाव मुलुक मैदान आहे. ती बीज्यापुरांत आहे. त्यावर फारसीने लिहिले आहे. अद्याप मजबुत आहे परंतु तो तोफा नकारी जाहाली नाही येथोर प्रसंग बाहारी जाला. नंतर या प्रांतीत पुणेस दाहा पंदरा कोसाचे अतरेने महराटे लोक जीरायत वगैरे करुन काळ हण करीत होते. त्या पैकी प्रथम या मुलुकांत मराहाटे भोंसले नांव पावणेस कारणांनी पदिले हिंदुस्थान प्रांती उदेपुर येथील राजा क्षेत्रीय जातीचा होता. त्याच नाव राणा यानें सदरहु जागी राजेधानी करुन राज्यभार करीत असतां ऐसे कांही दिवस जाहाल्यवर राणा

यानें अनेक आपले स्वजातीचे स्त्रीस लग्न केला त्या पैकी काहि दाधें स्त्रीयांस दोष पुत्र जाहालें. आठ दाहा वरुषाचे उमर असतां येक्या दिवसीं राणा उशःकालास मुख प्रछाळन करणेस दिवास खाण्याचें कांठी येक्या चौकीवर वसला. तेव्हा अनेक तत्रव इमारती बदल चहु मुलुकाहुन आणाने दिवानखान्या समोर भारणा केलें होतें. त्याकाळी घोषे पुत्र सुतारणीचे पोटीचें राणासमक्षे उभे राहुन तत्रवातावर नजर करुन वडील मुल राणासी म्हणुन लागलाकीं “राणाजी हे तत्रवचागले मजबुत इमारतीचे नव्हें.” एवढें उक्षरे मुखानें उच्चार करीतांच राणा उत्तर केलाकीं. शेवट जातीची मर्यादा काहिं चुकली नाहि. येथार्त बहिरंग दिधुन आलीं. कमसल यैसें राणानें समजुन मागांती दोषे मुलास व मुलाचे आईस या त्रीवर्गास आपल्या माहालांतुन काहडुन प्रथेक एक स्थळ नेमुन त्यांचे पोटाचे बंदोबस्ती करुन ठेविलें होतें. ऐसे कितेक दिवस गुजारल्यान ती दोषे भांवास एकास एक चित्त शुधी नाहिसे होवुन वडील पुत्र आपल्या बाप राणा याज पासुन निरोप घेवुन देखण प्रांती बिराड देश्या जीलेस पाहेंचुन राहिलें धाकुठा देशीच राहिला इकडे बहुत दिवस राहुन शरीर समादि बिराड या जिळेंत करुन राहिला. यास उपनाम भोसलें म्हणतात. यास निमित्य काय- म्हणीजे आसल क्षत्रोयाचें पोटा जाहाल्यास भोसलें नाव नाहि कमसल करीतानावयैसा जाला. यास मुल क्षेत्रायापासुन आई. यास साक्षी म्हणिजे दारखल फारसी किताबी खजाना अमीरापांत उदयपुर राणा यांची जिमर लिहितो. त्यांत या प्रमाणें तपसील जाणुन आणि भोसलें यांचे कारण सुधां सविस्तारें कडुन लिहिला आहे. सदरहु बिराड जिल्यांत राहुन काळहरण करीत होता. नंतर तेथुन निधुन प्रतीष्ठान गंगा गोदावरी तीर उर्फ पाटणा या मुलुकांत पोहचुन तेथे काहिं दिवस असुन गुजारन करुन होता. ऐसे एक दोनी पिडी जाहाल्या वर्गी तेथुन पुणें प्रांती येवन न मुसलमान यांचें अमल असतां पावस ताळुकेस पोहचुन जिरायेत वर्गैरे करुन सरकारास

मुसलमान याजकडून कमलदार आहे त्यास जिरायीतेची हिसा कौला प्रमाणें बामोजीबा देवुन आपण खुसीकडोन असतां मागे सदरहु तालुकेंत एक दोनी खेडयाची मावळगी घेवुन जाइले म्हणीजे प्रथम या मुलुकांत प्रजल मराठे पैकीं जाला. व लौकीक व मुर्दुमी संपादिला. त्याची तपशलि. बाबाजी भोंसलें पहिल्या मौजे हिंणणी. बिराड व देवुल गाव वगैरे तालुकें पावस प्रांत पुणें येथील पाटीलगी करुन होते. नंतर त्याचा चीरंजीव दोधे वडील लोकाजी भोंसलें घाकुटे विठोजी भोंसलें पाटीलकीं करुन होता लग्न जाली. नंतर लुखजी जाधव रायांचें दौलतवादी निजाम शाहा यांचें मानसबदार होता. चाकरास होता. तेथें काहि दिवस असुव मुग त्या विठोजी यास पुढू आठ जाहालें. ते तपसीलवार.

खेलोजी भोंसले १. मेदाजी भोंसले १. आणि काहि साहा भवंड असें.

येकून आठ पुत्र जालें. त्यांत खेळोजी भोंसलें यांच नाव खेळा कारणें ठेविले होतें. कपट फार असें. त्यास्तव अवरंगजेब पातशाहा यानी दिलीस तत्त्वा पुढें हला करुन मारीलें मालोजीस पुत्र नव्हते. यास्तव त्याचे स्त्रीनिं अहमदनगरचे पिरास नवस केला. जे पुत्र जाला तर तुझें नाव ठेवीन.

(To be continued)

TADHKIRAT-AL-ANSĀB

Edited by

SYED HAMZA HUSAIN, MUNSHI-E-FAZIL.

Continued from page 130 of Volume VII, No. 2.

ازیں بی بی سه ۳ پسر و یک دختر هست دختر در قضاہ سندیلہ کتخدا است و پسران ناکتخدا اند شیخ محمد نجیب ابن ملا ابوالواعظ کہ در قضاہ سندیلہ کتخدا بودند ازیشان یک دختر متولد شد آنرا در برادری نانہالی او کتخدا کردند اولاد دختر شیخ محمد نجیب حالا ہم باقی است قاضی عبدالماجد ابن قاضی صدور کہ عالم و قاضی متدین بودند و بسیار فضایل و کمالات می داشتند اول در برادری نانہالی خود در کاکوری کتخدا شدند ازیں بی بی مولوی عبدالواحد و یک دختر متولد شدند دختر را با شیخ اولیا کہ نبیره حضرت بہاولدین ذکریا ملتانی و نواسہ حضرت مخدوم سید الہدیہ خیر آبادی بودند کتخدا کردند ازیشان یک پسر کہ محمد فرید نام بود و یک دختر متولد شد دختر را در سادات کرمانی خیر آبادی کتخدا کردند ازیں دختر اولاد صحیح النسبیں باقی نیست شیخ محمد فرید در فتح پور با ہمیشیرہ شیخ ابوالویس عرف شیخ اداری کہ از فرزندان حضرت مخدوم شیخ حسام الدین صدیقی خلیقہ حضرت مخدوم شیخ سارنگ بودند کتخدا شدند ازیشان شیخ احمد متولد شدند شیخ احمد با دختر شیخ مصلح الدین ابن قاضی محمد اسحق ابن قاضی عبدالماجد ہرکامی مسطور کہ نواسی فرزندان حضرت مخدوم سید اشرف جہانگیر بود کتخدا شدند ازیں بی بی دو دختر متولد شدند یکے را با رفیع الدین محمد خان قاضی زادہ کوہامو برادر خالائی خیر الدین خان بہادر ابن حافظ عبدالحکیم شہید کتخدا کردند ازیں دختر شیخ احمد مذکور ہیچ اولاد باقی نیست و دختر خود را با حافظ غلام احمد برادر کلاں این عاصی کتخدا کردند ازیشان دو پسر و یک دختر هست تفصیل آن در ذکر حافظ غلام احمد تہریر خواهد یافت

بعد وفات اهلیه اول قاضی عبدالماجد در فرزندان حضرت غوث الاعظم مخدوم سید اشرف جهانگیر در جائس کتخدا شدند تصه نسبت قاضی عبدالماجد در فرزندان حضرت مخدوم سید اشرف جهانگیر این است که بندگی سید کمال نبیره حضرت بندگی سید مبارک معلی که نبیره سید عبدالرزاق همشیره زاده حضرت مخدوم بودند حضرت مخدوم معجد بودند سلطنت سمنان را ترک نموده راه خدا گرفتند سید عبدالرزاق همشیره زاده اعیای را که نبیره حضرت غوث الصمدانی محبوب سبحانی حضرت غوث الاعظم بودند پسر خوانده و خلیفه و جانشین خود فرموده بودند و فرمودند که هر کس که این را فرزند من نکوید و این را و فرزندی او را ایذا رساند در دنیا و آخرت خراب شود. حجت این معنی در لطایف الشرح مذکور است حضرت بندگی سید کمال سالک معجذب بودند که در شرافت و نجابت مقابل خود نمی شهردند و دختر و یک پسر از بی بی برادری خود می داشتند از باعث پیدانشدن نسبت خاطر خواه ایشان یک دختر ناکتخدا ماند بندگی سید کمال در جمیع قضات صوبه اوده و اله آباد مریدان خود را برائے تحقیق نسب و نسبت شرفا و نجبا فرستاده تحقیق نسب و نسبت می نمودند اتفاقاً مریدان حضرت بندگی سید کمال وارد هرکام شدند فضایل و کمال قاضی عبدالماجد دیده نسب و نسبت ایشان از بدآو تا هرکام خوب تحقیق نموده بخدمت حضرت معلی ظاهر ساختند حضرت بندگی سید کمال مرقوم فضایل و کمالات نسب و نسبت قاضی عبدالماجد دریانته دختر خود را با قاضی عبدالماجد کتخدا کردند فرزندان حضرت بندگی سید کمال را دو حالت بود کسیکه در حالت سلوک پیدا شد حالا درمیان آنها اصلا جذب نیست و اهلیه قاضی عبدالماجد در حالت جذب پیدا شده بودند در فرزندان پسری یا دختر ایشان یک صاحب جذب می ماند و بد دعای فرزندان ایشان که به اختیار می کند تیر به هدف است بارها به تعبیر آمده قاضی عبدالماجد را از بی بی پنج پسر یک قاضی

محمد اسحق دوم محمد ابراهیم صیوم محمد یعقوب چهارم محمد
 مبین پنجم عباد اللہ و دو دختر یکے بی بی فاطمہ دوم بی بی دولری
 متولد شدند بی بی فاطمہ را با مولوی الهداد ابن مولوی اللہ بخش ابن
 شیخ عبدالحی قنوجی گویاموی کتخدا کردند تفصیل فرزندان ایشان
 در ذکر مولوی الهداد مذکور خواهد شد و بی بی دولری را با
 شیخ ابو سعید ابن ملا ابرالواعظ کہ بالا مذکور یافتہ کتخدا کردند
 از بی بی دولری ہیچ اولاد نشد - قاضی محمد اسحق در لاکوری
 در برادری نانہالی کتخدا شدند ایشان را اولاد بسیار شد لیکن دو
 پسر یکے شیخ مصلح الدین و دویم محمد مسیح و سه ۳ دختر باقی
 مانده بودند دختر کلان را با حافظ شیخ محمد صالح والد
 ماجد والدہ این عاصی و دویمی را با شہب محمد سعید ابن مولوی
 الهداد در گویامو و سیومی را با شیخ زین العابدین مخدوم زاده
 خمیرآبادی کہ از فرزندان قطب العالم حضرت مخدوم شیخ سعد
 قدس اللہ سرہ العزیز بودند کتخدا کردند ازین دختر قاضی محمد
 اسحق ہیچ اولاد باقی نیست - حضرت مخدوم شیخ سعد مجرد
 بودند برادرزادہ اعمیانی خود را پسر خواندہ خلیفہ جانشین خود
 کردند حالا درین مخدوم زانہ سوائے شیخ محمد عمر برادرزادہ
 شیخ زین العابدین و دو پسر و یک دختر شیخ محمد عمر و یک
 دختر شیخ زین العابدین کہ در فرزندان شاہ مجتہبی قلندر لہر
 پوری کتخدا شدہ و صاحب اولاد است دیگرے صحیح النسبین باقی
 نیست حضرت قطب العالم مخدوم شیخ سعد قدس اللہ سرہ العزیز
 قدوائی ساکن تصبہ اُدنام بودند حضرت قاضی قدوہ بنی اسرائیل در
 اولاد یہود ابن حضرت یعقوب علیہ السلام آند حضرت قاضی قدوہ
 شاہزادہ روم بودند - در آن وقت ضابطہ روم آن بود کہ اگر دو
 برادر شاہزادہ می بودند برادر کلان سلطان می شد و برادر خورد
 قاضی میگرددید - چونکہ نوبت قضا موافق ضابطہ بر حضرت قاضی
 قدوہ رسید ایشان ترک قضا نمودہ راہ خدا اختیار کردند عارف
 ہا اللہ شدند و قتیکہ وارد ہندوستان گردیدند بادشاہ ہندوستان بسیار

اعزاز و احترام کرده پنجاه و دو موضع مع زمینداری در سواد لکنو نیاز حضرت معلی الله نموده حضرت موصوف آمده در نواح لکنو در آن دیهات سکونت ورزیدند و در شرفائے معتبرین آن جواریم نسبت شدند. حالا در شرفائے معتبرین صوبه اوده نسبت قدوائیان هست هزاره اند در شرافت و نجابت مثل خود دیگرے را نمی شمارند و بسیار اشجع الناس و صاحب غیرت اند حضرت مخدوم شیخ سعد و حضرت قاضی شهاب پر کله خلیفه حضرت بدیع الدین شاه مدار و قاضی عبدالکریم که حالا کرامت ایشان جاریست هر که خشت چبوتره مزار ایشان یعنی قاضی عبدالکریم آورده در خانه خود می دارد آسیب در خانه او داخل نمی کند و حضرت مخدوم اخي جمشید خلیفه مخدوم جهانیاں جهان گشت و حضرت شاه عبدالرزاق و شیخنا مولانا محبوب ربانی قطب العالم صفي ثاني حاجي الحرمين غوث الدهر پیر دستگیر حضرت شاه قدره الله قدس الله تعالی اسرارهم از فرزندان قاضی قدوه اند - حضرت پیر دستگیر غوث الدهر مجرد بودند مجاهدات و ریاضات شاقه و کرامات و خرق عادات و بر آمدن حاجات آنچه که از حضرت پیر دستگیر غوث الدهر بظهور آمده بعد حضرت مخدوم شاه صفي از اولیائے اوده و اله آباد مسموع نشده سیفه کبیر یعنی حرزیمانی و دیگر اوزاد و انکار و اشغال موافق اوزاد حضرت غوث الصمدانی و پیران چشت و شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین مهروردي و حضرت مخدوم جهانیاں جهان گشت و حضرت مخدوم شاه صفي بدرجه کمال رسانیده بودند حالا اسم پاک حضرت پیر و دستگیر غوث الدهر سیف بران سیفه جلالی است شیخنا یکاد کان نبیاً لربه و لو کانت النبوة من بعد جائراً هزاره از علما و شرفا و عده هائے آن جوار و مردم بنگاله و اکبر آباد و شاه جهان آباد و پنجاب داخل بیعت ارادت حضرت پیر دستگیر شدند این عاصی پر معاصی مع عیال و اطفال بود کلمه شهادت بافضل الاعمال داخل غلامی

حضرت پیر دستگیر غوث الدہر است - خلفائے حضرت پیر دستگیر
بسیلو اند بیشتر خلفا علماء اند

قصہ غوث الدہر حضرت پیر دستگیر این است کہ
حضرت پیر دستگیر از مدتی غوث الدہر شدہ ••• بودند لیکن
از زبان مبارک خود گاہے نفرمودہ اخفا نمودہ بودند اتفاقاً
برائے عرس حضرت مخدوم شیخ سعد قدس اللہ سرہ العزیز
بخیر آباد تشریف آوردند وقتیکہ بروضہ مبارک حضرت مخدوم
رسیدند آواز از مزار مبارک حضرت مخدوم آمد السلام علیکم
یا غوث الدہر - بسیار مردمان کہ در آنجا حاضر بودند
شنیدند - فضایل و کمالات حضرت پیر دستگیر را حدے نیست
کہ باحاطہ تحریر و تقریر در آید خارج از طاقت بشریست
خلفائے حضرت پیر دستگیر در احوالات حضرت پیر دستگیر کتب ہا
نوشته اند شیخ مصلح الدین ابن قاضی محمد اسحق ابن
قاضی عبدالماحد پرکامی در فرزندان حضرت بندگان سید کمال
معنی اللہ در برادی نانہالی والد خود در جاییست کنخدا شدند - از
ایشان دو پسر یکے امام الدین و دیگرے خدا بخش و دو دختر
متولد شدند دختر کلان را با شیخ احمد ابن شیخ محمد فرید
ابن شیخ اولیا خیر آبادی کہ ذکر ایشان و اولاد ایشان بالا تحریر
یافتہ کنخدا کردند و دیگرے را با نور محمد خان قاضی زادہ گوپامو
برادر خالائی نواب منیر الدین خان بہادر مرحوم کنخدا کردند
ازین دختر شیخ مصلح الدین یکے دختر ہست کہ با اخلاص
خان ابن محمد اکرام چودہری قاضی زادہ گوپامو کنخدا است
و از دختر مصلح الدین کہ با شیخ احمد مسطور کنخدا بودند دو
دختر متولد شدند یکے را بار فیح الدین محمد خان قاضی زادہ
گوپامو برادر خالائی خیر الدین خان بہادر ابن حافظ عبدالحکیم
شہید و دیگرے را با حافظ غلام احمد برادر کلان این عاصی کنخدا
کردند از دختر کلان شیخ احمد کہ بار فیح الدین محمد خان
کنخدا بود ہمچ اولاد باقی نماند - و شیخ امام الدین ابن شیخ
مصلح الدین ابن قاضی محمد اسحق مورث لاولد ازین جہان

رفتند و شیخ خدا بخش ابن شیخ مصلح الدین مسطور با دختر شیخ محمد نواز ابن شیخ محمد ابرار ابن قاضی عبدالماجد کتخدا شدند از ایشان دو پسر یک مولوی غلام نبی با دختر محمد فیاض، ابن محمد نواز مذکور کتخدا اند و غلام مصطفی ناکتخدا است شیخ محمد مسیح ابن قاضی محمد اسحق با دختر مولوی عبدالواجد ابن قاضی عبدالماجد کتخدا بودند حالت جذب بر ایشان بسیار غالب بود لولود ازین جهان رفتند محمد ابرار ابن قاضی عبدالماجد را یکت پسر که محمد نواز بود در قانون کویان لاپور با نواسی قد، ائیان کتخدا شده بودند از ایشان دو پسر یک محمد فیاض و دیندر شاه عالم و یکت دختر هست دختر را با شیخ خدا بخش ابن شیخ مصلح الدین مرقوم کتخدا کردند، چنانکه مذکور یافت و محمد فیاض با دختر سید نصیر الدین برادر، خورد شاه بدر عالم صاحب سجاده مخدوم سید الهدیه خیرآبادی که با همشیرزادی دانشمند حال کتخدا اند ایشان را دو دختر هستند یک مولوی غلام نبی مسطور کتخدا است و دیگری ناکتخدا است و شاه عالم در برادری نانهال خورد در لاپور کتخدا اند شیخ محمد یعقوب ابن قاضی عبدالماجد در قضیانه سندیله کتخدا بودند لولود رفتند شیخ محمد مبین ابن قاضی عبدالماجد را دو دختر بودند یک را با شیخ محمد جعفر مامون کلاں ابن عاصی کتخدا کردند ازین بی بی محمد عصام متولد شدند و دیگر برادر فرزندان مخدوم سید الهدیه خیرآبادی کتخدا کردند ازیشان نور الهدی متولد شدند نور الهدا لولود اند شیخ عباد الله ابن قاضی عبدالماجد که با دختر دویمی ملا ابوالواعظ ابن قاضی صدور کتخدا بودند ایشان را ازین بی بی چهار پسر یک مولوی الهداد و دینم عبدالرسول سیوم شیخ حامد چهارم محمد ماه و یکت دختر بود دختر را در قضانه سندیله کتخدا کردند ازین دختر شیخ عبدالله دو پسر یک مولوی دین محمد و دیگری بهاء الدین بودند مولوی دین محمد با همشیره محمد عالم در برادری خود کتخدا بودند ازین بی بی بیچ اولاد نشد و شیخ بهاء الدین در برادری خود کتخدا بودند ایشان را یکت

پسر مولوی عبدالرحمن نام است مولوی عبدالرحمن با دختر صدر جهان ابن مداري چودھري سندیله کتخدا اند، مولوی الھداد و عبدالرسول پسران شیخ عباد اللہ ابن قاضي. عبدالماجد ناکتخدا مانده ازین عالم رفتند و شیخ محمد حامد ابن شیخ عباد اللہ مسطور در محلہ پرنوہ کوپامو کتخدا شدند از ایشان دو پسر یکے بدر عالم و دیگرے نظر عالم و دو دختر متولد شدند یکے با شیخ محمد وجیہہ ابن شیخ عبدالعزیز ابن ملا ابوالواعظ کہ بالا مذکور یافتہ کتخدا کردند و دیگر را در قضاوت کوپامو با شیخ غلام احمد ابن شیخ غلام محمد نواسہ حاجي محمد اشرف قنوجي کتخدا کردند زکي الدین پسر ایشان ناکتخدا در کرناٹک است و اولاد دختری ایشان ہیچ نیست بدر عالم ابن شیخ محمد حامد مرقوم در خیر آباد بادختر خال مولوی عبدالرحیم خیر آبادي کتخدا بودند از ایشان دو پسر یکے ظفر عالم و دیگرے مخدوم عالم ناکتخدا است و نظر عالم ابن شیخ حامد ناکتخدا مانده ازین عالم رفتند و شیخ محمد ماہ ابن شیخ عباد اللہ ابن قاضي عبدالماجد ناکتخدا مانده ازین جهان رفتند مولوی عبدالواچہ ابن قاضي عبدالماجد جد والدہ این عاصي کہ بادختر کلان ابوالواعظ کتخدا بودند از ایشان حافظ محمد صالح والد والدہ این عاصي و سہ ۳ دختر متولد شدند یکے دختر را در سادات نیشاپوري در اودھ در فرزندان سید ماہرو کہ توصیف و تصحیح نسب ایشان حضرت مخدوم سید اشرف جهانگیر بسیار نوشتہ اند کتخدا کردند از ایشان شاہ ابراہیم متولد شدند سید شاہ ابراہیم را دو پسر یکے میراسد علي دیگر میرحسن علي هستند عم شاہ ابراہیم باعمہ شاہ احمد زمان صاحب در دولي کتخدا بودند و دختر دویمي را با حضرت شاہ محمد ماہ ابن مولوي الھداد قنوجي در کوپامو کتخدا کردند از ایشان سہ ۳ دختر متولد شدند تفصیل آن در ذکر حضرت شاہ محمد ماہ مذکور خواهد یافت و دختر سیومی مولوي واحد را با شیخ محمد مسیح ابن قاضي محمد اسحق ابن قاضي عبدالماجد کتخدا کردند ایشان ازین عالم لاواد رفتند حافظ شیخ محمد صالح

ابن مولوي عبدالواحد ابن قاضي عبدالماجد که حافظ و عالم بودند و با فقرا بسيار صحبت مي داشتند چنانچه کتابي در احوال فقرا که با ايشان در هندوستان و دکن ملاقات کرده بودند تصنيف کرده اند بادختر تلوي محمد اسحق ابن قاضي عبدالماجد کتبخدا بودند از ايشان سه ۳ پسر يکي شيخ محمد جعفر دويم شيخ محمد علي ميوم شيخ محمد ارشد و سه ۳ دختر متولد شدند دختر کلان را با ملا معزالدين مفتي در گوپامو کتبخدا کردند اين خاله اين عاصي لاولد ازين جهان رفتند و دختر دويمي را باشيخ عبدالواسع ابن شيخ محمد حيات ابن شيخ عبدالرحيم ابن شيخ عبدالقادر ابن شيخ نعمت الله ابن شيخ عبدالهي قنوجي گوپاموي کتبخدا کردند ذکر اولاد ايشان در احوال شيخ عبدالواسع مسطور خواهد شد و ميوم والده ماجده اين عاصي تفصيل فرزندان والده ماجده بالا مذکور گرديد شيخ محمد جعفر ابن حافظ شيخ محمد صالح اول با دختر شيخ محمد ميبين ابن قاضي عبدالماجد کتبخدا شدند ازين بي بي شيخ محمد عصام متولد شدند شيخ محمد عصام بادختر دويمي شيخ عبدالواسع قنوجي مرقوم کتبخدا کردند ازين محالم لاولد رفتند شيخ محمد جعفر مامون کلان اين عاصي بعد وفات والده محمد عصام با همشيره خالاي مولوي عظيم الدين خان لاهوري در قانون گويان لاهور که در جوار خيرآباد بسيار اعتبار شرافت و نجابت مي دارند کتبخدائي کردند ازين بي بي يک پسر که محمد مهدي نام است متولد شدند محمد مهدي بادختر شيخ محمد ارشد عم خورد کتبخدا اند ايشان را دو پسر يکي عبدالواحد و ديگر محمد لغا هستند شيخ محمد علي ابن حافظ شيخ محمد صالح با دختر شيخ عبدالعزيز ابن ملان ابوالواعظ کتبخدا شدند لاولد ازين عالم فتند شيخ محمد ارشد ابن حافظ شيخ محمد صالح اول دختر مولوي عبدالواحد مفتي لکهنو که شيخ عثماني از فرزندان اعظم ثاني بودند کتبخدا شدند ازين بي بي يک پسر که احمد حسين نام بود و يک دختر متولد شد دختر را با غلام امام ابن قاضي حفظ المک ابن شيخ

ابوسعید ابن ملان ابوالواعظ کتخدا کردند از ایشان یک دختر هست که باپسر قاضی محمد ضمیر ابن نجم الواعظ خان ابن شیخ ابوسعید مذکور کتخدا است مقتدان لکنو بسیار اعتبار و شرافت در آن جوار و دیار می دارند چنانچه نسبت های ایشان با بھنوریان لکنو و با قدوائیان و فرزندان تطب العالم حضرت مخدوم شاه صفی قدس الله صرة العزیز در صفی پور با مردم قضیانہ و حقانی و مخدوم ران های سندیلہ و با مخدوم زان های کاکوری و باقضات پرکام است شیخ محمد ارشد مامون خورد این عاصی بعد وفات والدہ احمد حسین بادختر دویمی سید شکر الله که از فرزندان مخدوم سید الہدیہ خیر آبادی بودند کتخدائی کردند اریں بی بی دو پسر یکے مولوی محمد صالح و دیگر مولوی فضل امام و دو دختر متولد شدند یک دختر را با محمد مهدی برادر زادہ خود کتخدا کردند چنانچه بالا مذکور شدہ و دیگرے را با صبد نعمت الله پسر سید غلام احمد عرف سید مدن کہ نوامہ سید شکر الله و از فرزندان مخدوم سید الہدیہ است کتخدا کردند سید شکر الله در فرزندان مخدوم سید علاوالدین سندیلوی صاحب ولایت سندیلہ کتخدا بودند سید شکر الله را ۳ دختر شدند یکے الہدیہ سید غلام احمد عرف سید مدن مذکور دویم الہدیہ شیخ محمد ارشد مامون خورد این عاصی میوم با پسر شیخ محمد عمر برادر زادہ شیخ زین العابدین مخدوم زان فرزند مخدوم حضرت شیخ سعد قدس الله صرة العزیز کتخدا بود لاواد اریں جہاں رفت شیخ احمد حسین ابن شیخ محمد ارشد مسطور بادختر شیخ محمد و جیمہ الدین شیخ عبد العزیز ابن ملان ابوالواعظ کہ نوامہ قضات سندیلہ است کتخدا شد از ایشان ۳ پسر یکے فضل احمد دویم غلام نجف میوم غلام حضرت و یک دختر متولد شد دختر را با فلاح الدین پسر افضل الدین محمد خان برادر کلان این عاصی کتخدا کردند ہر ۳ پسر ناکتخدا اند و مولوی محمد صالح و فضل امام ناکتخدا اند فرزندان قاضی عماد الدین بدائی فاروقی جد مادری این عاصی را بدواسطہ نسبت پسری و دختری با فرزندان مخدوم شیخ سعیدی

ساکن کاکوری و نسبت پسری با فرزندان حضرت سید عبدالرزاق، کہ نبیره حضرت غوث الاعظم و ہمیشہ زادہ حضرت غوث العالم مخدوم سپہ اشرف جہانگیر بودندہ و با صدیقیان اودہ صدر پور و فاروقیان و قانون گویان لاپور و قضاہ سندیلہ و فرزندان حضرت بہاء الدین ذکریا ملتانی و فرزندان مخدوم شہخ الہدیہ خیر آبادی رضوی شنورانی فرزندان مخدوم سید علاء الدین سندیلوی و فرزندان مخدوم شاہ حسام الدین فتح پوری و نسبت دختری با فرزندان سید ماہرو اودہی نیشاپوری و باقضا و مفتیان گویامو و نسبت دختری پیشتر و نسبت پسری یک باقوجیان گویامو و نسبت پسری با مردم محلہ پرنوہ گویامو و بجنوریان لکنو و با فرزندان اعظم ثانی مفتیان لکنو و یک نسبت دختری با فرزندان مخدوم شیخ سعد خیر آبادی ہست و بزاسطہ نسبت ہائے مسطورہ با شرفائے معتبرین جوار و دیار قضاہ صوبہ اودہ نسبت ہست شیخ عبدالسبحان شہید برادر کلاں ابن عاصی با دختر نواب محمد منیر الدین خان بہادر کہ نواسی محمد سعید ابن مولوی الہداد اند کتخدا شدند از ایشان یک پسر ذکی الدین محمد خان نام است ہستند خان مذکور اول با دختر شیخ عبدالرحمن عم خود کتخدا شدند ابن بی بی ازین عالم لاولد رفت بعد ازین با دختر مفتی محمد امان ابن شیخ ابو سعید مفتی ابن شیخ علیم اللہ ابن شیخ عبداللہ ابن شیخ عیسی ابن شیخ آدم مفتی صدیقی کہ از فرزندان شیخ الشیوخ شیخ شہاب الدین مہر وردی اند کتخدا شدند ازین بی بی دو پسر یکے نعیم الدین، و دیگر معظم الحق ہست شیخ آدم مفتی مذکور با دختر حضرت مخدوم الہدیہ خیر آبادی کہ بی بی جمیلہ نام بود کتخدا بودند از شیخ عیسی مفتی متولد شدند شیخ عیسی با دختر ہندگی جعفر ابن قطب الاقطاب حضرت ہندگی نظام الدین امیہتوی کتخدا شدند حضرت ہندگی شیخ عثمانی اند شیخ عیسی مرقوم را از دختر ہندگی جعفر سہ ۳ پسر یکے جد ملان معزالدین دوم شیخ عبید اللہ سیوم ملان و جیبہ الدین ثانی و دو دختر متولد شدند یک دختر را با مولوی اللہ بخش ابن شیخ عبدالعی قنوجی

و دیگرے را در محلہ خطیبان گویاسو کتخدا کردند، جد ملان معزالدین ملان وجیبہ الدین ثانی در امیثی بہ نانہال خود کتخدا شدند و مفتی عبداللہ در قضاوت اہرام با دختر قاضی صدور کتخدا شدند از ایشان دو پسر یکے شیخ عیسی عرف شیخ میان دویم مفتی علیم اللہ و یک دختر متولد شد دختر را با شیخ عبدالرحیم ابن شیخ عبدالقادر ابن شیخ نعمت اللہ ابن شیخ عبدالحی قنوجی کتخدا کردند و در اولاد شیخ میان کسے صحیح النسبین باقی نمائندہ مفتی علیم اللہ در امیثی در فرزندان حضرت بندگی کتخدا شدند از ایشان دو پسر یکے مفتی ابوسعید دویم شیخ محمد غوث و سہ ۳ دختر متولد شدند یک دختر را با شیخ محمد مراد ابن مولوی الہدائ قنوجی کتخدا کردند دویمی را در فرزندان حضرت مخدوم سید الہدیہ خیرآبادی و سیومی را در فرزندان حضرت بندگی کتخدا کردند ازیں ہر سہ ۳ اولاد ہست از شیخ محمد غوث اولاد صحیح النسبین نیست و مفتی ابوسعید در فرزندان حضرت مخدوم سید الہدیہ خیر آبادی کتخدا بودند از ایشان دو پسر یکے مفتی محمد امان دویم شیخ عبدالغنی و دو دختر متولد شدند اول دختر گل را با حافظ سید محمد شعیب کہ از فرزندان مخدوم سید الہدیہ اند کتخدا کردند ازین بی بی یک پسر کہ حافظ محمد اسمعیل نام اسف متولد شدند این بی بی ازیں جہاں رفت - بعد وفات والدہ حافظ محمد اسمعیل دختر خورد را با حافظ محمد شعیب مذکور کتخدا کردند از ایشان پنج پسر یکے حافظ محمد صالح دویم حافظ محمد وجہ سیوم محمد زکریا چہارم محمد عیسی پنجم مولوی حافظ محمد موسی و یک دختر متولد شدند حافظ محمد اسمعیل با دختر مولوی احمد اللہ ابن حاجی صیف الدین کتخدا اند و حافظ محمد صالح مرحوم با دختر مولوی عبدالرحیم خیرآبادی کتخدا بودند و محمد وجہ با دختر سید نظام الدین عم زادہ مولوی محمد اسحق و شاہ ہدا عارف با اللہ و سید محمد زکریا با دختر مولوی عبدالصمد عم زادہ مولوی عبدالرحیم مذکور کہ از دختر نواسی خالہ نواب صاحب قبلہ شہید رحمۃ اللہ علیہ اسف کتخدا اند و سید عیسی با دختر گل مفتی محمد امان مسطور

کتبخدا بودند ازین عالم لاولد رفتند و مولوي محمد موسی با دختر سید محمد حنیف ابن سید حفیظ الله ابن سید حیات الله برادر اعیانی حاجی صفت الله کتبخدا آند و دختر با سید محمد مهدی ابن سید حکمت الله ابن سید حیات الله مذکور که نواسه برادر اعیانی مفتی محمد امان مرقوم است کتبخدا است *

فرزندان مخدوم سید نظام الدین عرف سید الهدیه خیر آبادی بسیار اعتبار نجابت و شرافت می دارند و در فرزندان حضرت مخدوم معلی الله بسیار اولیاء و علماء و فضلا و حفاظ پیدا شدند و حالا بر علماء و فضلا و حفاظ در میان ایشان هستند شیخنا و مولانا حضرت شاه یسین بلگرامی که عارف بالله و قطب زمانه بودند بسیار کرامات و خرق عادات از ذات پاک ایشان بظهور آمده و مرشد حضرت پیر دستگیر غوث الدهر بودند نبیره حضرت شاه رکن الدین برادر زاده اعیانی مخدوم سید الهدیه و صاحب ولایت بلگرام هستند فرزندان مخدوم معلی الیه را با فرزندان حضرت بندگی نظام الدین امیثوی و از صدر پور و لاهر پور و فتح پور و از قنوجیان و مفتیان و قضات و جعفریان گوپامو نسبت با است شیخ عبدالغنی ابن ابوسعید مفتی در فرزندان مخدوم سید علاء الدین سندیلوی کتبخدا بودند از ایشان یک دختر است که با سید حکمت الله برادر زاده حاجی صفت الله خیر آبادی کتبخدا است مفتی محمد امان اول با دختر ملان معز الدین مفتی که نواسی فرزندان حضرت بندگی بود کتبخدا شدند ازین بی بی یک پسر که مفتی محمد ولی نام بود و سه دختر متولد شدند یک دختر را با سید عیسی ابن حافظ محمد شعیب که بالا مذکور شده کتبخدا کردند ازین عالم لاولد رفت و دختر دریمی را بازگی الدین محمد خان برادر زاده ابن عاصی و دختر میوم را با مفتاح الحق ابن مصباح الله خان ابن شیخ محمد روشن ابن شیخ محمد امان ابن شیخ عبدالوایی قنوجی کتبخدا کردند ازین هر دو اولاد است مفتی محمد ولی با دختر شیخ نجیب الدین ابن ملان معز الدین. مسطور که این نیز نواسی فرزندان حضرت بندگی است کتبخدا شدند از ایشان چهار پسر یک مفتی محمد یحیی و دیگر

محمد اسمعیل و میوم محمد اسحق چهارم محمد یعقوب متولد شدند مفتی محمد یحیی با دختر مولوی حاجی احمد اللہ مفتی کہ نواسہ ملان معزالدین اند و با دختر کلان شیخ نجیب الدین ابن ملان معزالدین کتخدا بستند کتخدا شدند و سه ۳ پسر مفتی محمد ولی ناکتخدا اند در محلہ مفتیان گوپامو سوائے فرزندان مفتی محمد امان مذکور و مولوی حاجی احمد اللہ مفتی دیگر صحیح النسبین قابل ہم نسبتی باقی نمانده فرزندان شیخ آدم صدیقی مفتی گوپامو را بلا واسطہ نسبت پسری و دختری با فرزندان حضرت مخدوم مید الہدیہ خیر آبادی و با فرزندان حضرت بندگی نظام الدین امیٹھوی و نسبت پسری باقضات ہرکام و قانون گویان لاہر پور و فرزندان مخدومہ مید علاء الدین سندیلوی و نسبت دختری باقنوجیان گوپامو و سادات قصبہ مذکور ہست و یک نسبت دختری بارئیس خطیبان گوپامو در زمانہ قاضی شدہ بود بواسطہ نسبت ہائے مذکورہ با شرفائے معتبرین. قصبات و جوار و دیار صوبہ اودھہ نسبت ہا است آنچہ کہ مردم قصبات و جوار و دیار صوبہ اودھہ نسبت ہا است آنچہ کہ مردم قصبات گوپامو در حق مفتیان قصبہ مذکور و مفتیان قصبہ مسطور در حق قضاات قصبہ مرقوم میگویند ہمہ ازراہ عناد و حسد و نقص و نفاق کہ فیما بین اینہا از وقت سکونت گوپامو تا الان است ہست زیرا کہ نسبتہائے فریقین در معتبرین شرفائے محلہ جات گوپامو و در شرفائے معتبرین جوار و دیار صوبہ اودھہ کہ از وقت سکونت گوپامو تا الحال است دلالت بر قول این عاصی میکند پس گفتہ فریقین در حق یکدیگر معتبر و صحیح نیست وزکی الدین محمد خان موصوف کہ با دختر افغان ساکن باونی نکاح کردند از ان یک دختر و چہار پسر بستند یکے محمد علی دریم احمد علی میوم نور علی چہارم حمایت علی ہمہ ناکتخدا اند شیخ عبدالرحمن برادر کلان با دختر کلان شیخ عبدالواحد ابن شیخ محمد مراد ابن مولوی الہداد کہ عابدہ و زاہدہ صاحب اوراد و وظایف اند کتخدا شدند از ایشان یک دختر متولد شدہ کہ بزکی الدین محمد خان کتخدا بودند لاولد ازین جہان رفت حاجی

حافظ غلام احمد برادر کلان این عاصی عارف بالله و صاحب جذب و سیف زبان و در سخاوت و رحم دلی عظیم المثل بودند حالت کشف بر ایشان بسیار غالب بود آنچه که ایشان می گفتند آنچنان بظهور می آید چنانچه اکثر عالم تجربه کرده با دختر خورد شیخ احمد خیر آبادی که بالا مذکور یافتند کتبخدا شدند از ایشان دو پسر یک حاجی الحرمین مولوی غلام محمد محدث و دیگر قطب الدین احمد و یک دختر متولد شد دختر را با برهان الدین ابن شیخ احسان الله ابن شیخ محمد وارث ابن شیخ محمد سعید ابن مولوی الهداد کتبخدا کردند مولوی غلام محمد محدث خلیف و مرید حضرت غوث الدهر پیر دستگیر شاه قدرت الله قدس الله سره العزیز هستند و شهره علم و فضل ایشان از روم تا به هند است و حالا در بیت الخلیل در ملک شام درس حدیث می کنند با دختر افضل الدین محمد خان عم خود کتبخدا شدند این بی بی ازین عالم لاولد رفت و قطب الدین احمد با دختر حاجی فضل الله ابن شیخ شکر الله ابن شیخ عبدالواسع کتبخدا است از آن یک پسر که قدرت محمد نام است افضل الدین محمد خیر برادر کلان این عاصی با دختر کلان شیخ محمد روشن ابن شیخ محمد امان ابن شیخ عبدالوالی کتبخدا اند ازین بی بی دو پسر یک مولوی شاه صلاح الدین دویم فلاح الدین و یک دختر متولد شدند دختر را با مولوی غلام محمد محدث کتبخدا کردند ازین عالم لاولد رفت مولوی شاه صلاح الدین که در صلاح و تقوی و علم فقه و اخلاق و دیگر علوم دینی فرید العصر عظیم المثل اند بسیار فضایل و کمالات ظاهری و باطنی می دارند بیعت ارادت بجناب حضرت غوث الدهر پیر دستگیر حضرت شاه قدرت الله قدس الله سره العزیز و خلافت از جناب مرشدنا و مولانا حضرت شاه غلام میر عرف پیر میان خلف قطب زمانه حضرت شاه یسین بلگرامی قدس الله سره العزیز مولوی شاه صلاح الدین هست مولوی محمد اعظم سندیلوی که جامع کمالات ظاهری و باطنی و از مشاهیر علما و هند بودند

اکثر می فرمودند که حق تعالی تمامی سیات مرا در یک پله میزان
 خراهند انداخت و مولوی غلام محمد محدث و مولوی شاه صلاح
 الدین شاگردان مرا در پله دیگر خواهند انداخت یقین است که
 پله حسنات من راجع خواهد آمد بعد کلمه شهادت بهتر ازین
 هر دو شاگردان هیچ حسنه نمیدارم و ازین دنیا همین حاصل کردم
 و دیگر علما و مشایخین جوار و دیار صوبه اوده مقتدای خود می
 دانند مولوی شاه صلاح الدین با دختر کلان ضیاء الله خان ابن شیخ
 محمد روشن موصوف کتخداند و فلاح الدین با دختر شیخ احمد
 حسین ابن شیخ محمد ارشد مامون خورد این عاصی کتخدا است
 افضل الدین محمد خان برادر کلان این عاصی در ملک کرناٹک چند
 جا کتخدائی کردند یک با دختر شیخ محمد فاضل که عالم ساکن
 بیجاپور بودند و در عهد سعادت الله خان نوایت مع قبایل آمده
 سکونت ملک کرناٹک اختیار نموده بودند کتخدائی کردند این بی بی
 لاولد رفت بعد ازین دختر دومی شیخ مذکور کتخدائی کردند
 ازین بی بی یک پسر که محمد قادر خان نام است و در دختر
 متولد شدند دختر کلان را با شیخ غلام حسن نبیره شیخ برخوردار
 بجنوری لکنوی که از اقربای نواب ابوالمکارم خان بجنوری
 لکنوی اند کتخدا کردند و یک دختر و محمد قادر خان کتخدا
 است و با دختر سید ابراهیم ابن میر دیوان ابن سید یعقوب
 ساکن برهان پور که اهلیم ایشان دختر سید داؤد ابن سید چمن
 ابن سید برهان ساکن اجمیر است و در عهد سعادت الله خان
 نوایت مذکور آمده سکونت کرناٹک کردند کتخدائی کردند ازین
 بی بی یک پسر که محمد ابراهیم خان نام است و یک دختر
 متولد شد پسر و دختر هر دو کتخداست و بعد وفات والده محمد
 قادر خان با دختر سید امان الله ابن سید نورالله ابن سید
 برهان الدین ابن سید عبدالواحد هندوستانی ساکن مهل مراد آباد که در
 ملک دکهن بخانه شیخ صحیح النسب است ساکن پالکنده کتخدائی
 کرده بودند نوکر نواب شهید متعین ماهره بودند کتخدائی کردند

ازین بی بی یکتا پسر که محمد رضا نام است مقولہ شد این
 بی بی ازین عالم رحلت کرد و با دختر دریا خان افغان کتخدائی کردند
 ازین یکتا پسر که محمد محی الدین نام دارد و دو دختر متولد
 شدند دختر کلان را با سید حسین علی ابن سید مریر علی ابن
 سید علی کہ نبیره سید احمد کہ معروف بمخادیم اند در محلہ
 سادات گویامو کتخدا کردند و یکتا دختر و پسر ناکتخداست عاصی
 پرمعاصی غلام مصطفی مخاطب بمصطفی علی والا جاہی ابن خیر الدین
 خان ابن شیخ خیر اللہ ابن شیخ عبدالوہابی تنوجی بیعت ارادت
 بجناب اقدس حضرت غوث الدہر پیر دستگیر حضرت شاہ قدرۃ اللہ
 قدس سرہ العزیز می دارد و با دختر دویمی حکیم علی خان ابن
 قاضی مبارک ابن قاضی محمد دایم ابن قاضی عبدالعی ابن قاضی
 عبدالہلیم ابن قاضی مبارک ثانی ابن قاضی شہاب الدین ابن قاضی
 علاء الدین ابن قاضی حاتم ابن قاضی کبیر ابن قاضی خواجہ محمد
 مبارک اولیا خلیفہ و مرید حضرت سلطان نظام الدین اولیا بودند
 ابن خواجہ کریم الدین ابن خواجہ قرین الدین ابن خواجہ یقین ابن
 خواجہ صدر الدین ابن خواجہ کمال الدین ابن ابراہیم ثانی العاشقین
 خواجہ جلال الدین ابن خواجہ ابراہیم ابن خواجہ ناصح الدین کہ
 نواسہ حضرت امام علی موسی کاظم رضی اللہ عنہ بودند ابن سلطان
 برہان العارفین تارک التخت والدیہم حضرت سلطان ابراہیم ابن سلطان
 ادیم ابن سلطان سلیمان ابن سلطان منصور بلخی ابن شیخ ابوالمجاہد
 ابن حضرت ابوالقاسم ابن خواجہ حضرت ابوالحسن ابن حضرت
 عبداللہ ابن عادل الاصحاب واکمل الاحباب زین المنیر و المحراب
 امیرالمومنین عمر ابن الخطاب رضی اللہ عنہ کہ آن بی بی مذکورہ
 نواسی قاضی عبدالغنی ابن قاضی محمد دایم ابن قاضی عبدالعی
 ابن قاضی عبدالہلیم ابن قاضی محمد مبارک ثانی است در
 محلہ قضاہ گویامو کتخدا است ازین بی بی دو پسر یکے مولوی
 غلام احمد مجتہد دوم غلام سعد و دو دختر می دارد دختر
 کلان را با حسام الحق عرف غلام مینا پسر ضیاء اللہ خان ابن شیخ

محمد روشن ابن شیخ محمد امان ابن شیخ عبدالوالی کتخدا کردند و مواری غلام احمد مخبر و غلام سعد و جبه خورد ناکتخداست قاضی شهاب الدین ابن قاضی علاء الدین ابن قاضی حاتم ابن قاضی کبیر ابن قاضی خواجه محمد مبارک اولیاء جد تمامی مردمان محله قضاوت گویامو عالم مدرس و خلیفه حضرت مخدوم شیخ سعد قاضی گویامو بودند با دختر قاضی مان ساکن قصبه بونه کتخدا بودند از ایشان سه ۳ پسر یک قاضی محمد مبارک ثانی دویم قاضی احمد عرف میان مدآ سیوم ۳ عبدالحمید متولد شدند ملان قاضی شهاب الدین ابن شیخ محمد حسین ابن شیخ عبدالسلام و شیخ عباس جد چودریان، گویامو و دوست یار خان کلاں و قاضی محمد اشرف از اولاد قاضی احمد مذکور اند و بهاء الدین نواسه حقانیان سندیله ابن نجم الدین و شیخ غلام محمد نواسه حاجی محمد اشرف قنوجی از اولاد شیخ عبدالحمید مسطور اند قاضی محمد مبارک ثانی که عالم مدرس و خلیفه حضرت بندگی و قاضی گویامو اند اول در کاکوری با دختر مخدوم شیخ سعدی ساکن کاکوری که ذکر ایشان در ذکر قاضی اسمعیل ^{بن قاضی} بداری بالات تحریر یافته کتخدا بودند ازین بی دو پسر یک قاضی عبدالعلیم دویم شیخ عبدالعزیز متولد شدند بعد وفات این بی بی قاضی مبارک ثانی با دختر شیخ مبارک که رئیس محله پرنوه برادر کلاں شیخ خیرالله که جد مانزی جدنا حضرت شیخ عبدالهی ابن شیخ عبدالقادر قنوجی که بالا مسطور شده کتخدائی کردند ازین بی بی سه ۳ پسر یک قاضی مصطفی عرف قاضی امرا دویم قاضی خیرالله که بسر ایشان با دختر شیخ عبدالهی کتخدا بود سیوم شیخ عبدالحمید متولد شدند شیخ عبدالعزیز در قدواره کتخدا بودند شیخ محمد رفیع جد مادری حکیم علی خان و ولی محمد خان بهادر و نبی یار خان و شیخ غوث محمد والد شیخ نور محمد و شیخ اولیاء ابن ثنالله از اولاد شیخ عبدالعزیز اند و شیخ خیرالله شهید و عبدالستار و محمد فاخر و محمد یار از اولاد قاضی امرا هستند و مستجد خان و نور محمد

خان و شیخ غلام محمد عرف شیخ پنجی جد مادری خیرالدین خان بهادر ابن حافظ عبدالحکیم شهید عم کلان این عاصی و شیخ کمال الدین جد شفیع الدین محمد خان از اولاد قاضی خیرالله اند قاضی عبدالحمید ازین عالم لاولد رفتند قاضی عبدالحکیم عالم مدرس و قاضی گوپامو بودند در قصبه نلهور سرکار تنوج در شیخ زاد ہائے فاروقی کہ بسیار اعتبار شرافت و نجابت دران زمان دران جوار می داشتند کتخدا بودند از ایشان سه ۳ پسر یکے قاضی عبدالحی دویم قاضی عبدالغفار کہ عالم مدرس و قاضی بودند سیوم شیخ اللہ بخش متولد شدند عبدالغفار لاولد ازین عالم رحلت نمودند قاضی محمد امین و قاضی عبدالکریم از اولاد شیخ اللہ بخش مذکور اند قاضی عبدالحی کہ عالم مدرس و قاضی گوپامو بودند با دختر مخدوم شیخ عبداللہ نبیرہ مخدوم سبت الہدیہ خیر آبادی کتخدا بودند از ایشان سه ۳ پسر یکے قاضی دویم قاضی علیم الدین سیوم قاضی جیون فیاض متولد شدند قاضی علیم الدین لاولد رفتند قاضی جیون فیاض را یکت دختر بود با شیخ راجو راجگیری قدوائی کہ از فرزندان حضرت مخدوم اخي جمشید بودند کتخدا کردند از ایشان یکت دختر متولد شد این دختر را با شیخ محمد ضیا عرف شیخ جیون ابن شیخ کمال الدین راجگیری برادر اعیانی شیخ راجو مذکور کہ ہر دو برادر ملقب بر راجو و کمار بودند کتخدا کردند ازیشان سه ۳ دختر یکے والدہ نواب محمد منیر الدین خان بہادر قنوجی دویم جدہ شفیع الدین محمد خان سیوم والدہ نور محمد خان متولد شدند قاضی محمد دویم در محلہ خود با دختر شیخ امان اللہ عرف شیخ مان نبیرہ قاضی امرا کہ دیوان شہشہ (؟) بودند کتخدا شدند ازین بی بی دو دختر متولد شدند ہر دو دختر را در محلہ خود کتخدا کردند بعد وفات اہلیہ اول قاضی مذکور در قداوارہ با دختر شیخ محمد شریف قدوائی کہ ہمشیرہ زادی سید یسین نیشاپوری بہرائی بود کتخدائی کردند ازین بی بی چہار پسر یکے قاضی محمد مبارک دویم قاضی

عبدالغنی سیوم شیخ غلام حسین چهارم شیخ خیر الله متولد شدند
 شیخ غلام حسین و شیخ خیر الله ناگنخدا ازین عالم رفتند قاضی
 عبدالغنی عالم متبحر مدرس و قاضی گوپامو بودند مولوی محمد زمان و
 مولوی محمد اکرم شاگردان ایشان بودند این عاصی در خدمت این هر
 دو بزرگان تحصیل علوم نموده بسیار شاگردان قاضی عبدالغنی مدرس
 بودند قاضی موصوف در محله خود کتخدا بودند از ایشان یکت پسر
 که مولوی غلام شافعی نام دارند و دو دختر متولد شدند دختر
 کلان را با حکیم علی خان برادر زاده خود کتخدا کردند و دیگری
 را بار فیح الدین محمد خان در محله خود کتخدا کردند ازین دختر
 قاضی عبدالغنی یکت پسر که حسام الدین نام است هست شاه
 غلام شافعی با دختر شیخ محمد وجیه هر کامی که بالا مذکور
 شده کتخدا کردند ازین یکت دختر هست و این بی بی ازین عالم رفت
 قاضی محمد مبارک که عالم متبحر و مشتهر صاحب تصانیف که
 الحال تصانیف ایشان در مدارس تمامی ملک هندوستان جاریست
 و بسیار فضایل و کمال می داشتند چنانچه مردمان شاه جهان آباد
 ایشان را امام اعظم می میگفتند اول با دختر کلان شیخ محمد رفیع
 که نواسه دختر حضرت شیخ عبداللہی قنوجی بودند در محله
 خود کتخدا شدند ازین بی بی دو دختر متولد شدند دختر کلان را
 با شیخ اولیا همشیره زاده خود کتخدا کردند از ایشان یکت پسر
 که محمد محسن نام است و یکت دختر متولد شده دختر را بعد
 وفات دختر قاضی عبدالغنی با رفیع الدین محمد خان مذکور
 کتخدا کردند ازین دختر اولاد دختری هست و از محمد محسن که در تواره
 کتخدا اند هیچ اولاد نیست و دختر دیگر را با شیخ دوست نام ابن شیخ
 محمد حلیم ابن شیخ عباس که مخاطب با خلاص خان بودند کتخدا
 کردند ازین دختر محمد مبارک موصوف و شیخ محمد عیسی متولد
 شدند شیخ محمد عیسی با دختر محمد ابرار خان بهادر ابن محمد
 اکرام چودھری در برادر جدی خود کتخدا شدند از ایشان یکت دختر
 هست بعد و فات اہلیہ اول قاضی محمد مبارک معلی الله با دختر

خورد شیخ محمد رفیع - سطور کتخدائی کردند ازین بی بی سه ۳ پسر
یکه حکیم علی خان دریم قاضی کبیر سیوم قاضی محمد امیر محمد و
یک دختر متولد شدند. این دختر بانمی یار خان عرف محمد قریش
برادر زاده شیخ محمد رفیع مذکوره کتخدا کردند ازین دختر قاضی
موصوف اولاد نیست حکیم علی خان عالم مدرس اند بسیار
تلامذه ایشان در هند و دکن هستند با دختر قاضی عبدالغنی کتخدا
شدند چنانچه بالا مذکور یافته ازین بی بی مولوی محمد مستقیم
با دختر قاضی محمد کبیر عم کلاں خود کتخدا شدند این بی بی
ازین عالم لاولد رفت دختر کلاں حکیم علی خان با غلام
مکی ابن شیخ محمد حسین ابن شیخ غلام معین الدین ابن
ملاں قاضی شهاب الدین کتخدا شده ازین جهان رفت یک
پسر ازان هست دختر خورد خان موصوف باین عاصی کتخداست
قاضی محمد کبیر ابن قاضی محمد مبارک در قدواره کتخدا بودند
ایشان را یک دختر بود که بمولوی محمد مستقیم مذکوره کتخدا
شده لاوله ازین عالم رفت و قاضی محمد امیر عالم صاحب تصانیف
و قاضی گوپامو اند اول بادختر شاه بدر عالم صاحب سجاده مخدوم
سید الهدیه خیر آبادی کتخدا شدند یک پسر که محمد موتین
نام داشت و یک دختر متولد شد این بی بی ازین عالم رفت
بعد ازین بانزاسی حضرت شاه عبدالرزاق در قدواره کتخدائی کردند
ازین بی بی یک پسر که محمد اکرم نام است و یک دختر
هست هر دو ناکتخدا هستند از جناب اقدس پیر دستگیر غوث الدهر
چنان معلوم شده که حضرت شاه عبدالرزاق از طرف نسبت
پدری سید اند و از طرف نسبت مادری قدوائی در نانهال پرورش
یا فتند در برادری نانهالی خود کتخدا شدند و در قدواره سکونت
فرمودند مشهور بقدوائی شدند فرزندان قاضی شهاب ابن قاضی
علاء الدین ابن قاضی کبیر ابن قاضی خواجه مبارک اولیاء ادھی
بلغی را در تصبه گوپامو بلا واسطه نسبت پسری بارتیس مهله پرنوه
و نسبت دختری باسادات و نسبت پسری و دختری باقنوجیان و نسبت

پسری با جعفریان و در بیرونجات با فرزندان مخدوم شیخ سعیدی ساکن
 کاکوری و باتدوئیان، تدوارة و با فرزندان مخدوم اخي جمشید قدوائی
 و با فرزندان مخدوم سیدالهدیه خیر آبادی و با فرزندان شاه مجتبی
 قلندر لاهر پوری و سادات کرمائی خیر آباد و باقضات پرمکام و باقضات
 و حقانیان سندیلہ و با مخدوم زانہائے امیٹھی و با فرزندان مخدوم
 شاه حسام الدین صدیقی فتح پوری خلیفہ حضرت مخدوم شیخ
 سارنگ و قضاات با الگرام است و بواسطہ این نسبت ہائے مذکورہ
 باسرفائے معتبرین قضاات جوار و دیار صوبہ اودھہ نسبت ہائے است
 حافظ عبدالحکیم شہید غم کلان این عامی کہ صالح و اشجع الناس
 بودند قصہ ہائے شجاعت ایشان معروف و مشہور است بالذخیر شیخ
 غلام محمد عرف شیخ پنجی قاضی زادہ و ہمشیرہ شیخ زادہ محمد
 رفیع کہ بالا تھریر یافتہ در محلہ قضاات گوپامو کتخدہ بودند از ایشان
 خیر الدین خان بہادر عرف شیخ غلام پیر متولد شدند خیر الدین
 خان بہادر اول با ہمشیرہ خورد نواب بدرالاسلام خان بہادر
 کتخدہ شدند ازین بی بی یکت دختر متولد شدہ کہ با عبدالہی
 خان عرف محترم مہی الدین ابن عبدالہی خان ابن شیخ عبدالواسع
 کتخدہ گردید *

باقی آئندہ *